

KARYS

1975
GRUODIS
Nr. 10

KARYS

1975
Nr. 10 (1517)

Redaktorius
ZIGMAS RAULINAITIS

Administratorius
LEONAS BILERIS

Redaktoriaus pavaduotojas
JONAS RŪTENIS

Atskirus skyrius redaguoja:

S. KAUNELIENĖ
"TREMTIES TRIMITAS"

BALYS BRAZDŽIONIS
"Lietuviai Kariai Laisvajam
Pasaulyje"
BRONIUS BALČIŪNAS
"Karinės žinios"

Leidžia:
L. V. S. RAMOVĖ N. Y. SKYRIUS

TURINYS

XXI laidos j. leitenantai — artileristai su lektorium plk. Baniu prie Vytauto Didžiojo paminklo	viršelis
J.V. Sūduvas — Kadro karin. XXI laidos 35 m. sukaktį minint	361
V. Lagenpušas — Karo Topografijos sk. ir Baltijos Geodezijos Komisija	363
A. Tyruolis — Septynių Amžių legenda	367
P. Būtėnas — Tautovardis Lietuva (pabaiga)	368
B. Bieliukas — Tegu meilė viens kitam dega mūsų širdyse	374
N.R. — Trečiasis pasaulis ir ekonomija	376
O. Urbonas — Kaip buvo susektas A. Eichmanas	378
TREMTIES TRIMITAS	380
Dr. K. Pautienis — Suomų "Lotta Svard"	382
LIETUVIAI KARIAI LAISVAJAME PASAULYJE	392
KARINĖS ŽINIOS	393
KRONIKA	394

ATSTOVAI:

Baltimore — M. ŠIMKUS, Chicago — J. STANKONAS, Cleveland — F. EIDIMTAS, Los Angeles — O. ZADVYDAS,
Australia — V. ŠALKONAS

PLATINTOJAI

JUNGTINĖSE AMERIKOS VALSTYBĖSE

BOSTON, MASS. — S. J. Minkus
CHICAGO, ILL. —
"Gifts International", "Parama"
DETROIT, MICH. — V. Perminas,
Čižauskas

OMAHA, NEBR. — J. Kantanavičius
WOODHAVEN, N.Y. — "Romuva"
WATERBURY, CONN. — "Spauda"

KANADOJE

TORONTO, ONT. — Augustinas Kuo-
las, P. Misevičius

MONTREAL, QUE. — "Parish Lib-
rary"

ANGLIJOJE

"DAINORA" — 14 Priory Road, Kew
Surry

V. VOKIETIJOJE — Juozas Venys
6796 Schoenenbert-Kuebelberg 1,
Duererstr. 13 Postfach 242

AUSTRALIJOJE

S. Slavickas — 44 Slevin St., Gee-
long North, 3215, Vic. Australia
L. Vasilūnas — 3 Wall Street, Nor-
wod 5067

Prenumerata JAV-bėse ir užsienyje: metams — \$10.00, pusmečiui — \$5.00, atskiro nr. — \$1.00

Pinigus siųsti šiuo adresu: KARYS 341 Highland Blvd., Brooklyn, N.Y. 11207, USA

KARYS, magazine for the veterans of Lithuanian descent and for Lithuanians in the wide world

Published monthly except July and August by "KARYS" — 341 Highland Blvd., Brooklyn, N. Y. 11207, USA

Subscription \$10.00 per year. Single copy \$1.00 — SECOND CLASS POSTAGE PAID AT BROOKLYN, N.Y.

Isteigtas Lietuvoje 1919—
Nepriklausomybės kovų—
metais

KARYS

Atgavintas Jungtinėse
Amerikos Valstybėse 1950
metais

PASAULIO LIETUVIŲ KARIŲ - VETERANŲ MĖNESINIS ŽURNALAS

Nr. 10 (1517)

GRUODIS — DECEMBER

1975

KALĖDŲ ŠVENČIŲ
IR
NAUJŲJŲ METŲ
NUOŠIRDŪS SVEIKINIMAI IR
GERIAUSI LINKĖJIMAI
MŪSŲ DARBO MIELIEMS RĖMĖJAMS IR
"KARIO" SKAITYTOJAMS
"KARIO" ŠTABAS

P.L.P. Karo Mokyklos Kadro Karininkų XXI Laidos 35-rių metų sukaktį minint.

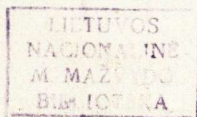
J.V. SŪDUVAS

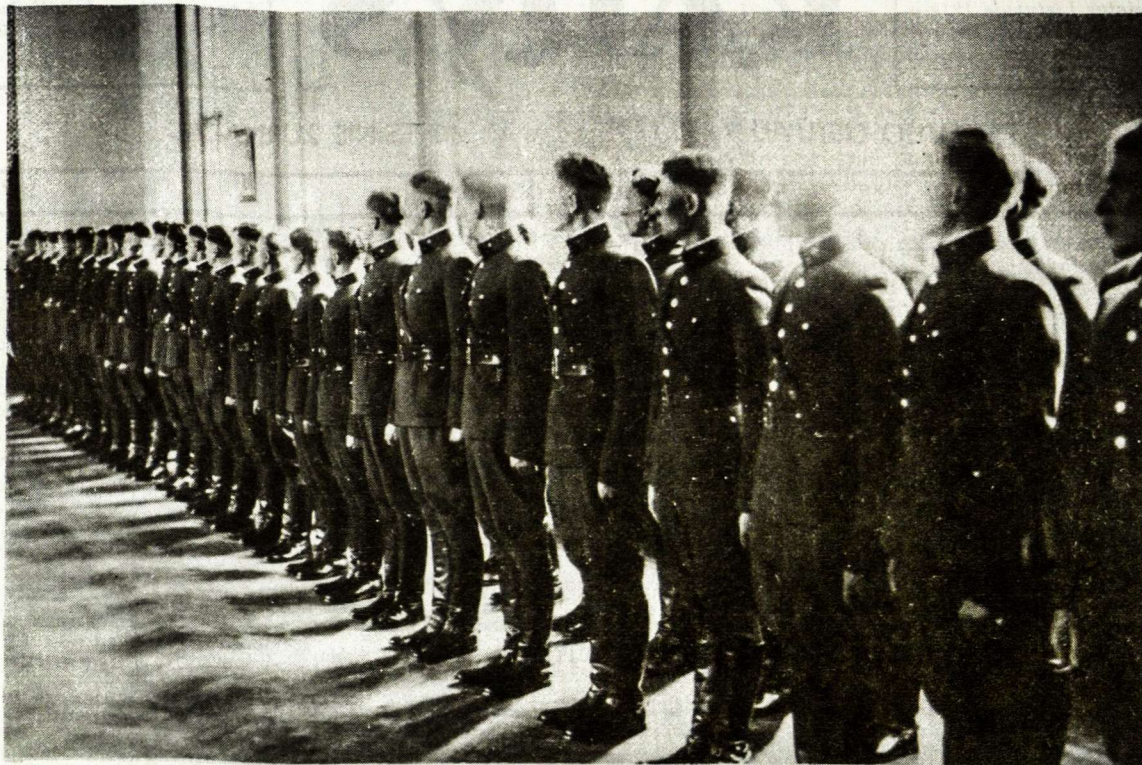
XXI buvo paskutinė kadro karininkų laida, baigusi dar nepriklausomos Lietuvos karo mokyklą Aukštojoje Panemunėje, Kaune. Po jos kitos dvi laidos buvo surinktos jau komunistinės liaudies vyriausybės.

XXI kadro laida buvo suformuota ir mokslą pradėjo 1937 m. rugsėjo mėnesį, kaip 3-čia kadro kuopa. Kuopos vadu buvo mjr. Antanas Racka, o mokyklos viršininkas — generolas Jonas Juodišius. Laidoje buvo visos trys ginklų rūšys: pėsčininkų — 38, artileristų — 20, aviatorių — 20, viso 78 kariūnai. Po trijų metų įtempto darbo ir stažo kariuomenės daliniuose, 1940 m. pavasarį, išlaikius visus baigiamuosius egzaminus, 3-čia kadro kuopa, drauge su visa karo mokykla, išvyko į Švenčionėlių poligoną karo prati-

mams. Birželio 13 d. buvo surengtas tradicinis laužas Pirmojo Lietuvos Prezidento Antano Smetonos vardinių progą. "... Niekas net nepajuto...", kaip rašo vienas tos laidos auklėtinis, "kad tai buvo paskutinis vakarinis patikrinimas, paskutinė vakarinė malda "Tėve mūsų" ir paskutinį kartą sugiedotas Tautos himnas..."

Birželio 15 d. karo mokykla gavo įsakymą traukiniu grįžti į Kauną. Pusiaukelėje traukinys staigiai buvo sustabdytas ir visiems pranešta baisi žinia: rusų raudonoji armija jau įžygiavo į Vilnių, Kauną ir kitus didesnius Lietuvos miestus. Visiems buvo įsakyta laikytis ramiai. (Tai dar vienas pavyzdys, kaip tuometinė Lietuvos politinė ir karinė vadovybė visiškai nesiruošė sutikti Lietuvos nepriklausomybei ir laisvei grėsiantį mir-

XXI Kadro karininkų laida išleistuvių dieną, 1940 m. liepos 15 d.

tiną pavojų). Atvykus į Kauną, geležinkelio stotyje buvo pilna rusų. Jie mums netrukde žygiuoti į A. Panemunę. Ten Karo Mokyklos patalpos rusų nebuvo užimtos, tik prie Nemuno tilto, iš abiejų pusių, stovėjo rusų tankai. Panemunės šlaituose aplink K. Mokyklą buvo visur išstatyti rusų sunkieji kulkosvaidžiai parengties pozicijose. Tas rodo kaip rusai nepasitikėjo mūsų kariuomene. Sugrįžus į Mokyklos patalpas visi ginklai buvo paimti ir užrakinti sandėliuose. Sugrįžus, jokių pamokų nei užsiėmimų nebuvo, tik įvairūs politiniai mitingai sporto stadione, kuriuose kalbėtojai buvo politrukai-žydai. Pagaliau, atvežė pasiūtas karininkų uniformas. Buvo įsakyta nuimti visus lietuviškus kariuomenės ženklus. 1940 m. liepos 15 d. buvo paskelbta mūsų laidos išleistuvių diena. Į K. Mokyklą atvažiavo gen. St. Raštikis, gen. V. Vitkauskas, prof. V. Krėvė-Mickevičius ir kiti liaudies vyriausybės nariai. Pakeliant į jaunesnio leitenento laipsnį, vie-

toje kardo, buvo įteiktas karininko ženklas su Vyčiu. Po oficialiosios dalies, naujoje K.M. salėje buvo bendri pietūs, jokie entuziazmo ir linksmumo niekas nerodė, visų nuotaika buvo prislėgta. Kitą dieną visi išvykome į paskirtus kariuomenės dalinius.

Šiais metais, praslinkus 35-riems metams, likę gyvi 3-čiosios kadro kuopos auklėtiniai, visuose pasaulio kampuose gyvai prisimena, ne tik anas kupinas jaunatviško džiaugsmo ir ryžto dienas, drauge praleistas klasių suole, Panemunės bei Šilosėdų pratimų laukuose, bei žvaliose paradų maršo gretose pro estradą. Drauge, jie lenkia galvas, prisimindami savo mirusius ir žuvusius ginklo draugus Sibiro taigose ir kritusius už Tėvynės laisvę nelygiose partizanų kovose, kuriose narsiausiai kraujo auka sužibęs j. lt. Antanas A.....as. Taip pat prisimenami visi Karo Mokyklos lektoriai ir kuopos vadovybė su mokyklos viršininku art. gen. J. Juodišium.

KARO TOPOGRAFIJOS SKYRIUS IR BALTIJOS GEODEZIJOS KOMISIJA

V. LAGENPUŠAS

Iki 1923 m. Lietuvos kariuomenėje buvo naudojami žemėlapiai pagaminti svetimųjų — ar tai rusų, ar vokiečių, nes lietuviškų nebuvo. Jie visi buvo gerokai pasenę, bemaž iš praeito šimtmečio, ir svarbiausia, svetimose kalbose. Vis tik, kitos išeities neturint, Vyriausiojo Štabo operacijų skyriaus etatinis karininkas-topografas buvo užsiėmęs tik tų žemėlapių rankiojimu, ar tai perkant, ar šiaip ieškant, ir paskui išsiuntinėjant juos dalims. Žinoma, buvo galvota pradėti gamintis lietuviškus žemėlapius, bet tam trūko ir žmonių, ir lėšų, ir instrumentų, o svarbiausia — plano.

Šią sunkią valandą atėjo į pagalbą "svetimi". 1923 m. balandžio 30 dieną Suomija kvietė Daniją, Estiją, Latviją, Lietuvą, Vokietiją ir Švediją sudaryti geodezijos komisiją, kuri nustatytų planą atlikti visus geodezinius darbus vienoda sistema ir vienodu tikslumu. Minėtos valstybės sutiko ir pažadėjo atlikti visus trianguliacijos, astronominius, gravimetrinius ir precizinės niveliacijos darbus, kurie būtų apėmę visą Baltijos jūrą, žinoma, tų valstybių ribose. Pirmas posėdis įvyko 28.6 - 2.7.1924 m., Helsinkyje, kur ir buvo nustatytas planas kur, kas, kada ir koku būdu viršminėtus darbus turės atlikti.

Kadangi be šių darbų bet koks naujų žemėlapių gaminimas yra neįmanomas, tai čia, pirmoje eilėje, buvo užinteresuota Kr. Aps. Ministerija, o jau antroje eilėje — Žemės Tvarkymo Departamentas. Todėl Ministrų Kabinetas 1927 m. kovo 9 d. nutarė Krašto Apsaugos Ministerijai pavesti atlikti šiuos darbus:

1. I ir II eilės trianguliaciją,
2. Astronominius darbus,
3. Gravimetrinius darbus,

Ats. majoro Antano Kučingio išleistuvės. Iš kairės sėdi: Hofmekleris, Staškevičiūtė, Ilmari Bonsdorf — Suomijos geodezinio instituto direktorius, ponis Kučingienė, gen. št. pulkininkas Černius, ponis Kriščiūnienė, ats. mjr. Kučingis, ponis Černienė, plk. Kriščiūnas, geod. inž. Ratautas. Karo topografijos skyriaus karininkai, civ. tarnautojai ir jų žmonos.

4. Žemės magnetizmo nustatymo darbus,
5. Valstybės sienų nustatymo darbus, ir
6. Topografinius ir kartografijos darbus.

Visi kiti darbai, pav. III ir IV eilės trianguliacija, kadastras ir kita, turėjo būti atlikti Žemės Tvarkymo Departamento.

Po 1923 m. prie Vyr. Št. Operacijų skyriaus buvo įsteigta topografijos dalis su viršininku geod. inž. Krikščiūnu, kuris darbams atlikti parinko kadra, į kurį įėjo inžinieriai: Ratautas, Butrimas ir Kočegura — visi civiliai, o karininkai — iš dalių. Iš tikrų topografų buvo tik mjr. Rantenas, o kiti karininkai atėjo daugiausia iš inžinerijos dalių. Jie ir atliko visą juodą darbą: rinko medžiagą, pirkė reikiamus aparatus ir instrumentus, statė trianguliacijos piramides, darė matavimus ir kita. Astronominius darbus atliko doc. Kodatis iš universi-

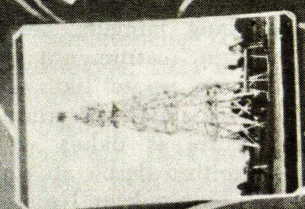
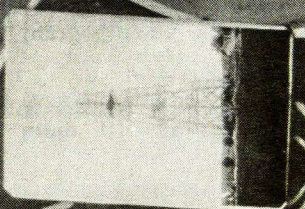
teto, gravimetrinius — prof. K. Sleževičius, o kampų matavimus darė inž. Ratautas, Butrimas, ir Kočegura, kuriems padėjėjais buvo Andrius ir Krūvelis. Precizinę niveliaciją atliko inž. Butrimas, Chamanskis ir Stakėnas. Kai tie darbai buvo kiek įpusėję, galima buvo pereiti prie topografinių darbų, tačiau tam trūko tinkamų darbininkų.

1930 m. prie Vytauto D. Karininkų Kursų buvo įsteigtas topografijos skyrius, į kurį iš pulkų buvo komandiruoti karininkai. Topografijos skyrius buvo papildytas iš baigusių šį kursą karininkų, taip kad 1931 m. skyriuje jau buvo apie 30 karininkų. Tada ir prasidėjo kiek platesnio masto topografiniai darbai, ar tai originalės nuotraukos 1:25,000, ar tai buv. rusų remėlapių rekognoskavimas. Ir pačią nuotrauką ir jos ir kitų žemėlapių braižymą atliko patys

Pulkininkas Antanas Krikščiūnas, Karo Topografijos skyriaus viršininkas. I-os rūšies trianguliacijos darbai ir įvairių nuotraukų vykdymas Lietuvoje, o taip pat lietuviškų žemėlapių spausdinimas yra glaudžiai surišti su jo vardu.

VYRIAUSIOJO ŠTABO OPERAC. SKYRIAUS TOPOGRAFIJOS DALIS.

Jęz. Bantanas.

Majoras Jęz. Jęz.

Jęz. Bantanas.

Jęz. Bantanas.

Jęz. Bantanas.

Jęz. Bantanas.

Jęz. Bantanas.

Jęz. Bantanas.

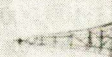
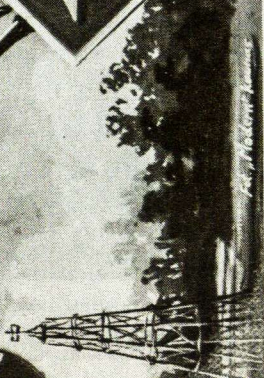
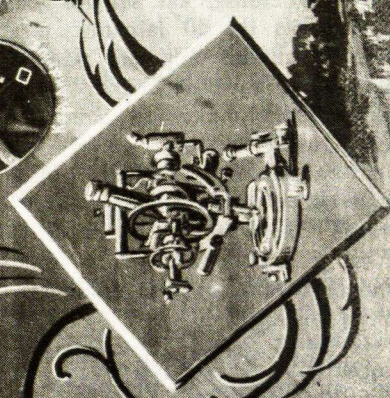
Jęz. Bantanas.

Jęz. Bantanas.

Jęz. Bantanas.

Prof. Jęz. Bantanas

Karo topografijos skyrius Kaune. Kambario darbininkai: Uždavins, Lagenpušas, Ambrasas, Liesis. Prie stalo sėdi Chamanskis.

karininkai. Iš žemėlapių 1:25,000 buvo sudaromas 1:100,000, kuris dalinai savo pagrinde turėjo aviacijos pagamintas aeronuotraukas. Gana didelis darbas buvo padėtas sudarant Lietuvos žemėlapi 1:400,000 mastelio. Paskutiniu topografų darbu buvo kartografinis nustatymas rytų sienos 1939-1940 metais, kai Lietuvai atiteko dalis Vilniaus krašto. Darbas buvo vedamas 1939-1940 m. žiemą, kai sąlygos buvo tiesiog žiaurios: šaltis iki 20 laipsnių, o sniego iki 1 m! Kad šis darbas negalėjo pasiekti reikiamo tikslumo, yra savaime aišku. Bet, iš kitos pusės, to tikslumo niekas ir nelaukė. Kai kartą plk. Krikščiūnas su sienos pirmininku iš rusų pusės, plk. Sokolovu, pas mane atsilankė, klausdamas apie darbo stovį, į mano pasakymą, kad darbas yra iš viso nenormalus, tai Krikščiūnas pasakė: "Yra gi juokų darbas!", o Sokolovas tarė: "Na smech kuram" (vištų juokams). Tuo jie pasakė gryną teisybę.

Su plk. Krikščiūnu prasidėjo topografijos darbai, su juo jie ir pasibaigė. Kai 1940 m. jis iš skyriaus išėjo, jo įpėdinis plk. lt. Andrius darbų jau nevykdė, o skyrius tapo likviduotas. Darbas buvo nutrauktas ir nebaigtas. Jei prileisti, kad vienas topografas per sezoną rekog-

noskuoja apie 200 km², o visą Lietuvos teritoriją sudaro apie 60,000 km²; tai išeitų apie 300 žmonių sezonų, arba 15 topografų turėtų darbo apie 20 metų.

Užbaigiant norėčiau paminėti buvusių kolegų vardus, su kuriais teko apie 10 metų dirbti ir draugauti.

1. Krikščiūnas, plk.	19. Stakėnas, kpt.
2. Ratautas, geod. inž.	20. Ambrasas, kpt.
3. Butrimas, geod. inž.	21. Narbutas, kpt.
4. Andrius, plk. lt.	22. Daujotas, kpt.
5. Krūvelis, plk. lt.	23. Kaušakis, lt.
6. Kočegūra, geod. inž.	22. Lukoševičius, lt.
7. Kučingis, mjr.	25. Pupinis, lt.
8. Asminaitis, mjr.	26. Bakaitis, lt.
9. Puodžius, mjr.	27. Vitkus, lt.
10. Chamanskis, mjr.	28. Kilna, lt.
11. Uždavins, mjr.	29. Grigas, lt.
12. Krištapavičius, mjr.	30. Lepeška, lt.
13. Šiurna, mjr. inž.	31. Čėsna, civ. tarn.
14. Rantenas, mjr.	32. Pesys, civ. tarn.
15. Radžiūnas, kpt.	33. Lazauskas, civ. tarn.
16. Brazauskas, kpt.	34. Šileikis, lt.
17. Liesis, kpt.	35. Labašauskas, lt.
18. Žiaurys, kpt.	

II

O dabar, keli žodžiai apie Baltijos Geodezijos Komisiją.

Kaip jau minėjau, jos iniciatorius buvo Suomijos geodezistas prof. Ilmari Bonsdorff. Jis jau 1918 metais pasistengė įsteigti Geodezijos Institutą, kuris jam vadovaujant greitai laiku išleido visą eilę gabių geodezininkų. Kai Bonsdorffas pradėjo tvarkyti Suomijos matavimo darbus, kurie Estijoje, Latvijoje, Lietuvoje, iš dalies Vokietijoje ir Lenkijoje buvo bemaž toje pat padėtyje, jis nutarė tą darbą praveisti bendromis jėgomis, kas žymiai sumažintų ir patį darbą, o ypač lėšas instrumentams pirkti ir skaičių reikiamų specialistų. Todėl Suomijos kreipimasis į šias valstybes buvo tinkamai supriestas ir tuojau priimtas. Kaip tik Pabaltijo kraštai iš šios pagalbos daug laimėjo, nes nereikėjo pirkti labai brangių instrumentų ir įrankių visiems atskirai, kurie po to liktų tik sandėliuose; visi galėjo pasinaudoti patyrimu visos eilės žymių žinovų, kurių iš dalies ir vėliau nebūtų turėję, kas pagreitino darbo atlikimo laiką, pats darbas galėjo būti aukšto lygio, ir pagaliau, savi darbo vykdytojai įgytų aukštos kokybės praktiško patyrimo. Čia paminėsiu kelis vardus, kurie turėjo geodezininkų tarpe gana didelį svorį: danas prof. Nördlund, vokiecis prof.

A. TYRUOLIS

SEPTYNIŲ AMŽIŲ LEGENDA

(Fragmentas)

Didžiajam prūsų sukilimo finalui atminti
(1275-1975)

Ak, aš nežinau iš tikrųjų,
Kodėl tos legendos užmiršt negaliu,
Tos mūsų gentainių prūsų senųjų
Šiurpios praeities iš amžių gilių.

Šimtai septyni štai jau metų
Nuskendo po tų lemtingųjų dienų,
Kai toji tauta iš maištingų verpetų
Lyg feniksas kildavo iš pelenų.

Nors smaigė kryžiuočių juos kardas
Ir pleškino jų sodybas ugnis,
Bet dar tebeaidi iš amžių jų vardas
Ir kalba mums prūsų palikuonis.

Kopernikas, Gočedas, Kantas —
Iš prūsų genties jie kilę kadai.
Torunė, ir Tvankstė, ir Krantas —
Lig šiol mums kaip savo brangūs vardai.

O Herkulis Mantas narsusis,
Tas vadas su aukso kalaviju:
Dėl jo amžinai priešas skūsis,
Bet mums atsilieps jis vardu, vis gaju.

Šaunioji mergelė Raminta,
Su vėliava Žalgirio mūšio lauke,
Pušynų ir Baltijos jūros auginta,
Vis laisvę kukuos mums savo miške.

O žeme, užakėtoji amžių,
Krauju įtręšta, ten ginant namus:
Pamynė tave svetimi pasiglemžę,
Ir tavo legenda grūdina mus!

Eggert, suomis I. Bonsdorff, švedas prof. Rosen, rusas prof. Krasovski ir kiti. Geodezijos Komisija šaukė konferencijas, pradžioje kasmet, o vėliau kas antri metai. Jose buvo daromi pranešimai apie darbo stovį kiekvienoje valstybėje ir tos išdavos buvo knygų formoje publikuojamos. Tų konferencijų iki karo pradžios įvyko 10: 1) Helsinkyje, 1924 m.; 2) Stockholme, 1926 m.; 3) Rygoje, 1927 m.; 4) Berlyne, 1928 m.; 5) Kopenhagoje, 1930 m.; 6) Varšuvoje, 1932 m.; 7) Maskvoje, 1934 m.; 8) Taline, 1935 m.; 9) Helsinkyje, 1936 m. ir 10) Kaune, 1938 m., kuri ir buvo paskutinė "taikos" metų konferencija ir kurioje plk. inž. Krikščiūnas iš visų šešių su balsavimo teise valstybių atstovų bu-

vo išrinktas komisijos vice-pirmininku sekančiai konferencijai. Deja, tų konferencijų daugiau nebuvo. Susirinkdavo tik komisijos prezidiumas, jau be plk. Krikščiūno, nes okupantas jį neišleido. 1941 m. komisijos pilnateisiais nariais buvo tik keturios valstybės: Suomija, Danija, Švedija ir Vokietija. Nuo 1939 m. praktiškas bendras darbas kaip ir nebuvo vykdomas, kiekviena valstybė dirbo tik savo ribose ir visi pranešimai nustojo savo buvusios tarpvalstybinės reikšmės. Į konferencijas atvykdavo pilnateisiai atstovai iš šių valstybių: Danijos, Vokietijos, Estijos, Suomijos, Latvijos, Lietuvos, Lenkijos, Švedijos ir USSR. Svečiais iš: Prancūzijos, Anglijos, Kinijos ir Norvegijos.

TAUTOVARDIS LIETUVA

PETRAS BŪTĖNAS

(Pradžia gegužės KARYJE)

Prieš 20 metų (1954 m.) spaudoje man yra tekę vakariečių baltų Jotvingų — Jotvos žemę praplėsti ir Pinos- Pripetės balyno erdvėje, taigi ją nušviesti kitaip su jos periferijomis, negu mūsų istorikų ligi tol ji būdavo aiškinama ir ypač geografiškai, kartu ir geopolitiškai. O geografiškai kokia ši baltų žemė buvo tevaizduojama, tai žr. A. Šapokos Lietuvos istorijos 22 p. 1950 m. žemėlapi, ir dabar dar kaikurių intelektualų kartais kur išspausdinamą tarsi istoriškai - etnografiškai - geografiškai tikslų. Nuo ano meto mūsų istorininkai jau buvo ir yra atsargesni, įsitikinę pripažindami Jotvingų - Jotvos žemės kur kas didesnę plotą, betgi patį šitokio aiškinimo šaltinį "sąžiningai" nutylėdami ir iš savo erudicijos vis dar kokių būtinų tyrinėjimų ir lig šiol jie nepateikdami neu už, nei prieš. Apie anuos 1954 metus atsitiko, kad ėmus tarsi savo naudotis mano rašymais, nutariau palaukti, kuo ta visa nenormalybė galėtų baigtis. Tiesa, ir vėliau kitų savo istorinių - etnografinių temų rašiniuose progomis užsimindavau ir Jotvingų - Jotvos reikalus, kursčiau ir tarsi viską visada žinančiuosius tikrai ir be tuščių pasigyrimų padirbėti ir savąją žinią įrodyti knygomis, ar straipsniais, žinodamas jų pokalbiuose mane praktikuojant. Bet į viešumą ir lig šiol su savo "nekritikuotinomis" studijomis jų neišeita. Šitai Jotvingams - Jotvai (apskritai vakariečiams baltams; kiti ir lig šiol dar net nežino, kas tie vakariečiai ir rytiečiai baltai istoriškai - etniškai, taigi ir kalbotyriškai) pažinti nepažinus pragaišta 20 metelių. Dabar, lygiai po tų 20 metelių visdėlto geriau atsitiko: atsirado įdomus, žiningas, konstruktyvus, daug aktualių jotvinginių reikalų ir dalykų palietęs straipsnis, savo turiniu net nueidamas ir į Pinos- Pripetės balyno jotvinginę pietinę pusę, kaip ir reikia, net aiškinimais užgriebdamas ir V. Bugo vidurupį su žemupiu, istorinę Polexią ir kt. : Z. Raulinaitis "Jotvingiai pietiniame fronte prieš slavus", — Karys, 7 ir 8 nr. 1974 metais. Telioka laukti, kaip istorininkai - etnologininkai ir jų asociacijos ką toliau gal sakys ir darys, nes gi pirmučiausia tai jų įdarbio sfera. Vadinasi, nuo

šių metų Jotvingų - Jotvos istorijos tyrinėjime prasideda naujas dešimtmetis. Kuo gi šitas dešimtmetis baigsis?! Pagal Z. Raulinaičio straipsnį, visų pirma jam autoriui rūpi ir vakariečių baltų žemė į pietus nuo dn. Pripetės, V. Bugo vidurupio bei žemupio ir nuo Naros (naujai slav. Narev) žiočių bei V. Bugo žiočių viso Vyslos žemupio, kaip lygiai jis teikia daug žinių ir į šiaurę nuo ką tik minėtosios linijos. O apskritai imant, — tas viskas irgi yra tiesioginėje, vietomis ir netiesioginėje baltų teritorijos žinioje.

Gi *rytiniai slavai* (vėliau vad. variaginiai rusai - velikorusai - moskvičiai) tada per dnepriinių Pripetės ir Desnos žemupius veržėsi labiausia į šiaurę per baltų žemę padnieprians, padesniais, paseimiais, pabesedžiais, paipučiais, pasožiais (Dniepro augštupio kairėje - rytinėje - galindinėje pusėje), pabereziniais, pakleviais, paptičiais - pabčičiais, pasviločiais, padručiais (Dniepro dešinėje - vakarinėje - lietuvinėje pusėje), taikydami jau į pačią vakarinių, pavolgiinių (Volgos pačio augštupio) ir pauralinių suomių - ugrų žemę.

Tad tie šaknies *Rus* ("1" ir "2") abeji vietovardžiai neturi būti kokiuose tyrinėjimuose nei sumaišyti, nei suplakti, kaip kartais negerai atsitikdavo ir net neseniai vėl ėmė atsitikti, kad net "baltų ir lietuvių tautų gemalų" jieškotojai istoriškai - etniškai ir geografiškai, šios mokslinės tiesos nežinodami ir nepriveikdami nė vietovardyno chronologijoje orientuotis, įklimpsta ir susipainioja, toliau pradėdami net šiaurinių germanų - normanų - varingų švedų asmenvardžius laikyti ir skelbti baltiškaisiais, lietuviškaisiais.

1) Šaknies *Rus*- hidronimai palyginti yra nereti ir jie yra baltų teritorijos baltiškieji, iš kurių net patogu tyrinėti ypač vakariečių baltų didelę sritį. Jie nemaišytini, neidentifikuotini su *ruso*, *rus-k-io*, *Rusiės- Rusiōs - Rūsės, Ross-ijos, Rus-ijos, Bilo+russ-ijos* variaginės švedinės kilmės tautovardžiais, kurie pastarieji yra net ne hidronimai ir nebaltiškiosios kilmės, net ir ne baltų teritorijos, taigi tik nuo 862 švedinių metų po Kr. į ją ateiviai, žinoma, iš savęs ilgainiui

susilaukę ir išvestinių, betgi tik vėlyvųjų vietovardžių, net pavardžių ir pravardžių.

čia įrašau tik baltų hidronimijos Rus- šaknies vietovardžių, kurie veik visi yra vietovardžiai vandenvardžiai - hidronimai, o baltų žemės tyrinėtojams jie pravers, tyrinėjami jie pasisakys, ką jų šaknis reiškianti mūsų žemėvaizdyje - gamtovaizdyje; jie daugiausia iš Lietuvos, Mažosios Lietuvos, Latvijos ir iš Lietuvos tolimųjų rytų, pietryčių, pietų ir pietvakarių kaimynsčių: *Ruse* dv. Latvijos Kuršo Kuldingos pas. (Bielenstein Grenz. 267 p.; Froelich. 46), *Ruse+ moter* (AON. 146 p.), *Rus-el-e* (Bg. I. 427; AON. 146), *Rūs-en-is* (Bg. III. 631), *Russ-g-ess-in* (AON. 146), *Rus-iat-k-a* (Analiz. 205), *Rūs-in-as* (Bg. III. 140), *Rūs-ing-e* (Bg. III. 140, 790; A. Vanago Liet. hidron. daryba. 168), *Rūs-in-i* (Bg. III. 140, 631) *Rūs-in-ia kalns* (Bg. III. 631), *Rūs-in-s* (Bg. III. 631), *Rus-k-e* (AON. 147), *Rus-n-ait-é* (Lupež. 140; A. Vanago Liet. hidron. dar. 76), *Rus-n-é* (Bg. I. 480; Klv. 54, 71; Lupež. 140; Froelich 46), čia ir *Vo+russ-n-é* (A. Salio vard. 44; Lupež. 200; Froel. 46), *Rus-ow* (AON. 147), *Russa, Orša* (Analiz. 200), *Russa* (AON. 147), *Russe* (Bg. 480; AON. 147), *Russ-en-ig* (Bg. I. 425; AON. 147), *Russ-i-en* (Bg. III. 40; AON. 147), *Russ-i-en-is* (Bg. III. 140), *Russ-ig-en-us* (Bg. III. 140), *Russ-yl-o* (TPN. 84), *Russ-in-us* (Bg. III. 631), *Russ-k-a, Ruz-g-a* (Analiz. 205), *Ruza, Ruz-k-a* (Bg. III. 508, 886); *Ros-on-o*, ež. (Bg. I. 5); *Ros6* (Bg. I. 497, III. 505, 883; A. Salio vard. 37): a) Nemuno augštupio kairiame - pietiniame šone, prie kurios stovi Valk-av-isk-as aps. miestas, žemupys Lithuanijoje Proprijoje, o vidurupiu eina L. Proprijos pietrytinė riba, toli į pietryčius nuo Gardino aps. miesto, į šiaurę nuo Baltvyžio girios šiaurinės - lietuvinės juostos, ir b) Dniepro vidurupio dešinys - vakarinis įtakas prie rus. *Kanev, Kaniov* miesto, žemiau - pietryčiau Kievo sostinės, o apie šias keliais atvejais Lietuvos istorijai svarbias upes ir jų žemes reikalingas atskiras ir net platokas istorinis - etnografinis - geografinis aprašas. Bet ir šiųdvių upių pavadinimai niekaip neryši su "2" varinginiu įvedinių *Rus6- ruosi- ruotsi* kraštovardžiu - tautovardžiu, kad ir kažkaip norėtų velikorūsai - rusai - moskvičiai.

Žr. "14" skirsnį.

2) Čia kalbama ne apie baltiškuosius dalykus, bet apie germaniškuosius švediškuosius ir kartu iš čia skolintuosius slaviškuosius rusiškuosius (taigi ir ne gudiškuosius bei ne ukrainietiškuosius), net vėlyvus nuo 862 švedinių metų

po Kr., kuriais šiais metais laikoma švedininkų įkurta feodalinė vergovinė kolonizacinė variaginė Rusė "Rus", paskui tapusi Rusijos imperija, o šiais laikais į anas panaši Sovietų Rusija — SSSR.

"Visi Riurikai, Sineusai, Truvorai, Askoldai, Dirai, Olegai, Olgos ir kt. yra senovės švedų vardai. Vardu *Rus6* buvę senovėje vadinami ne *rusai*, bet *švedai*, kurie paėmę buvo savo valdžion Naugardo slavėnus, krivičius (lat. krievi), Kievo polianus ir kt. Vardas *Rus6* esąs paimtas iš suomių kalbos, kur vardu *Ruotsi* vadinami yra švedai (das Schweden, das schwedische Volk" (Bg. I. 402-403 p. ir ten kiti suminėti reikšmingi šaltiniai). "Švedų - *ruosiu* vardas, jiems suslavėnėjus, teko ir jų valdomiems slavėnams, krievams (kriviči) ir kitiems jų giminaičiams" (Bg. I. 548 p. 3 išn.). "Iš Švedų žemės IX amžiuje atkyla Naugardo slavėnų bei krievų žemėn vadinamieji *varingai* (rus. variagi) arba *ruosiai* (rus. *rus6*, suom. *ruotsi*, gr. *Roōs*). Tie ruosiai 862 metais įkuria Slavėnuose ir Krievuose valstybę, kuri ilgainiui, ruosiams išvirtus slavėnais, gauna jų pačių vardą *Rus6*" (Bg. II. 228). Šie germaniniai variginiai - variaginiai švediškieji *ruosiai, ruotsiai, Rus6* "Rusis- - iēs" pradėta vadinti rus. *ruskij, -ije* "rusai", ir dabar jiems patiems šitaip tebesivadinant, net šiems rusams - velikorūsams - moskvičiams ir nerusus per gevaltą rusinant.

Žodinę lytį sen. rus. *Rus6* K. Būga vadiną liet *Rusis, iēs* 4, kiti kaikurie rašantieji kažkodėl *Rusid* 4, o įprastinai visuotinai yra *Rūsė* 2, — paisant istorinės senovės. Šalį dabar vadiną su antikinė -*ij*- lotyniška priesaga rus. *Ross-ija* su pagraikuojamąja *Ros-* šaknimi, o gr. *Roōs*, kur "oo" reiškia o-makroną, omegą, iš ano yra liet. trm. *Ros-iēj-us* 2, o dabar normaliai *Rūs-ija* 1 su lot. -*ij*- priesaga irgi, anglų *Russia*, vok. *Russ+land*. Taip ir dabar.

Nuo Lietuvos žemių pagrindo ir nuo lietuvių tautos ploto rytinėje pusėje pati Rusė - Rusija - Moskovija buvo užstota Gudų žemės - Gudijos (žr. apie *gudus* tuoj žemėliau), ir užtat, jei lietuviams *gudo* tautovardis iš seno buvo net gerai žinomas, tai *Rusės- Rossijos - Rusijos - ruskij, ruskio, ruso* tautovardis kaip tik nebuvo tiksliau geriau pažįstamas: tik labai vėlai lietuviai plačiau teišgirdo tokį tautovardį *rusą, ruskį, Rosieju, Rusiją*. Šitoks tautovardinis atvejas aiškiai paliudija, kad jis atsiradęs vėlyvai, taigi jau tuomet, kada Moskovijos - Rusijos kniaziai - kunigaikščiai ir imperatoriai agresyviai urmu pradėjo su savo družinomis veržtis į Lietuvos vals-

tybės žemes. Tiesa, lietuvių tautos žmonės žinojo, kad už Gudo žemės net už Dniepro esama Moskvojios - Rusijos ir rusų, kuriuos įprastinai kasdieniškai ir vadindavo pakaitomis dviem pavadinimais: a) *maskōlis*, -ė 2, mask-ol-is, lat. krievis. lenk. moskal, rossjanin, rus. moskal, russkij, moskvič nuo Mask-và 4, rus. Moskva upėvardžio ir miestovardžio ir b) *burliōkas*, -ė 2, bur-l-iok-as, lat. burlaks, lenk. moskal, rus. burlak, russkij (LE, III. 368 p.; Kun. M. Miežinis, Lietuviškai - latviškai - lenkiškai - rusiškai žodynas. Tilžė. 1894 m.). Kad šiedu įvardai yra slaviški rusiški, tai rodo ir abi slavinės priegagos -*al-* ir -*ak-*, kurios neperseniai lietuviškai išsiverstos -*ol-* ir -*ok-* net su tvirtagale priegaide.

Gud-ij-à 2 (A. Salio vard. 24) "gudų šalis", žr. PB "Ten lietuvių, ne gudo šalis!", — Karys. 6 nr. 1967 m., ir dabar rus. Bil-o+ross-i-a, anglų White Russia, Byelorussia, vok. Weiss+russ+land, lat. Balt+kriev+ij-a "Baltoji Rusija". Gudai yra rytiniai slavai, bet jie nėra rusai, tad nėra ir "bielo+rusai". Šios tautos pirminis tautovardis yra senasis tikrasis *gudai* 4, ir žr. *gudo* tautovardžio kilmę Bg. III. 124 p. Gudai gyvena ten, kur kitados gyveno rytiečių baltų rytiniai galindai ir rytiečių baltų lietuvių bei latgalių - latvių tautų rytų, pietryčių ir pietų žmonės, o žr. K. Pakšto žemėlapi LE, VIII. 29 p. ir Lietuvos valstybės visų trijų padalinimų žemėlapi. Įsigalint pravoslavijai ir variaginiam bizantizmui, "Bielorussijos TSR" srityje daug rytinių galindų, lietuvių ir latgalių - latvių su pravoslavėdami suslavėjo ir ipso facto vadinamai sugudėjo. O šitas nenormalus istorijos - etnikos reiškinys yra dirbtinai patogus ir velikorosų - rusų - moskvičių totalinei kolonizacinei Sov. Rusijos — SSSR imperijai, verčiančiai ir gudus, ukrainiečius, ir visas kitas pavergtas tautas surusėti. Dabartinė "Bielorussia TSR" po II pas. karo, kaip ir konglomeratinė Lenkijos valstybė, yra slavofilų (rusofilų, polofilų) pagal Maskvos geopolitiką išpūstos, išpampintos, ir iš Lietuvos valstybės respublikos jiems slavams net labai daug žemės atėmus. Maskvos kremlininkų kursotomi ir remiami, suagituotieji gudai savinasi ir Lietuvos valstybės respublikos sostinę Vilnių su Vilniaus žeme. Vilniaus draugijos užatlantėje pirmūnai pirmūnės lietuviai, -ės Vilniaus gynimo reikalui organizuoja Kaziuko muges - prekymečius, pasiposėdžiauja, ketiną išleisti kokią sudėtinę knygą iš atsiminimų ir kitokios kokios medžiagos. Tai vis gerai, ir Vilnius nors šitaip neužmirštamasis. Bet, kiek iš periodikos ir iš pasikalbėjimų žmogus pastebi, tai organizuotieji vil-

niečiai lietuviai labiausiai tesisuka ne apie visą Vilniaus žemę (dabar svetimaip vadinamą "Vilniaus kraštu"), bet, tiesa, su pačiu Vilniumi tik nuo tos šiaurės — pietų linijos, einančios per Vilniaus siaurą apylinkę į vakarus. O tai jau puskatastrofė Vilniaus žemės geografijoje, istorijoje ir etnikoje, į kurią pastarąją savaime ir prigimtiškai įeina būtinai ir visas mūsasis vietovardynas. Mat, reikia Vilnių ir visą Vilniaus žemę (ne vien jos tik kokią dalę) iš pagrindų ir atsidėjus ir moksliskai apginti geografiniu - istoriniu - etnografiniu rašymo metodu, kaip galima suprasti ir iš šio "13" skirsnio. Ir kiekvienas, jei nuoširdus ir teisingas, veikėjas privalo tai pirmučiausia įsisąmoninti, moksliskai bei geopolitiškai suprasti ir šitaip ginti Vilnių ir visą Vilniaus žemę.

Šitaip darytina ir su Lietuvos valstybės respublikos svetimųjų užgrobtomis kitomis žemėmis, pvz. su Suvalkų trikampių ir Vižainio koridoriu bei nemuniniu pagardiniu, su Balso togės regionu bei Baltvyžio giria kartu su jos periferijomis, su visa (!) Mažąja Lietuva (Klaipėdos sritis buvo administracinėje politinėje durburginėje Prūsijoje, bet jos nesama Mažojoje Lietuvoje, gerbiamieji kaikurie istorikai, etnologai ir geopolitikai: ji yra Lietuvos Žemaitijos pietvakariuose ir žemaitinių upių žemupiuose, jei ir autoritetų bei specialistų profesionalų kvalifikuotųjų nors kiek būtų pabojama istorijos, etnografijos, geografijos, geopolitikos ir potamologijos), šitokiems reikalams ir dalykams žinių yra ir šiame rašinyje. Baltų teritorijos ir lietuvių tautos ploto istorinių ir dabartinių ribų niekam nepasisėkė ir nepasisėks nustatyti ir parodyti su smaližiu pirštu, ar su mažuoju piršteliu ir su gražia ilga lazdele žemėlapyje tamkartiniuose bendruomenininkų susiėjimuose ir pasiplojimuose.

Ukrainiēčiai yra Ukrainos gyventojai rytiniai slavai, bet jie irgi ne rusai. Ir jie nekėdavo ir tebenekenčia, jei cariniai ir dabartiniai sovietiniai rusai juos vadina *mal-o+ross-y* "mažaisiais rusais", o pačią Ukrainą irgi pajuokiamuoju *Mal-o+ross-i-a* "mažoji Rusija" bergždiniu pramanu. Ukrainietinės *Valuinės* istorijos irgi būtinai reikia pavartoti ir tiems mūsų tyrinėtojams, kurie pasišautų istoriškai - etnografiškai (vienos politinės istorijos ir čia neužtenka) tyrinėti pvz. Baltvyžio girią su jos periferijomis ir pripečius bei pabugius (V. Bugo bent vudurupį ir žemupį), kur geopolitinėje karinio ginklo situacijoje bent baltų žemėje jau yra randami migrantai rytiniai slavai gudai ir vakariniai slavai mozūrai, lenkai. Ir čia savaime iškyla Jotvingų -

Jotvos ir pačių lietuvių žemių klausimai, ir su chronologija niekaip negalint nė žingsnio prasielkti.

14

Trys šaknies *Rus-n-* (žr. "13" skirsnį) su *n* pošakniu, galėjus anksčiau būti ir *Rus-in-* kamieno (Iš daugelio pavyzdžių plg. bent suvalskinį miestovardį *Bař-t-in-ink-ai* 1 ir *Bař-t-n-in-ai*) kaimyninės upės Nemuno žemupio net labai plačios ir ilgos deltos kairėje - pietinėje pusėje kartu su *Nem-un-yn-o* rankove Mažosios Lietuvos Na-druv-ės srities žiemryčiuose ir Lietuvos Žemaitijos pietvakarių Klaipėdos srityje:

Rūs-n-é 2, vok *Russ*, *Russ+strom*, o Bg. I. 480 p. § 191 yra *Rus-n-is*, *iēs* 4; *Rusnės upė*, Kronus (Klv. 71, 54 p. Tas Kronus, ptolemėjinis gr. Xrounos, čia nėra dar įrodytas), *Russe* C. Hennenbergerio Landtafel (Froelich, 46), būtų liet. *Rūsė* 2, — Nemuno atšaka nuo Gilijos iki Atmatos (Lupež. 140).

Rus-n-dit-é 1 (Lupež. 140; A. Vanago Liet. hidron. dar. 76), *Rus-n-eit-e* Fr. Kuršaičio žodyne (Froel. 46) — Šilutės aps. Rusnės miestelio apylinkėje teka į Kuršmarių rytinį šoną. Priesaga *-eit-* yra vietinė čiabuvinė, o priesaga *-ait-* apskritai lietuviška.

Vorūsnė 2, vok *Warruss* (A. Salio vard. 44) kamienas *Var+rus-*;

Hoppe Ortsnamen 6 p.: *Warusse*, arba *Warusneite* (Froel. 46), *Va(?) + russ-e* ir *Va(?) + rus-n-eit-e*, o dėl *-eit-* priesagos žr. *Rusnė*, — teka nuo Rusnės miestelio į vakarus nuo *Vorusnės* gv. į Kuršmares (Lupež. 200). *Vo(?) + rus-n-é* ir *Vor+rus-n-é* "senoji Rusnė, Rusnės sėnupis, vok *Altruss*". O dėl šaknies *Vor-* plg. *Vor+med-ýt-é* 1, vok. *Wormditt* iš kamieno *Vor+med-it*, lenk. *Or-n-et-a*, kur to sudėtinio vietovardžio pirmasis *Vor-* sandas teatliko *Or-* o antrasis *med-* sandas nuo *mēdis mēdžio* išnyko. Miestelis yra Mažojoje Lietuvoje Varmės srityje Braunsbergo aps., aismarinės Paserijos - Serijos Sarijos žemupio dešiniame - šiauriniame šone.

Lei 2, vok. *Leite* — Rusnės žemupio dešinys - šiaurinis įtakas Šilutės aps. (Lupež. 89), jos vermšė Gr. ir Kl. *Antleiten* kk., prie pačios upės Gr. ir Kl. *Leitgirren* k. ir *Paleiten* k. (Froel. 40) = bus *Ant-leič-iaī* 3b, *Leit+gir-iai* 1 ir *Pa-leič-iaī* 3b, — visi visaip lietuviškų lyčių; *Leit+giriai*, vok. *Leit+girren* k. Plaškių par. (Klv. 43); ten Plaškių par. ir *Leit-variai* k., vok. *Leitwarren* (t.p.), *Leit+var-iaī* 3b, kur antrasis sandas - šaknis *var-* ir gal *vor-* — ta pati, kaip *Vor+rūsnė* upėvardžio.

Leit-āl-é 2 — anos Leitės įtakas Šilutės aps. Jakštelių k. (Lupež. 89), o priesaga *-al-* čia yra žemaitiška, augštaitiškai galint būti *-el-* priesagai ir tos pačios paradigmos.

Leitā 2, 4, *Leī+up-al-is* 1 — Minijos kairio - rytinio Veiviržio įtako Šalpės kairio įtako Graumenės įtakas Tauragės aps. Švėkšnos vls. Stemplių k., į pietryčius nuo Klaipėdos (Lupež. 89).

Liet-du-k-a 1, *Liēt-au-k-a* 1 — nemuninės Neries dešinys - šiaurinis įtakas Ukmergės aps. Gelvonų vls. Karveliškių k. (Lupež. 92), bus iš pirminės lyties *Liet-av-ā* *Liet-uv-ā*.

Lytis, *-iēs* 4, mot. g. — nemuninės Jūros kairio - rytinio įtako Lokystos kairys įtakas Tauragės aps. Šilalės vls. (Lupež. 93), nuo Medvėgalio kalno į pietvakarius.

Laičiai kk. Rokiškio aps. Skapiškio par. ir Panevėžio aps. Vadoklių par. (Bg. I. 423) ir *Laičiai* k. Šiaulių aps. Pašvitinio par. (t.p.).

Ir t.t.

Lait-, *Leit-*, *Liet-*, *Līt-* šaknų tikrinius žodžius žr. "5" skirsnyje, o šaknų *let-*, *lot-*, *lat-* "tekėti, sroventi, rus. teč'" žr. Bg. I. 457-8, III. 629-630 p.

Taigi, *Lietuvos*, *lietuvių*, *lietuvininko* ir apskritai *Lait-*, *Leit-*, *Liet-*, *Līt-* šaknies vietovardžiai tautovardžiai savo kilme ir reikšme ryši su: a) *laītas* 2 — klojimo padas, grendimas; molio skiedinys skylėms glieti (LKV; Bg. I. 299, 459, II. 263, 519), užlaistyti, užlieti; b) *lėis-ti*, *lėidž-ia*, *lėid-o*; c) *lāis-t-y-ti*, *-o*, *-é* — nuolat lieti, pilti (t.p.); d) *lais-t-y-ti*, *lais-t-o*, *-é* — glaisyti, lipdyti, klijuoti: krosnį, aslą, glaisto, užteptą skystu moliu (t.p.); e) *liē-ti*, *liēj-a*, *-o* — ką tirpdyti, į formą pilti: lieja varpą, žvakes (LKV; R. Trautmann Wb. 156); f) *liē-ti*, *liēj-a*, *-o* — pilti: visą vandenį išliejo (LKV); g) *liet-ūs*, *aūs* 3 (t.p.).

Šaknies *Skir-v-*, *Skir-* ir kartais kamieno *Skir-av-* ypač hidronimų pastebima baltų teritorijos ir pietuose, sakysime, buvusiuose vakariečiuose baltuose, čia ir Nemuno pačio žemupio deltos kuršmarinių Rusnių apylinkėje, Mažosios Lietuvos Nadruvos srityje, o Na-druv-à 3b kraštovardis dėl šaknies *druv-* iš *druv-* lyties jau yra lietuviškas:

Skir-v-ýt-é 2, *Skir-v-yč-ia* 4, vok *Skir-w-ieth*, 1938 metais *Skir-w-iet* (A. Salio vard. 38) iš ne *Skir+viet*, bet *Skir-v-īt-* kamieno, *Skir-v-yt+up-é*, vok. *Skir-w-ieth+strom*, su antruoju sandu liet. *up-* nuo liet. *upė* 2, lat. *upe*, o pr. *appe* ir *āpé*, — teka pro *Skirvytė* k. Rusnės par. (Klv. 71), ten *Skir-v-ýt-é*, vok. *Skirwieth*

k. ir Skirv-iet-él-é k., vok. *Skir-w-iet-ell* k. (Klv. 56), kur priesaga *-iet-* turi būti *-yt-*, o teka į Kuršmares (Lupež, 149). Žr. žemiau *Skirvā* 4, lenk. *Skrwa* upėvardį.

Skiravā 3b, *Skir-av-a*, vok. Gr. *Schirrau*, bžk. (A. Salio vard. 38) M. Lietuvoje Nadruvos srityje Vėluvos aps., į žiemvakarius nuo Įsruties aps. miesto. Kamienas vok. *Šir-au-* yra iš *Skir-av-*, kaip plg. kaimynystės vok. *Schal-ou-er-lant*, *Schal-ow*, lot. - vok. terra *Schal-v-en-s-is*... (Bg. III. 116) yra iš baltų kamieno *Skal-v-*, *Skal-uv-*: *Skal-v-ā* 4, *Skal-uv-ā* 3b ir net *Skal-v-išk-é* 2 — sritis per Nemuno pačio žemupio abi puses, ir žr. PB. "Kulmo - Kalno sritis", — Karys, 4 nr. 1974 m. 123-124 p. Dėl lietuviškos *-uv-* priesagos dar plg. iš ten: *Bār-t-uv-a*, 1, *Dain-uv-ā* 3b, *Gir-d-uv-ā* 3b, *Kārš-uv-a* 1, *Lab-g-uv-ā* 3b, *Sūd-uv-ā* 3a, *Tep-l-iuv-ā* 3b, *Vėl-uv-ā* 1 bei kt. ir *Liet-uv-ā* 3a. Gi *Karš-* (*Karš-uv-a*) šaknis irgi turi priebalsį *š*, kaip ir liet. *kurš-is*, *Kurš-as*, lat. *kurs-is*, *Kurs-a* tautovardžiai, o tai pravers ir Mažosios Lietuvos tyrinėtojams.

Skirai k. vok. *Löwen+berg* (Klv. 56) M. Lietuvoje Nadruvos srityje Labguvos aps. rytuose, Miėl+laukių-Olekso par., turbūt, *Skirai* 4.

Skirlaukiai k., vok. *Skirlack* (Klv. 56), *Skir+lack* yra iš kamieno *Skir+lauk-*, turbūt *Skir+lauk-iaĩ* 3b, M. Lietuvoje Darkiemio aps. Trempų par.

Sirupis 1, upelis Šiaulių aps. Linkuvos vls. Vaižgantų k. (Lupež. 149), *Skir+upis*, o M. Lietuvos Sembos - Sambos srities net vakarinėje dalyje Fišhauso aps. taip pat yra vok. *Linkau* du dvarai (Vokštž.), o būtų liet. *Liñk-av-a* 1, ar ir *Liñk-uv-a* 1.

Sirūtė 2, upelis Telsių aps. Luokės vls. Mediškių k. (Lupež. 149), *Skir-ut-ė*, o priesaga *-ut-* populiarai ir visos Mažosios Lietuvos vietovardyne.

Skvereta upėv. (Analiz. 207) iš **Skir-v-et-a*. *Skviretianka* upėv. (t.p.) iš **Skir-v-et-* kamieno.

Ir t.t.

Skir-v-, *Skir-* šaknies dalykus žr. Bg. I. 245, 253, 254 p.

Skar-, *Sker-*, *Skir-*, *Skir-s-*, *Skir-v-* šaknų hidronimus žr.: Nemuno augštapio kairys - pietinis ilgas įtakas *Ščara* (Bg. III. 541-2); *Ščersy* gv. (Bg. III. 542); *Ščervenka* upė (Bg. 542; Analiz. 213), iš *Skir-v-* šaknies.

Sir-v-ā 4, lenk. *Skrwa* D. Lenkž. Vokšt., Sonderkarte) iš **Skir-va* — įvairiai žymi upė net baltų žemėje, bet LE-oje jos nėra; prasideda į pietus nuo prūsų Lubavos srities ir į pievakarius nuo prūsų Sasnės srities bei 1410.VII.15 metų Žalgirio - Tannenbergo mūšio vietovės, teka į pietus per buvusią vakariečių baltų žemę ir yra Vyslos dešinio - šiaurinio šono įtakas žemiau - pietryčiau vyslinės Dobrinės, lenk. Dobrzyń mstl., į rytus nuo prūsų Kulmo srities bei vyslinės Dravantos upės ir į vakarus nuo V. Bugo pačio žemupio dešinio - šiaurinio įtako Vikrės - Nydės - Žalduvės. Žr. plg. *Skirvytė* bei *Skirvytėlė* upes; PB. "Gintaro šneka", — Karys, 4 ir 5 nr. 1973 m.; PB "Kulmo - Kalno sritis", — Karys, 4 ir 5 nr. 1974 m.

Šįkart baigtina rašyti apie Lietuvos ir lietuvių tautovardžius.

Apie Lietuvos tautovardį rašo K. Kuzavinis "Kalbotyra" X. Vilnius. 1964 m. 8 ir tolimesni puslapiai, bet man dar nėra pasisekę priėti pasinaudoti šiuo reikalingu straipsniu.

JAV MARINŲ KORPO 200 METŲ SUKAKTIS

Žemyno marinai buvo įsteigti JAV kontinentinio kongreso 1775 m. lapkr. 10. Jį sudarė du nepilni batalionai. 1789 m. kongresas savo aktu įsteigė JAV marinų korpa, kurį sudarė 1 mjr., 4 kpt., 28 ltn. ir 848 vyrai. Šiuo metu korpas yra išaugęs iki 198,000 vyrų, suskirstytų į tris divizijas. Be to, korpas turi 3 aviacijos grupes su 372 kovos lėktuvais ir 2 batalionus Hawk raketų. Jokia kita pasaulio valstybė tiek daug lengvųjų pėstininkų neturi (Sov. S-ga 17,000, Britanija 7,800, Prancūzija 1 Bn).

Nors korpas gali didžiuotis savo laimėjimais Guantanamo ir Manilos įlankoje, St. Nazaire, Guadalcanal, Guam, Iwo Jima, Inchon ir Da Nang, bet šiandien jis yra puolamas iš visų pusių. Savo pagrinde korpas iš tikrųjų yra lengvoji pėstija, istorijos eigoje pasižymėjusi savo išsiskėlimais iš jūros į krantą. Šiais laikais progos tokiems išsiskėlimams yra labai sumažėjusios, ir patys išsiskėlimai pasidarė labai rizikingi politiniu atžvilgiu ir pavojingi dėl ginklų ištobulėjimo (radaro, televizijos ar laser spindulių vairuojamos raketos). Šiuo metu jie tinka išsiskelti ten, kur niekas nesipriešina, ar ambasadoms apsaugoti ir

amerikiečiams evakuoti. Greitos akcijos jėgą iš marinų paveržė parašiutininkai ir specialiai apmokyti pėstininkai. Pagal dabartinį savo ginklavimą korpas netinka net ir normaliam karui, nes neturi pakankamai šarvuotų vežimų ir raketų. Norėdamas išlikti, korpas turėtų savo ginklavimą sulgyinti su pėst. divizijos ginklavimu, o, taupydamas išlaidas, turėtų atsisakyti nuo savo aviacijos.

Šiuo metu dvi šio korpo divizijos yra JAV, o trečioji divizija — Japonijoje, Filipinuose ir su septintuoju laivynu Pacifike.

K.J.

LKVS "RAMOVĖ" CENTRO VALDYBOS
BENDRADARŠTIS Nr. 117
Čikaga, 1975 m. lapkričio 3 d.

Gerb. Kolegos Ramovėnai,

Šiais metais, švenčiant Lietuvos Kariuomenės atkūrimo metinę sukaktį, Lapkričio 23-tąją dieną, bent trumpai apžvelkime aplinką, kurioje ši, taip mums buvusiems Lietuvos kariuomenės kariams, besisielojantiems Lietuvos laisvės atgavimo reikalais, reikšminga diena yra minima.

Laisvojo pasaulio, vakarų demokratinių valstybių politikams, vis daugiau ir daugiau, detantės sąskaiton, pataikaujant sovietams, pavergtų tautų laisvės kova, diena iš dienos, sunkėja. Pagrindiniai laisvės kovos principai primirstami ir palaipsniui atsisakoma to, kas prieš kelis metus buvo šventa ir net nediskutuojama. Jaučiamas pasimetimas laisvųjų vakarų pasaulio politinių vairuotojų ir pagaliau, mūsų pačių vadovaujamy politinių veiksmų gretose.

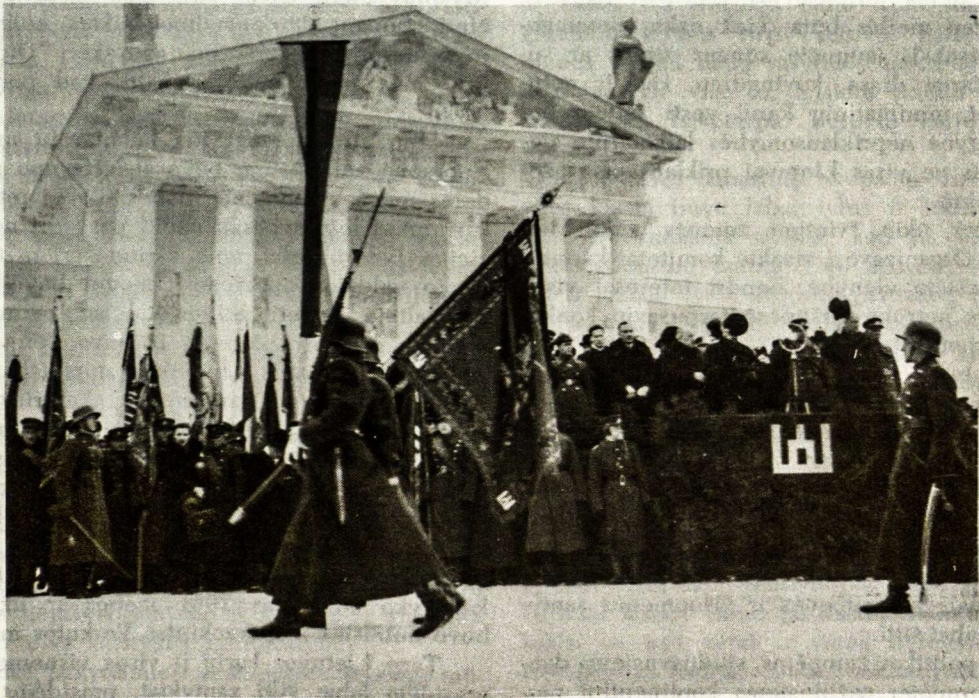
Lietuviškosios organizuotos išeivijos tarpe prasidėję ginčai, nesutarimai, abejonės, skaldymasis, nepasitikėjimas vieny kitais ir, pagaliau, priekaištai mūsų politinių veiksmų vairuotojams, pradėjo skaldyti jėgas ir silpninti, taip mums

šiandien reikalingą, kovingą dvasią. Nejučiomis, ir buvę Lietuvos kariuomenės karys-ramovėnas, yra paliečiamas čia kalbamų negerovių, nuo kurių, pagal visas karines tradicijas, turėtų būti griežtai atsirubežiuojama.

Šiais metais, minint Lapkričio 23-ją, LKVS "Ramovė" Centro Valdyba sveikina visus ramovėnus, kūrėjus-savanorius, buvusius Lietuvos kariuomenės karius, Lietuvos laisvės kovotojus ir partizanus plačiame pasaulyje bei pavergtoje Tėvynėje, linkėdama visiems, kaip iki šiol, taip ir ateityje, nepasimesti Lietuvos laisvės atgavimo kovos principuose ir tvirtai stovėti, šios šventos kovos kovotojų avangardo pirmose gretose. Tik tvirta kovinga dvasia, darnus susiklausymas ir vienybė, atkovo brangiai Tėvynei Lietuvai nepriklausomybę.

K. DABULEVIČIUS
CV-bos Pirmininkas

E. VENGIANSKAS
Sekretorius

TEGUL MEILĖ VIENS KITAM DEGA MŪSŲ ŠIRDYSE

BRONIUS BIELIUKAS

(Žodis tartas Lietuvos Kariuomenės Atkūrimo sukakties minėjime, lapkr. 23 d., Brooklyne)

Man atrodo, kad labai mažai yra nagrinėti lietuvių karių ir lietuvių visuomenės santykiai. Prie šios temos bandysiu pasilikti.

Kai tik buvo paskelbtas ugingas ir patriotinis atsišaukimas stoti savanoriais Lietuvos kariuomenėn — sujudo, sukruoto Lietuvos vyrai. Mes džiaugiamės, turėdami savo tarpe keleta pirmųjų kovotojų už Vasario 16 Akto realizavimą, už tik ką atsistatančios valstybės apgynimą. O Lietuva tada buvo okupantų ir karo sunaikinta ir tokia neturtinga. Vagšė Lietuva. Ji neturėjo savo pirmiesiems kariams nei maisto, nei karinių rūbų, nei ginklų. Bet mūsų tauta turėjo gilų norą ir vėl turėti savo valstybę, šį kartą — tautinę valstybę, atsikračiusią svetimųjų; ir gilią meilę savo kariams ir besikuriančiai Lietuvos kariuomenei. Tėveliai, sesutės, jaunesni broliukai, mergužėlės gamino visa tai, ką tik galėjo pagaminti tiems pirmiesiems Lietuvos kariams.

Kiek ten meilės būta, kiek naktų nemiegota, belaukiant iš jaunučio sūnaus žinios ar sugrįžimo. Kariai drąsa, kovingumu, kad ir neturėdami net minimalinių karui vesti sąlygų bei ginklų, apgynė nepriklausomybės laikotarpio sienas, nors ir ne visas Lietuvai priklausančias žemes išlaisvino.

Politikos, ūkio, švietimo žmonės veikė kitoje srityse. Organizavosi visokie komitetai kariams padėti. Klestėjo vienybė, bendri interesai visus jungė, nors netrūko viršūnėse tarpusavio konkurencijos ir net rietenų.

Lietuva buvo apginta. Mūsų karių pasiaukojimas buvo nuostabus. Kas gali būti pavojingesnio už ėjimą savanoriu kariuomenėn karo metu, kai priešų buvo tiek daug.

Kita karių ir visuomenės vienybės ir meilės banga nuriudėjo per Lietuvą, kai pasitaikė proga Klaipėdos kraštui, padedant Lietuvai, prisijungti prie jau anksčiau apgintos Lietuvos. Ir tada Lietuvos kariuomenės ir visuomenės santykiai buvo labai šilti.

Mūsų politikos žmonėms, studijavusiems daugiausia Europoje, pažinusiems kontinentinį parlamentarizmą ir visą gyvenimą dirbusiems prieš

svetimus despotus, beveik neįmanoma buvo duoti valstybei pastovios valdžios konstituciją. Todėl buvo sukurtas seimokratinis režimas. Nors ir prezidentiniai režimai, matom, nėra idealūs. Kartais ir prezidentinis režimas išgyvena krizių dienas. Seimokratiniai režimai gyvena beveik nuolatiniam krizyje. Susidrausminama dažniausiai tik tada, kai kraštui susidaro išorinis pavojus, kaip pas mus kad buvo besikuriant Lietuvai, jos Nepriklausomybės Kovų metais ar Klaipėdos krašto atgavimo dienomis.

Manau, kad kai kuriuos politikos reiškinius reikia vadinti tikrais vardais, nes vis vien visi žino, kas, kada ir kaip Lietuvą valdė. Nemanydamas plačiau apsisototi prie antrosios dalies nepriklausomybės laikotarpio, noriu pasakyti, kad lietuvis kartais daug geresnių dalykų sukuria už kitų kraštų žmones. Net ir diktatūrinis režimas — tik apsidairykim aplinkui — Lietuvoj buvo daug geresnis už daugelio kitų kraštų diktatūrinius režimus. Buvau ir esu demokratas ir visada buvau to režimo opozicijoje. Tačiau, kvaila atrodo, kai kas nors Smetoną gretina prie Stalino ar Hitlerio.

Dėl to režimo atsiradimo, jo opozicijos lyderiai nebuvo beatodairiniai kaltintojai tik tų, kurie ar kurių vardu perversmas buvo pravesintas. Pavyzdžiui, nuverstasis ministeris pirmininkas Mykolas Sleževičius, kurį teko labai gerai pažinti, būnant studentavimo laikais kelis metus jo sekretorium, kartą man pasakė: "Didele dalimi mes patys buvome kalti, kad perversmas įvyko".

Man atrodo, kad šiuo laikotarpiu mūsų kariuomenė valdančiųjų buvo atskirta nuo gana didelės mūsų visuomenės dalies. Labai retas, pav. karininkas leisdavo sau užėiti pas kurį nors opozicijos lyderį. Arba, apie karinę karjerą to laikotarpio valdžios opozicijos žmogui beveik nebuvo galima svajoti. Atleiskit, kad paimsiu šiai minčiai paremti pavyzdį iš savo šeimos. Mano jaunesnis brolis Liudvikas, nors labai norėjo pasilikti Lietuvos kariuomenėj karininku, kaip baigė Karo Mokyklos atitinkamą kursą ir kai išlaikė gerai reikalingus egzaminus, — surinkus žinias, kad esu aktyvus opozicijos žmogus, jo nepalikto karininkų tarpe. Deja, tas neleidimas jo neapsaugojo nuo Lietuvos karininko mirties. Jis vėliau vadovavo Lietūkio įstaigų sukilėjams, kai vyko sukilimas 1941 metais ir už tai jis buvo nuteistas ir nukankintas Vorkutos miškuose.

Tarp Lietuvos karių ir visos visuomenės vėl prasidėjo labai šilti santykiai, prasidėjus okupaciniams laikotarpiais. Sukilimu prieš Rusijos pir-

mąją okupaciją ir vėl buvo pademonstruota visiška tautos vienybė visų jos socialinių ir profesinių sluoksnių. Tas pat buvo vokiečių okupacijos laikotarpis.

Kaip mes, režimui opozicijos žmonės, vertiname Lietuvos karius, net pagrindinius perversmo dalyvius, vaizdžiai byloja sekantis mūsų istorijos epizodas. Kai Lietuvos miškuose vis daugėjo Rusijos desantininkų, reikėjo karinės apsaugos. Vienu trumpu laikotarpiu atrodė, kad vokiečių karinės vadovybės žmonės buvo linkę leisti mums suorganizuoti savus dalinius savisaugos reikalams. Galvota apie kariškį, kuris būtų ryžtingas, stiprios valios ir gilus patriotas, galintis, reikalui esant, pasipriešinti vokiečiams, jeigu jie sulaužytų pasižadėjimus ir norėtų mūsų karius panaudoti savo tikslams — Vokietijos gynimui, o ne Lietuvos gyventojų apsaugai. Socialdemokratas, Vasario 16 Akto signataras ir vienas iš politinės rezistencijos pagrindinių vadų, prof. Steponas Kairys, vėlesnis Juozas Kaminskas manęs paklausė, ką aš manau apie gen. Povilą Plechavičių? Nors su generolu tada nebuvau pažįstamas, bet jo gyvenimo istoriją gana gerai žinojau. Mano atsakymas buvo: “Manau, kad generolas Plechavičius yra vienintelis, kuriam gal pavyktų išlaikyti lietuvišką liniją šiuo reikalu derantis su Vokiečių karine vadovybe Lietuvoje”. Po to, skubiai buvo užmegztas su generolu kontaktas, išsiaiškinta su juo, ko Lietuvos rezistencija nori ir kokie pavojai jam pačiam grėšia. Generolas sutiko pabandyti. Pogrindžio laisvajai spaudai pasisakius teigiamai, generolo pradėtas lietuvių karinių dalinių sudarymas turėjo milžinišką pasisekimą. Tauta buvo vieninga. Tarp lietuvių karių ir visos lietuvių visuomenės buvo pasitikėjimas ir meilė.

Deja, 1944 metų balandžio mėnesį vokiečiai sulaužė susitarimą su generolu Plechavičium ir pareikalavo 30,000 mūsų vyrų sumobilizuoti į Vokietiją saugoti aerodromus, tarnauti priešlėktuvinėje tarnyboje. Štai, vienas iš susivienijusios tautos balsų, paskelbtas slapto, bet laisvo laikraščio “Nepriklausoma Lietuva”, ekstra leidinyje, 1944 balandžio 29 d. Cituoju: “Lietuviai! Jokių interesų Vakaruose neturėjome ir neturime ir ten savo aukų neduosime. Tuo labiau, kad tokiu atveju mūsų tauta ir valstybė būtų bandoma pastatyti Anglijos ir Amerikos priešų padėtyje, priešų tų šalių, kurios pripažįsta mūsų valstybės nepriklausomybę ir kuriose ir šiandien veikia Lietuvos valstybės pasiuntinybės”.

“Todėl, laikydamiesi neabejotinai teisingo mūsų nusistatymo — neduoti savo sūnų mirčiai

už svetimus mūsų tautai ir valstybei interesus, tvirtai ir ryžtingai saugosime savo jaunimą mūsų Tautos ir Valstybės laisvės kovai...”

“Mūsų visų šventa pareiga yra laikytis mūsų teisės: pasilikti Lietuvoje Tėvynės prisikėlimui. Kiekvienas, kurį mobilizacija paliečia, ir kiekvienas, kuris tariamai įpareigojamas mobilizaciją vykdyti, turi pilną teisę, saugomą tarpautinių nuostatų, ir tautinę pareigą, saugomą lietuvių proto ir širdies, mobilizacinių įsakymų nevykdyti. Kas kitaip elgsis, tas mažins Lietuvių Tautos atsparumą būsimai gynimosi kovai, tas silpnins bendrą Lietuvių Tautos ir Valstybės Laisvės žygį”.

Tai buvo žodžiai iš kurių plaukė susirūpinimas ir gili meilė Lietuvos kariams.

Tai fragmentai iš paskutinio, Lietuvoje mano redaguoto, atsišaukimo. Rytojaus dieną, sekmdienį, grįžęs į namus iš spaustuvės, buvau geštapo suimtas ir po kurio laiko išvežtas į Vokietijos kalėjimus.

Dabartinės, rusų okupacijos pradžioje tęsėsi herojiškas ir tragiškas priverstinis 8 metų, populiariai vadinamas, partizanų karas. Faktiškai, tai buvo Lietuvos karas su Rusija, nes miškuose ir kaimuose kovojo ištisi Lietuvos karių būriai. Jie turėjo karininkus vadus, štabus, ginklus, karinę organizaciją. Jie turėjo net savo karines dainas.

Kiek čia tragikos būta. Apie šias kovas ir glaudžius ryšius tarp Lietuvos karių ir visuomenės — jau daug rašytinės medžiagos yra paskelbta. Prie viso to, leiskite pridėti pačių jauniausių to laikotarpio lietuvių karių pora pavyzdžių.

Dar prieš dabartinę okupaciją vienos gimnazijos klasėj buvo labai tylus ir lėtas gimnazistas. Jo draugams atrodė, kad jis niekada neatliks didesnio darbo. Taip atsitiko, kad šis lėtas ir jaunas vyras atsidūrė partizanų eilėse. Tai, pasidarė Lietuvos kariu. Buvo teisiama Vilniuje, tariamo, teismo. Manydamas, kad bus sunaikintas, jis, divyris, nepripažino teisėjais jį teisusių ir sakė jiems, kad Lietuvos žemėje jie būtų teisiami, jeigu teisingumas viešpatautų pasaulyje.

Atsiminkime, tai buvo Stalino siautėjimo laikais.

Kitas pavyzdys iš to paties laikotarpio. Kartą Lietuvoje, kapų bažnytelėje, buvo apsupti paskutiniai keturi vieno partizanų dalinio jaunučiai kariai — trys vyrai ir viena lietuvaitė. Bažnytelę priešas padegė. Tada, bokšte pasirodė keturi kovotojai. Jie susiėmė rankomis ir giedojo

Bronius Bieliukas. L. Tamošaičio nuotr.

Lietuvos Himną, kol dingio liepsnose, kaip būdavo kartais senovės Lietuvos pilyse. Vaizdas buvo pritrenkiantis net jų priešus.

Tada buvo skirtingos kovos sąlygos kaip savanorių laikotarpyje. Bet ryšys tarp visuomenės ir karių buvo panašus. Ir partizanų aštuonių metų karo laikotarpiu kariams daug kas pagalbą teikė, nors tai buvo labai pavojingas darbas. Ir tada lietuvaitės buvo pagrindinės ryšininės tarp tautos ir jos karių.

Lietuva karą pralaimėjo. Pasikeitė laikai. Ginklai nenaudojami. Bet meilė Lietuvai pasilikusi. Ją mes vadiname rezistencija. Jeigu Lietuvos savanoriai kovojo, norėdami apginti Lietuvą nuo išorės priešų, ir apgynė, tai dabartiniai šios dienos lietuviai daro visa, kad Lietuva būtų *lietuviška*. Ir daug pasiekia. Daug padaro. Jie nori ir tiki, drauge su jais ir mes tikime, kad Lietuva, nusikračiusi svetimų despotų, kelsis nepriklausoma ir laisva.

Lietuvos meilė neužgesinama. Kartais mums pritrūksta meilės vienas kitam.

Lietuvos Kariuomenės minėjimo šventėje nuoširdžiai sakykime: tegul meilė vienas kitam dega mūsų širdyse.

TREČIASIS PASAULIS IR EKONOMIJA

Nusileidus geležinei uždangai, pasaulis skilo į dvi dalis. Šiandien, tačiau, jau kalbama ir apie trečią dalį, ar pasaulį, kurį sudaro turtingos arabų valstybės ir neišsivystę, todėl ir vargingi kraštai, naujai tapę nepriklausomi.

Apie šiuos pastaruosius, neišsivystėlius, yra kuriamas mitas, kad dėl jų vargingumo yra kalti išsivystę ir pasiturinčios valstybės.

Bendras gyvenimo lygis tose vargingose valstybėse yra žemas, daug žemesnis kaip "kapitalistinėse", senos kultūros Vakarų pasaulio valstybėse. Tačiau reikia prisiminti, kad prieš 5,000 metų žmonės iš viso gyveno neapsakomai vargingai. Juos kankino ir šaltis ir karštis, puolė laikiniai žvėrys ir visoki parazitai. Jie gyveno urvuose, miškuose ir menkutėse trobelėse, nuolat tarpusavy kariaudami. Naujojo akmens amžiaus metu jei žmogus laimingai išgyvendavo vaikystę, tai jis galėjo tikėtis gyventi iki 28 metų amžiaus, o moterys tik iki 22 metų. Toks buvo vidutinis tų laikų

žmogaus amžius. Tik vienur, kitur pagal Nilą, Mezopotamijoje, pagal Indo upę ir Jang-tse upę Kinijoje, buvo gyvenama kiek žmoniškiau lyginant su dabartine mūsų vakariečių kultūra.

Tik paskutinių penkių kartų — generacijų bėgyje žmonės, kai kuriuose kraštuose, išvystė gyvenimo sąlygas, kurios yra vertos žmoniškų sąlygų vardo. Dar Prancūzų Liudvikas XIV nesugebėjo atsikratyti utėlių ir musių ir jo dvaras — Versailles vasaros metu labai dvokdavo. Pramoninių kraštų žemesnio ekonominio lygio žmonių turimi gyvenimo patogumai (vandens tualetai, radio ir televizija, telefonas, modernios ligoninės, antibiotikai, dantų gydytojai ir kt.) prieš du šimtus metų buvo nepasiekiami svajonė ir turtingiausiems tų laikų aristokratui. Tačiau, visa tai buvo įgyta labai aukšta kaina, įkinkius į darbą ištisas kartas mokslininkų, inžinierių, administratorių ir įvairių sričių vadovų, o taip pat ilgai ir žiauriai visa ko stokojančių darbininkų luomą.

Labai sunkus darbininkų gyvenimas prieš pusantrą šimto metų sudarė sąlygas šių laikų visa kuo apščiamesniam gyvenimui pramoniniuose kraštuose. Prie to, žinoma, nei kiek nemažiau prisidėjo kietas darbas ir sumanumas direktorių, technikų ir bankininkų.

Tai ko tas Trečiasis pasaulis dabar reikalauja, lyg jam tas priklausytų lyg kokia pasiturinčių kraštų skola, yra vaisius, tikrai, ne stebuklingai Vakarų pramoninės civilizacijos įgytas, bet stebėtinai užsidirbtas, jos savastis. "Kodėl jie toki turtingi, o mes toki vargingi?" klausia jie, ir patys sau atsako: "Todėl, kad mes buvome prispausti, kolonizuoti ir jų savarankiškai išnaudojami!" Todėl, tie išnaudotojai dabar privalo, morališkai jie yra įpareigoti, pakelti Trečiąjį pasaulį į pramoninių kraštų lygį. Mat, medžiaginiai skirtumai ir nelygumai yra neteisingi, kapitalistiški ir nedemokratiški...

Toks pozvelgis į pasaulį, aišku, yra klaidingas, nors tarptautinio socializmo yra priimtas ir net sudaro

jo dinamiškąjį elementą — varomąją spyruoklę. Nuo 1945 metų susidariusi pažiūra, kad valstybės gyventojai ne tik turi tą pačią teisę balsuoti, bet ir teisę gyventi vienodame medžiaginiame lygyje, dabar yra praplečiama pasauliniu mastu: bet kuri valstybė ar šalis turi būti vienodai pasiturinti, t.y., lygiai tiek pat turtinga kaip ir kitos.

Trečiasis pasaulis skelbia, kad jei jo kraštai nebūtų buvę kolonizacijos nužeminti, tai jie būtų išugdę medžiaginę civilizaciją, mažų mažiausiai, lygią Vakarų pasauliui. Anot jų, jei baltasis žmogus nebūtų užkariavęs Trečiojo pasaulio kraštų, tai Indijoje, juodojoje Afrikoje Borneo salose ir kt., šiandien būtų knibždėję Einšteinai, Markoniai, Benzai, Roentgenai, Fokkeriai, von Braunai, Edisonai. Tačiau, toki niekad nekolonizuoti karštai, kaip Nepalas, Bhutanas, Etiopija, Afganistanas ar Arabija, nekalbant apie Kiniją, kažkodėl nesulaukė tos mokslo genijų palaimos. Priekaištas, kad kolonizatoriai slėpė mokslą ir pažinimą nuo savų užjūrinų kolonijų, yra taip pat be pagrindo. Kai Belgų Kongas buvo per anksti dekolonizuotas, jame veikė du universitetai su mokslo laipsnių kilimo mokyklomis. Ispanai savo kolonijose pradėjo steigti universitetus XVI a. Tą patį darė britai Indijoj ir Afrikoj. Užjūrio teritorijose buvo pasklidę misionieriai, ten įsteigę nesuskaičiuojamą kiekį mokyklų ir ligoninių.

Mitas, kad kolonijos davė didelius pelnus kolonizatoriams yra sugriaunamas statistikos davinių ir istorinio fakto, kad kolonijų netekimas sutapo su Europos pokariniu praturtėjimu.

Po II Pas. karo, Vašingtonui ir Maskvai paspaudus, kolonijos gavo laisvę ir besišiaušdamos prieš buvusius jų šeiminkus, puolėsi prie abiejų galybių prašydamos ir net reikalaudamos paramos, žinoma, ekonominės.

Kyla klausimas, kodėl dabar, stauga, joms atgavus laisvę prireikė ekonominės paramos, kurios anksčiau, kolonijos stadijoje, nereikėjo. Reikalingą patyrinėjus prieinama prie labai įdomios ir reikšmingos išvados: tų

buvusių kolonijų gyventojams, kaip taisyklė, trūksta palinkimo (ar noro) kietam ir sistematingam darbui dirbti. (Prof. Allison Piers kartą sutiko Madrido gatvėje elgetą, kuris prispyręs jį prašė išmaldos, sakydamas: "Broliuk, duok man išmaldą, nes mielaširdingasis Dievas, dar man jaunam esant, atėmė iš manęs palinkimą į darbą — "la gana de trabajar"). Buvusioms kolonijoms trūksta palinkimo dirbti.

Europoje toks palinkimas į kietą ir sistematingą darbą atsirado tik su Reformacijos pasklidimu. Reikia žinoti, kad prieš Reformaciją katalikiškoje Europoje buvo švenčiama 90 iki 130 šventadienių per metus, neskaitant 52 sekmadienių. Amatininkų gildijos (šių dienų unijų pirmtakai), be to, buvo uždraudę bet kokį darbą dirbti dirbtinoje, ne dienos šviesioje.

Reformacijos surkurta, taip vadinama, "protestantų darbo etika" palaipsniui plėtėsi į centrinę ir pietinę Europą. Tačiau, iki šiai dienai ji nepasiekė Rusijos, kur tas "gana de trabajar" dar nėra žinomas. (Maskvoje, hotelyje, pusryčiai yra patiekiami tik po 9-tos valandos ryto, o krautuvės atsidaro 10-tą val. Ten vartotojų produktai yra žymiai prastesni, o žemės ūkis — visiškai nepasisekimas. Stoka "gana" plius socializmas yra fatališka kombinacija).

Jei neišvystytos, vargingos valstybės ir kraštai nori Vakarų gyvenimo lygio, jie turi priimti mūsų darbo etiką ir laisvos prekybos ekonomiją. Be to, jie turi priimti užsienių kapitalą ir garantuoti jo saugumą.

Darbo etika Trečiojo pasaulio kraštuose iki dabar tebėra labai žema. Indijos žemės ūkio tyrimų tarybos, Delhi, narys dr. J.S. Kanwar pareiškė, kad jei bent dvi Indijos valstybėlės panaudotų modernius žemės ūkio metodus ir kietą darbą, visa Indija būtų išmaitinta. O jeigu visa Indija panaudotų tokius metodus, tai trečdalis savo žemės ūkio produktų galėtų eksportuoti.

Ugandoje, kur vyrauja idealus klimatas, kaimietis dirba tik apie dvi valandas per dieną, jo žmona — penkias. Iš Ugandos buvo išvaryti

ten gyvenę indai, kurie dirbdavo gerokai daugiau, dėlto, be abejo, ir buvo išvaryti. Panaši būklė vyrauja ir didesnėje Pietų Amerikos dalyje, kur gyventojų skaičius didėja dar greičiau kaip Azijoje. Tuo tarpu, japonai imigrantai, atvykę į Peru puikiai įsitaisė, žvilgsnis į Limos telefono knygą tą tuojau pasako. Japonai, nors atvyko su tuščiom rankom, nemokėdami vietinės kalbos, tačiau, būdami drausmingi ir mėgstantys kietą darbą, ekonomiškai pralenkė vietinius. Trečiame pasaulyje daug kur yra tautinių mažumų, kurios ekonomiškai žydi, nes vietoje jokių varžovų jos neranda. Aišku joms pavydima ir jos apkaltinamos suktybe ir išnaudojimu. Toki yra kiniečiai Malezijoje, Indonezijoje ir Filipinuose, indai Afrikoje ir Ramiojo vandenyno salose, parsys Indijoje, japonai, libaniečiai ir siriečiai ("turcos") Lotynų Amerikoje ir Afrikoje ir "gringos" vakarinėje hemisferoje.

Trečiojo pasaulio veikėjai sako, kad užsienių fondai turi būti investuojami neišvystytuose kraštuose, tačiau, tuo pat metu jie grasina tiems fondams nusavinimu, tautinio socializmo vardu. Jų šūkis yra "Išdalinti", t.y. lygiomis išdalinti turtą: pajamas, uždarbį ir kt. Tačiau vargingoje valstybėje nėra kas dalintis. Keletas vietinių turtuolių ar užsieniečių įmonių expropriavimas nepraturtins jokio krašto.

Naujos, ekonomiškai neišvystę valstybės turėtų pasimokyti iš Japonijos, Pietų Korėjos, Singapūro ir ypač Taivano, kuris būdamas trečdaliu mažesnis už Šveicariją, sutalpina 16 milijonų gyventojų ir yra išvystęs žydinčią ekonomiją. Pastovūs ekonominiai stebuklai nesiremia krašto turtais, žaliava, bet žmonių kokybe.

Aukštas gyvenimo standartas Vakarų valstybėse nėra užjūrio kolonijų žiauraus išnaudojimo vaisius. Atvirkščiai, nuostoliai dėl turėtų kolonijų yra buvę didžiuliai. Kaip tik aukščiausias gyvenimo lygis Europoje yra tose valstybėse, kurios niekad nėra turėję jokių kolonijų: Šveicarijoj, Švedijoj, Norvegijoj, Danijoj, Suomijoj.

(Nukelta iš viršelio 3 psl.)

Kaip buvo susektas ir suimtas A. Eichmanas

O. URBONAS

Prieš kiek laiko pasirodė išversta į švedų kalbą Mose Perlmano knyga, kur smulkiai aprašoma kaip buvo organizuotas Eichmano ieškojimas, kaip jis buvo susektas, suimtas ir galų gale, pristatytas į Izraelį, kur ir stojo prieš teismą, nuteisusį jį mirties bausme. Kas toks buvo Adolfas Eichmanas?

Kas daugiau ar mažiau sekė garsųjį Niurnbergo teismą, galėjo susidaryti vaizdą to Trečio Reicho valdininko, kuris tarnavo IV B skyriaus v-kui RSHA (Reichsicherheitshauptamt — valstybės vyriausios saugumo tarnybos). Jam Hitlerio buvo įsakyma „galutinai išspręsti žydų klausimą“, t.y., išžudyti visus žydus: vyrus, moteris ir vaikus.

Visa eilė Eichmano padėjėjų ir bendradarbių po karo pabaigos buvo suimti, patraukti teisman ir nuteisti. Tačiau pačiam Eichmanui pasisekė pasislėpti. Jis buvo atkakliai ieškomas, ir suprantama, kad daugiausia pastangų jį surasti dėjo žydai. Buvo sudarytos specialios komandos iš asmenų, kuriems pasisekė išieiti gyvius iš vokiečių konclagerių, arba iš gimnazių tų, kurie tuose lageriuose žuvo. Amerikos žydai, galingi ne tik materialiai, bet ir politiniai, Europos kraštai, išlaisvinti iš vokiečių okupacijos ir net SSSR skubėjo visomis priemonėmis žydams padėti. Buvo apjungtos visos kontr-žvalgybos ir policija, visų kraštų, kad susektų, suimtų ir nuteistų vyriausią žydų tautos žudytoją.

Ben Gurionas, tada pasaulinio sionistų judėjimo galva, būdamas jaunos Izraelio valstybės ministeriu pirmininku, pareiškė, kad „Eichmanas — yra tas žmogus, kuris turi stoti prieš mūsų teismą... jei jis yra dar gyvas“.

Prasidėjo medžioklė, medžioklė ilga, kuri pareikalavo milžiniško darbo, ištvėmės ir pinigų. Patyrusius Izraelio žvalgybininkus rėmė visos valstybės nugalėtojos ir daug vokiečių, kurie dalinai buvo nacių priešai, o dalinai ir tikrieji naciai, kurie tokiu būdu mėgino paslėpti savo pačių pėdsakus.

Ieškojimas iš pat pradžių buvo vedamas Vokietijoje ir Austrijoje, toliau visoje Europoje, Artimuose Rytuose, kur gyventojai neslėpė savo simpatijų vokiečiams, kurie žudė jiems neapkenčiamus žydus. Galų gale ieškojimui buvo perkelti į Pietų Afriką, kur gyventojai nemėgo vokiečių, tačiau nebuvo priešingi turtingiems užsieniečiams, kurie turėjo daug pinigų ir nešykštėdavo kyšių.

Visi tie užsieniečiai buvo turtingi ir turėjo daug pinigų. Dar 1944 metais, kai visiems, išskyrus bepročių Hitlerį, buvo aišku, kad karas yra pralaimėtas, naciai, kad išsigelbėtų ir užtikrintų sau padorią senatvę, organizavo tam tikrą organizaciją, kuri gavo pavadinimą ODESSA (Organisation der ehemaligen SS Angehörigen) ODESSA disponavo didelėmis pinigų sumomis, kurios buvo sudarytos dalinai iš vokiečių išdo, bet didesnė jų dalis buvo sudaryta iš iškeistų į tikrus angliškus svarus Saksenhauseno koncentracijos stovykloje padirbtus banknotus. Prieš tą kriminalinę organizaciją kovojo beveik visas pasaulis, dėl to tai vienas, tai kitas tos organizacijos narys buvo suimtas ir nuteistas, bet Eichmanui sekėsi.

Ištisus 5 metus jis slapstėsi Vokietijoje ir Austrijoje, buvo amerikiečių uždarytas į belaisvių stovyklą, kurioje įtikino amerikiečius, kad jis tik paprastas kareivis ir tarnavo SS dalyse mobilizuotas ir — iš stovyklos pabėgo. Svetima pavardė jis gyveno šiaurinėje Vokietijoje, kur nuolat keisdavo savo gyvenvietę, vertėsi pripuolamu darbu, net dirbo kaip miško kirtėjas. Jis atydžiai sekė Niurnbergo teismą, labai liūdėjo perskaitęs laikraštį apie savo viršininko Kaltenbrunerio pakorimą, su baime ir pasipiktinimu skaitė savo bendradarbių ir draugų parodymus, kurie kalbė už visas baisenybes mėgino suversti jam, ir tik jam vienam. Eichmanas žinojo, kad jis yra paskelbtas žydų priešu Nr. 1, kad žydai jo ieško ir anksčiau ar vėliau jį suras ir jam teks už viską atsakyti. Reikalinga buvo bėgti, kol dar buvo galimybė.

Eichmanas kreipėsi į ODESSĄ ir prašė jos pagalbos. ODESSA tuojau atsakė ir padėjo. Gavęs padirbtus dokumentus, Eichmanas, net neatsisveikinęs su savo šeima ir savo giminačiais, per Austriją važiuoja į Italiją ir prisiglaudžia Genujoje viename vienuolyne. Ten jį priima ir priglaudžia vienuolis tėvas, kuris išrūpino jam ir vizą į Argentiją. Padėjo jam gauti vizą Italijos Raudonasis Kryžius ir Vatikano DP pagalbos skyrius. Jei Vatikanas ir Italijos R.K. nežinojo kam jie padeda, tai vienolyno tėvas, manoma, žinojo, kad po išgalvota pavarde slepiasi Eichmanas.

Turėdamas visus reikalingus dokumentus ir Argentinos vizą, Eichmanas atvyksta į Buenos Aires, iš kur važiuoja toliau ir apsigyvena netoli Čilės sienos. Vėl su ODESSA pagalba jis gauna dokumentą, kuris duoda jam teisę dirbti ir jis stoja į darbą į vieną mažą dirbtuvę.

Čia jis padaro pagrindinę klaidą: jis rašo žmogui laišką, tiesa, be parašo, kad dėdė Ričardas Klementas yra sveikas ir prašo ją su vaikais atvykti pas jį į Argentiją. Veronika Libl, kaip ji vadinosi po išsiskyrimo su Eichmanu, pažino savo vyro rašyseną ir atsakė. Eichmanas ir vėl jai rašo — ir 1952 metų Velykoms ji, kartu su visais trimis Eichmano sūnumis, jau Argentinoje.

Tas susirašinėjimas, skubotas Veronikos su vaikais išvykimas ir Eichmano susitikimas su šeima nedideliame miestelyje netoli Čilės sienos buvo trijų jaunų izraelitų sekamas ir pats susitikimas net nufotogra-

fuotas. Atrodė, kad Eichmanas buvo surastas, tačiau, jo asmenybė dar nebuvo galutinai nustatyta. Atpažinti Eichmaną po tiek laiko, tuo labiau, kad pavadė kita, blogai aprengtame darbininke nebuvo jau toks paprastas reikalas. Reikalinga buvo gauti tikslesnių įrodymų, kad Klementas yra tikrai Eichmanas.

Eichmanas nusprendžia galutinai apsigyventi Argentinoje. Jam į pagalbą pakartotinai ateina ODESSA ir jis gauna Buenos Aires Mercedes-Benz dirbtuvėje pirmiau mechaniko vietą, paskui prižiūrėtojo. Tiesa, tai buvo ne tas, prie ko Eichmanas Hitlerio laikais buvo pripratęs, bet ir tas darbas buvo neblogas, tuo labiau, kad jis gerai apmokamas.

Netoli Buenos Aires, San Fernando kaime, Eichmanas pasamdo sau namą, tikrą tvirtovę, tiesa, be patogumų, be vandens, be elektros, bet už tai ir be kaimynų. Namas stovi visai nuošaliai, tik netoliese stovėjo tuščias neapgyventas barakas. Tas barakas suvaidino patį tragiškiausią vaidmenį Eichmano gyvenime, nes iš to barako, stipraus binoklio pagalba, Eichmanas ir jo šeima buvo kas dieną tų trijų žydų žvalgybininkų sekamas, kol jo tapatybė buvo galutinai nustatyta.

1955 metais gimė Eichmano ketvirtas sūnus, kuris buvo pakrikštytas Pranciškum, to Italijos vienuolio tėvo garbei, kuris padėjo Eichmanui išvažiuoti į Argentiną. Eichmanas, eidamas į darbą, netoli dirbtuvių vartų dažnai sutikdavo jauną vyrą, kuris, matomai irgi skubėdavo į darbą. Tas jaunas vyras laikydavo rankose portfelį. Eichmanas nepastebėdavo, kad portfelėje buvo paslėptas foto aparatas, kuriuo jis buvo fotografuojamas. Visi žvalgybininkų pastebėjimai buvo siunčiami į Tel Avivą, kur prityrę specialistai atydžiai viską studijavo. Bet vis gi galutino įsitikinimo, kad Klementas tikrai yra Eichmanas Tel Avivas gauti vis negalėjo.

1960 metų kovo 21 dieną Eichmanas, pavargęs nuo darbo, bet laimingas, skubėjo namo, nešdamas didelę puikių gėlių puokštę rankose. Tai buvo pastebėta žvalgybininkų, to, kuris stovėjo prie dirbtuvių vartų ir kuris stebėjo Eichmano namą iš barako. Telefonu buvo įspėtas žvalgybos v-kas Buenos Aires, kuris kablegrama tuojau apie tai pranešė į Tel Avivą. Kitą dieną buvo gautas įsakymas tuojau suimti Eichmaną ir pristatyti jį į Izraelį. Tos gėlės prazūdė Eichmaną, nes kovo 21 diena buvo Eichmano vestuvių diena, ir Tel Avive buvo išaiškinta, kad tai yra tikras įrodymas, kad Klementas — tai Eichmanas.

Trijų žvalgybininkų komanda buvo sustiprinta savanoriais, buvo smulkiai išdirbta pagrobimo eiga ir data, kuri buvo nustatyta 1960 metų gegužės 11 diena, 18 valanda 30 minučių.

Žvalgybininkų komanda, sutiprinta vienu savanoriu, privažiavo auto mašina prie autobuso sustojimo vietos (kur Eichmanas paprastai išlipdavo iš autobuso), sustabdė mašiną ir pradėjo žiūrėti, vaizduodami, kad jų mašinos motoras yra netvarkoj ir kad jie mėgina jį sutvarkyti. Kai autobusas privažiavo, išsodino vienintelį keleivį Eichmaną ir nuvažiavo tolyn, žvalgybi-

ninkai pradėjo veikti. Visi keturi puolė Eichmaną, parvertė jį ant žemės, užkimšo jam burną, kad jis negalėtų rėkti ir nutempė jį į griovį už krūmų. Pravažiuojančios mašinos nieko neišgirdo ir nieko nepastebėjo. Eichmaną, beveik be sąmonės, įmetė į mašiną, susėdo ant jo ir nudūmė atskirai stovinčio namelio link. Ten iš anksto buvo parinkta vieta, kur Eichmanas turėjo būti laikomas, kol susidarys tinkamos sąlygos išgabentį jį iš Argentinos. Tame namelyje Eichmanas išsėdėjo septynias dienas, kol buvo sukombinuotas nedidelis lėktuvas, kuris iš nedidelio aerodromo turėjo pakiilti, kad skristų į "Pietų Afriką", gabendamas "turingą keleivį", lydimą vieno giminaičio ir dviejų sanitarų.

Kai Eichmaną įtempė į jo laikinąjį kalėjimą, jį smulkiai iškratė. Iki tol nebuvo ištarta nei vieno žodžio. Tačiau, į dabar pastatytą klausimą: "Kas jūs esate?", Eichmanas tvirtu balsu atsakė: "Aš esu Adolfas Eichmanas ir aš žinau, kad esu izraelitų rankose". Tada žvalgybininkų vadas I (jo pavardė nepažinoma) tiesiog jam pasakė, kad jis bus nugabentas į Izraelį ir ten bus atiduotas teisman. Eichmanas atsisakė pasirašyti jam surašytą pareiškimą ir kitą dieną savo noru ir neverčiamas pats surašė sekantį pareiškimą: "Aš, žemiau pasirašęs, Adolfas Eichmanas, savo noru, pareiškiu sekantį: kadangi mano asmenybė yra nustatyta, aš suprantu, kad nėra prasmės toliau mėginti išvengti teismo ir dėl to noriu vykti į Izraelį ir stoti į kompetentingą teismą, su sąlyga, kad aš gausiu advokatą. Aš pasistengsiu papasakoti viską, kas surišta su mano veikla paskutiniaisiais mano tarnybos metais, kad tuometinių veiksmų tikras vaizdas būtų perduotas sekančioms kartoms. Šitą pareiškimą aš darau savo noru, man nieko nebuvo pažadėta ir nebuvo grasinta. Aš noriu, galų gale, turėti dvasinę ramybę. Kadangi aš negaliu atsiminti mano veiklos visų smulkmenų, todėl prašau leisti man susipažinti su dokumentais ir liudininkų parodymais, tuo padėti man atstatyti tikrą tiesą. Adolfas Eichmanas, Buenos Aires, 1960 metų gegužis".

Eichmano nugabenimas į Izraelį buvo atliktas pagal iš anksto sudarytą planą. Nei Argentinos policija, nei koki pripuolami liudininkai neįsimašė ir nesutrukdė to 15 metų trukusio prasikaltėlio persekiojimo dramatiško finalo.

Vakare, prieš išskrendant į "Pietų Afriką", Eichmanas savo kavoje gavo stiprią porciją miegamųjų milteilių. Iš ryto jis vis miegojo, kai jį aprenge brangių chalatu ir paguldė ant neštuvų. Prie durų to namo, kur Eichmanas buvo, sustojo puiki mašina. Du sanitarai nunešė jį ir patalpino į mašiną. Išdidus šoferis, livrejoje, "liudinčiojo giminaičio įsakytas", atsargiai išvažiavo į kelią ir nudūmė aerodromo link, kur jau laukė lėktuvas. Savanoriai, kurie padėjo pravesti visą operaciją, grįžo prie savųjų kasdieninių darbų. Eichmaną palydėjo į Izraelį tik trys žvalgybininkai ir jų vadas I. Visi formalumai su lėktuvu buvo trumpi, jo dokumentai buvo visiškai tvarkoje ir jis

(nukelta į virš. 3-čią psl.)

Redaguoja —
S. Kaunellenė
531 W. Grand Blvd.
Detroit, Mich. 48216

TREMTIES TRIMITAS

Nuoširdūs sveikinimai Kalėdų šventėse. 1976 metais labiau sustiprėkime, nugalėkime visus sunkumus. Ryžtingi, drausmingi, vieningi ir susiklausę artėkime į Nepriklausomos Lietuvos šventę. Ji ateis!

Su šauliškais troškimais Jūsų

V. TAMOŠIŪNAS
Sąjungos Pirmininkas ir Valdyba

KALĖDŲ MALDA

(Iš Sibiro maldaknygės "Marija, gelbėki mus")

Suleidėjusiomis lūpomis, su ašaromis akyse, nevilties iškankintos puolame prie Tavo prakartelės, Šv. Kądikėli!

Priimki mūsų prašymus, maldas, priimki ilgesį, pasiryžimus, priimki karžygių aukas, priimki mūsų mylimųjų ašaras, maldas, skausmu persunktus rūpesčius, išlaikyki mus visus gražiai ateičiai. Suteiki dangaus laimę svečioj šaly iš vargo ir bado mirusiems.

Dėl savo Šv. Motinos ir visų šventųjų nuopelnų pasigailėki ir mūsų Tautos. Sutrinta širdimi maldauju sutrumpinti bandymų dienas.

Jei reikia auky, imki jas iš manęs, tik duoki man kankinių drąsos ir stiprybės. Amen.

Sąjungos Moterų vadovės sveikinimas

Vyt. Raulinaičio
ilustr.

BRANGIOS SESĖS IR BROLIAI ŠAULIAI,

Širdingai sveikinu, mums Laisvą Tėvynę ir jaunystę primenančių, Kalėdų Švenčių proga. Linkiu skaitaus šventiško džiaugsmo, gausios Kūdikėlio Kristaus palaimos ir šviesių vilčių visų namams, kad Kalėdų žvaigždės skaitūs spinduliai nušviestų visų širdis šauliškos meilės, tiesos ir pagarbos jausmo spinduliais dar gausesnei ir kilnesnei mūsų kultūrinei veiklai, kenčiančios Tautos garbei ir Tėvynės laisvei.

Tebūna laimingi ir Naujieji 1976-tieji Metai.

Su šauliška meile

ONA MIKULSKIENĖ
LŠST Moterų Vadovė

SAJUNGOS MOTERŲ VADOVĖS SVEIKINIMAS

Mielos Sesės, brangūs Broliai,

Ir vėl Valėdos. Sniegu nukloti laukai, ledo žvakutėmis pasipuošę medžiai, dangus žvaigždėmis nusėtas. Bet ir tie laukai, medžiai ir dangus ne tėvynės, ne to brangaus krašto prie Baltijos, kur šiuo metu Nemuno krūtinė ledo sukaustyta, tėvynė tebevaitoja pavergta. Kur už Lietuvos Katalikų Bažnyčios Kronikos platinimą, už maldaknygės išspausdinimą, už katekizmo pamoką sesės ir broliai žiauriai tardomi, kalinami, į priverčiamųjų darbų stovyklas siunčiami...

Esam toli nuo tėvynės, laisvame krašte gyvenam. Galim melstis ir garlinti Dievą, galim auklėti savo vaikus, mokyti j.ios tikėjimo tiesų. Galime skaityti ir platinti savąją spaudą — niekas mūsų už tai netardys, nekankins, į vergų stovyklą neišsiųs.

O, tačiau, kaip dažnai ir spaudoj ir susirinkimuose "draskomės", purvais drabstomės, darbais nepasidalijame. Kaip dažnai mūsų ambicijos pasidaro didesnės už mus pačius, neproporcingos mūsų sugebėjimams... Kaip dažnai galvojam: "tik aš viską išmanau, viską moku ir galiu, kiti niekis prieš mane..."

Advento metu giliai susimąstykim, pažvelkim į savo sielos gelmes ir patys nuspręskim: ar viską padarėm sesių ir brolių kančioms sumažinti, tėvynei laisvės rytojų priartinti, savųjų tarp meilę ir sugyvenimą skleisti?

Pažvelgę į savo silpnybes, nutarkim prašyti gausio Kūdikėlio palaimos ir pagalbos savo silpnybėms sugalėti. Pamirškim garbės teismus, skundus, apkalbas ir šmeižtus. Geriau klystančiuosius broliškai pabarkim, meiliai pamokykim.

Mūsų eilės retėja. Vis nauji kapai supilami įvairiose pasaulio šalyse, kuriose amžinam poilsiui atsigula ne vien žilagalviai seneliai, bet ir vidurinėsios kartos, laisvoji tėvynėj vos spėję mokslus užbaigti, sesės ir broliai lietuviai. Tėvynės nelaimės ir išgyvenimai sutrumpino jų gyvenimo dienas, per anksti nutraukė gyvybės siūlą. Tad ar galime peštis, ar galime skaldytis?

Kada susėsime prie Kūčių stalo, prisiminkim visus savuosius, gyvus ir mirusius, kur jie bebūtų. Prisiminkim jaunuolę Nijolę Sadūnaitę, kenčiančią už tai, kad myli savo tėvynę, brangią savo tikėjimą. Gal ir ji, ir kiti tautos kankiniai, pajus mūsų meilę, mūsų rūpestį jais...

Tyra širdimi, su meile viens kitam, ištieskim baltą plotkelę, palinkėkim tyro džiaugsmo, o Tėvynei ir broliams - sesėms — sulaukti laisvės ryto. Kaip po šaltos žiemos nubunda gamta, kaip Nemunas pasipurtes numeta ledą, taip ir Tėvynė Lietuva prisikels.

Linksmų šventų Kalėdų, Sesės ir Broliai!

Suomių Šaulių Moterų “Lotta Svard” veikla ir Lietuvių Moterų Šaulių veiklos Kaikurie Aspektai

DR. KAZYS PAUTIENIS

Suomija yra patriotiškiausia ir kultūringiausia pasaulyje tauta. Beraščių Suomijoje nėra. Suomija anksčiau buvo kultūringos Švedijos globoje, o nuo 1914 m. pateko Rusijos įtakon. Rusijos caras Aleksandras 1809 m. buvo priverstas sutikti su Suomijos laisvės reikalavimais ir Suomijai buvo duota autonomija ir teisė turėti savo tautinę kariuomenę.

1798 m. Suomija, būdama Švedijos karaliaus globoje, kariavo su rusų agresija ir moterys, kurios įvairiais būdais pagelbėjo kariuomenei, buvo vadinamos to meto garbingiausiu vardu Lotta Svard. Žodžiai “Lotta Svard” Suomijoje yra labai didelėje pagarboje. Suomių garsus poetas, tautos himno autorius L. Runeberg savo dainose dažnai mini patrijotiškiausios suomės moters vardą Lotta Svard. Suomijos iš rusų okupacijos išlaisvinimo kovoje 1918 m. suomių moterys labai aktyviai prisidėjo kovoje už tėvynės laisvę, bet savo organizacijos dar neturėjo. Tuo metu prie Suomijos Apsaugos korpo veikė medicinos seserų draugija vardu Lotta Svard. Tik 1921 m. kovo mėnesį visoje Suomijoje susiorganizavo moterų pagalba kariuomenei ir visuomenei, kartu su medicinos seserų d-ja, pasivadinusį Lotta Svard. Mūsų supratimu tai ir buvo Suomijos moterų šaulių organizacijos gimtadienis. Šios sąjungos uždaviniai buvo: žadinti ir stiprinti Suomijos Apsaugos korpo dvasią bei visomis jėgomis kovoti už religiją ir tėvynę. Taigi, 1921 m. kovo mėnuo ir laikomas oficiali Suomijos Šaulių Sąjungos Lotta Svard pradžia. 1920 m. Kaune Ivanauskienė ir O. Pūtvytė įsteigė pirmą moterų šaulių sekciją, tada lietuvės šaulės, kaip organizuotas vienetas pradėjo veikti anksčiau už suomes šaules.

Pirmojo Pasaulinio karo metu, Rusijoje siaučiant revoliucijai, Suomija 1917 m. gruodžio mėnesį pasiskelbė nepriklausoma valstybe, t. y., dviem mėnesiais anksčiau už Lietuvos Tarybos paskelbimą Lietuvos Nepriklausomybės Akto. Suomija ir Lietuva, būdamos prie tos pačios Baltijos jūros, turi daug panašumo. Jos turėjo ir tebeturi tą patį priešą — sovietų komunizmą. Nors narsiai Suomijai ir pavyko apsiginti nuo Sovietų Rusijos okupacijos, bet Suomija yra sovietų, be jokios sąžinės, ekonomiškai žiauriai išnaudojama ir priversta nuolatiniams Maskvos grasinimais būti sovietų įtakoj.

Suomija 1939 m., be jokios priežasties, tik sovietams naudojantis kumščio teise, rusų užpulata atsiginę. Suomija, su savo kariuomene ir šauliais, buvo tarygum maža geležinė kumštis, kuri gynėsi nuo sovietinio milžino ir nebuvo sunaikinta tik todėl, kad Suomijos herojiškos Lotta Svard moterys stjo talkon Suomijos kariuomenei. Jo dirbo įvairiausius civilius ir kariškus darbus. Pasaulis tik po karo pilnai sužinojo apie Suomijos šaulių

moterų veiklą, pasišventimą ir ryžtą žūtū, nesigailint net savo gyvybės, ginti savo tėvynę nuo įsibrovusių priešų. Visa Suomija žinojo, kad komunizmas neša jiems pažeminimą, badą, skurdą ir Sibiro tremties kančias ir mirti. Per tą karą Sovietų Rusija atplėšė iš Suomijos Kareliją ir šiaurėje Petsamą. Atėmė 10% dirbamos žemės, 11% miškų. Iš tų atplėštų sričių beveik visi 400,000 suomių persikėlė į laisvąją Suomiją ir tuo būdu dar labiau apsunkino karo nualinto krašto ekonomiką. Suomijos vyriausybė abejojo ar pajėgs priglauti, aprenkti, butais ir darbais aprūpinti savo nuo sovietų teroro bėgančius brolius ir seses, tačiau visa tauta, be išimties, su išskėstomis rankomis ir duosniomis širdimis priėmė pabėgėlius. Kiekviena šeima dalinosi pastoge, maistu ir rūbais su pabėgėliais. Viso pasaulio užuojautos plaukė į kenčiančią Suomiją. Suomijos vyriausybė ir gyventojai su širdgėla priėmė agresoriaus sunkiausias sąlygas, kad tik išliktų nepriklausoma valstybė. Sovietai karinėm priemonėm nepajėgė sunaikinti mažytės Suomijos, nutarė sužlugdyti ekonomiškai, kad perdidelių reparacijų spaudžiama tauta sukeltų revoliuciją ir prašytūsi sovietų globos ir prisijungimo. Komunistai apsiriko. Kiekvienas suomis ryžosi dvigubai dirbti ir Suomija išliko nepriklausoma.

Nepriklausomoje Suomijoje Lotta Svard šaulių moterų buvo 70,000 (karo metu 95,000) Lietuvoje šaulių moterų buvo 15,000. Suomių šaulių Suojeluskunta buvo 100,000. Suomija turėjo virš 4,000,000 gyventojų, Lietuva — 3,000,000, tad procentualiai Lietuva šaulių — vyrų ir moterų, turėjo daug mažiau už Suomiją.

SUOMIJOS MOTERŲ ŠAULIŲ LOTTA SVARD ORGANIZACINIS SUSITVARKYMAS IR VEIKLA

Visa Suomija buvo padalinta į 34 veiklos distriktus, o šie buvo padalinti į mažesnius dalinius. Vyriausia Lotta Svard vadė būdavo renkama trejiems metams visuotiniame šaulių moterų suvažiavime ir buvo tvirtinama Suomijos Apsaugos korpo vado. Lotta Svard vyriausia vadė buvo Finni Laukonen. Ji turėjo generolo laipsnį. Prieš perimdama Lotta Svard vadovavimą, ji buvo žymi pedagogė ir aukštesnės mokyklos direktorė. Į Lotta Svard būdavo priimamos 17 metų sukakusios, dviejų šaulių rekomenduojamos mergaitės. Vyriausias Lotta Svard sąjungos štabas turėjo 4 departamentus: 1. organizacinis ir administracinis, 2. pagalba apsišarvavimui ir apsiginklavimui, 3. maisto transporto ir gaminimo ir 4. sanitarinis. Suomijos Lotta Svard priešaika: “Aš garbingai prisiekiu ginti religiją, gimtinę ir tėvynę. Pasižadū per savo veiklą gerai pildyti Lotta Svard įstatus”. Mūsų priešaika turėtų būti sutrumpinta. Kaip matome, suomių moterų šaulių uždaviniai yra

tie patys kaip ir suomių karių arba šaulių, nes jos savo pareigą tėvynei, taikos ir karo metu, prisiekia prideramai atlikti.

Vyriausias šaulių moterų organizacinis ir administracinis departamentas ruošdavo sanitarinius 3 iki 6 mėn. kursus. Buvo ruošiami mezgimo, siuvimo, bendro išsilavinimo, telefonisčių, virtuvės vedėjų, radijisčių, priešdujinės apsaugos, oro sekimo, krautuvių vedėjų, stovyklų vadovių, moterų salonų, kepyklų ir restoranų vedėjų kursai.

Lietuvoje 1919 m. E. Pūtvytė suorganizavo šaulių moterų Pirmosios Pagelbos kursus. Taip pat Lietuvoje šaulės moterys dirbo maisto tiekimo tarnybose ir mokėsi priešlėktuvinės, priešgaisrinės ir priešcheminės tarnybos kursuose.

Suomės šaulės turėjo savo laikraščius: "Lotta Svard" eidavo du kart į mėnesį, mergaičių šaulių patarimų laikraštis — 8 kartus per metus ir vienkartinio kalėdinio "Jullotta" išeidavo 100,000 egzempliorių. Lietuvoje "Trimite" šaulės gan plačiai savo reikalus diskutuodavo, bet tik 1939 m. išėjo moterų šaulių laikraštis "Šaulė", redagavo buvusi LŠST Moterų vadovė Kunigunda Kodatienė.

Suomės šaulės, kaip ir lietuvės, turėjo pilkos spalvos uniformas. Suomės šaulės apikaklės viduryje, prieky, nešiojo sagos formos ženklą su svastika. Tas kryžius buvo apsuptas keturių rožių vainiku su parašu "Lotta Svard". Kepurės buvo pilkos su baltame fone melsvos spalvos kryžiumi — svastika. Ant rankovių jos nešiojo baltus kaspinus su užrašu "Lotta Svard" ir grupės pavadinimu.

Taikos metu Suomijos šaulės buvo visad pasiruošusios padėti savo kariuomenei. 1939 m. Sovietų Rusijai užpuolus Suomiją, Vakarų valstybės atsiuntė 100 lovų ambulansus pirmajai pagalbai teikti. Tuo metu suomės šaulės jau buvo sukrovusios savo tautai didelį kraitį, nes jos išanksto buvo paruošusios 7 karo ligoninėms po šimtą lovų, t. y., viso 700 lovų su visais lovos baltiniais: paklodėm, antklodėm, keturiom ligoniui baltinių pamainom, mediciniškais operacijoms daryti instrumentais ir viskuo kas buvo reikalinga karo ligoninės egzistencijai ir ligonių gydymui. Kaikurios karo lauko ligoninės buvo nuošalesnėse vietose, toliau nuo geležinkelių linijų ir plentų. Suomės moterys tą buvę iš anksto pramačiusios ir prie kiekvienos ligoninės turėjo apie 40 arklių su vežimais, nes iš fronto šaulės vežimais gabeno sužeistus karius į ligonines. Tai milijoninis turtas, įgytas suomių šaulių darbu ir pasišventimu. Karo metu šaulės buvo apmokytos 2-3 mėnesių gailestingų seserų krusuose ir dirbo kaip seserys, arba seserų padėjėjos. Jos dirbo užfrontėje karo lauko ligoninėse, kariškose ligoninėse, geležinkelio stotyse ir traukiniuose, kur globodavo sužeistus karius ir civilius. Tačiau, šaulės ne vien žaizdas tvarsydavo ir teikdavo medicinę pagalbą, bet tvirtindavo ligonių moralę, juos guosdavo, suramindavo, visokiais būdais lengvindavo sužeistų karių kančias. Parašydavo laiškus ligonių tėvams ar žmonoms ir beviltiškų ligonių prašomos surašydavo jų valios pareiškimus — testamentus ir nusiųsdavo žmonai ar tėvams. Mirus kariui, jos sukalbėdavo maldas. Tad, jos ėjo ne tik gailestingų se-

Suomijos Lotta Svard vadė Finni Laukonen

serų, bet ir advokatų ir kunigų pareigas. Karo metu rusai labai barbariškai elgdavosi — raudonu kryžiumi paženklintas karo ligonines subombarduodavo, sunaikindavo ligonius, gydytojus, seseris-šaulės, o ligoninių pastatus su fosforu padegamom bombom sudėgindavo.

Suomijos vyriausybė, matydama vieningą ir į žūtį būtinę kovą pasiruošusią suomių tautą, 1939 m. atmetė Sovietų Rusijos reikalavimus ir stėjo į kovą. Suomės šaulės tuo metu dirbo visokius civilius ir karinius darbus ir pavadavo apie 90,000 vyrų-karių, kurie tuo metu galėjo ginti savo tėvynę nuo priešų puolimų. Šaulės moterys turėjo labai daug duonkepių krosnių ir specialių kepyklų ir tuo metu kasdien iškepėdavo po 102,000 kilogramų duonos. Maitindavo beveik visą kariuomenę. Milžiniška sovietų kariuomenė nepajėgė pralaužti Mannerheimo įsitvirtinimų linijos ir didvyriškos suomių kariuomenės pasipriešinimo. Negalėdama ginklu nugalėti mažytės Suomijos, Sovietų Rusija paskelbė pasauliui melegingas žinias, būk tai Suomijos vyriausybė prievarta sumobilizavusi 200,000 moterų ir jas siunčia į frontą. Suomių pakviestos Raudonojo Kryžiaus ir kitų valstybių delegacijos atskleidė rusų melą, nes pamatė, kad moterys nėra mobilizuojamos. Rado taip pat patrijočių suomių savano-

Suomė šaulė pilnoj uniformoj

rių ginkluotus batalijonus, kurios buvo pasiryžusios savo jaunas gyvybes už Suomijos nepriklausomybę paaukoti. Jų šūkis buvo: "Geriau kovoje mirti, nei per amžius priešui vergauti."

SUOMIŲ ŠAULIŲ APSIŠARVAVIMO, APSIGINKLAVIMO PAGALBA, APSAUGA IR PAGALBA FRONTO KARIAMS

Šis departamentas rūpinosi pačių šaulių lottų paruošimu: ruošė telefonistes, radijistes, priešdujinės apsaugos specialistes, paštininkes, slėptuvių prižiūrėtojas, lėktuvų sekėjas ir kitokias. Šaulės siūdavo karių uniformas. Kasai papildyti ruošdavo bazarus. 1939 m. šaulės pakvietė visas moteris, po savo tiesioginio darbo, po 4 valandas kasdien paskirti fronto karių pagalbai. Netoli fronto ugnies linijos šaulės surinkdavo purvinus ir kruvinus rūbus, lovos baltinius ir sudėjusios į maišus siųsdavo į užfrontę kitoms moterims, kurios išplovusios ir sutaisiusios siųsdavo į frontą kariams. Tos siuntos eidavo per karo lauko paštus taip pat šaulių moterų suorganizuotus ir administruojamus. Kiekvieno kario siunta turėjo numerį. Be jo rūbų, moterys įdėdavo papildomai šiltų pirštinių ir vilnonių kojinių. Užfrontėje šaulės suorganizuodavo siuvyklas, karių rūbams ir baltiniams tai-

syti. Į vieną patalpą su savo siuвамomis mašinomis susibūrusios apie 10 moterų kasdien paaukodavo po 4 nemokamo darbo valandų. 1939 m. Kalėdų ir Naujųjų Metų laike šaulių moterų rūpesčiu buvo platinami atsišaukimai, kad kiekviena suomė pasirūpintų fronto karių rūbais. Fronto kariai gavo šio turinio pasveikinimą: "Mielas broli, nežinomas kary. Kada tavo apatiniai, kojinės ir kiti rūbai nešvarūs, skubiai siųsk juos į Moterų Sąjungos Tėvynės Išlaisvinimo skyrių NN ir tie baltiniai ir rūbai bus tau greitai švarūs pristatyti į frontą."

Lietuvos Nepriklausomybės karo metu šaulės ir kitos lietuviškos moterys taip pat mezgė ir rinko kojines, pirštines ir kitus rūbus ir aukojo lietuviams kariams, tačiau jos nebuvo taip plačiai susiorganizavusios kaip suomės šaulės, nes Suomija I Pas. karo metu nebuvo karo audrų sugriauta ir sunaikinta. Lietuvių šaulių ir neorganizuotų moterų įnašas nepriklausomybės kovose yra labai didelis.

Suomija didžiuojasi savo šaulėmis moterimis, nes jos ne tik rūpindavosi savo karių rūbais, bet būdamos aukštos moralės ir labai gailestingos, pasirūpindavo ir rusų belaisvių rūbais. Tai tur būt vienintelis pavyzdys pasaulio istorijoje.

Iš tų pačių suomių šaulių, kurios dirbo įvairius kariuomenės pagalbinius darbus susidarydavo moterų meno būreliai ir moterys daina, malda ir giesme keldavo fronto karių ūpą, stiprindavo jų drąsą ir duodavo jiems daugiau ryžto kovoje su priešais. Fronto kariai, gavę tos moralinės paramos, daug lengviau pernešdavo įvairius sunkumus ir baisenybes.

Lėktuvų stebėjimo punktuose budėdavo šaulės, nors visuose kituose kariuomenėse šias sunkias ir atsakingas pareigas eidavo tik vyrai kariai. Tie lėktuvų sekimo punktai būdavo namų stoguose, aukštuose medžiuose, bažnyčių bokštuose ir kitose aukštesnėse vietose. Šaulės stebėdavo kiek lėktuvų skrenda, kokias bombas — padegamąsias ar sprogstamas, meta ir t.t. ir pranešdavo štabui. Jos taip pat turėdavo suskaičiuoti kiek bombos sugriovė namų, pastatų, kiek užmušė ar sužeidė žmonių. Tos moterys sekimo punktuose, nepaisydamos nei šalčio, nei sniego audrų, nei priešų kulkosvaizdžių ugnies, iki paskutinės savo gyvenimo sekundės, išlikdavo savo postuose. Tuo metu jų sesės šaulės sugriautų namų rūsiuose rūpindavosi sužeistaisiais. Kitos šaulės veddavo užfrontės kartotekas: surašydavo kiek sužeistų ir užmuštų suomių karių, kur įvyko mūšiai, kiek užmuštų ir nelaisvę paimtų priešų, kiek suomių pateko į nelaisvę, kiek subombarduota namų, kiek naujų pabėgėlių. Suomijos kariai patekdavo į nelaisvę tik tada, kai pritrūkdavo šovinių ir nebeturėdavo kuo gintis. Tuo metu Suomijoje buvo savanorių iš Švedijos, Norvegijos ir kitų Europos valstybių, kurie atėjo į pagalbą narsiems Suomijos kariams.

Tie savanoriai, susipažinę su Suomijos moterimis, norėdavo su jomis susitikti laisvalaikį praleisti, bet jos atsisakydavo, nes tėvynei esant tokiaime pavojuje jos kiekvieną minutę turinčios krašto apsaugai ir savo karių paramai skirti ir be to, sakydavo suomėms, mano širdis priklauso tik suomiui, kuris savo gyvybę aukoja už tėvynę. Savanoriai tas moteris dar labiau gerbdavo.

Karui pasibaigus, Vyriausias Suomijos Karo Vadas maršalas Mannerheimas apie Lotta Svard pagalbą pasakė: "Su didžiausiu džiaugsmu ir pagarba dėkojame visoms Lotta Svard moterims už dalyvavimą tėvynės apgynimo kare ir už nepaprastą pasiaukojimą ir darbą visose srityse. Daug tūkstančių Suomijos karių galėjo būti

fronte, nes jūs, šaulės, karius pavadavote civiliuose ir kariškuose darbuose. Moterų Lotta Svard kilni dvasia ir didvyriškas pasišventimas sustiprino armijos karius kovoje už laisvę. Dėl to, jūs šaulės, užsitarnavote visos Suomijos armijos ir tautos didelę pagarbą ir begalinį dėkingumą."

Pokalbis su Šaulių Sąjungos pirmininku Vincu Tamošiūnu

Iš spaudos paskirų korespondencijų apie Šaulių Sąjungos veiklą matyti, kad Šaulių Sąjunga yra viena iš didžiausių organizacijų tremtyje. Kadangi Sąjunga gausi savo daliniais ir jų nariais, būtų svarbu ir naudinga žinoti Sąjungos apimtį, jos uždavinius ir kaip tie užsimojimai sprendžiami tremtyje, bei kokia Sąjungos apimtis. Tuo svarbiu klausimu turėjau garbės kreiptis į Šaulių Sąjungos dabartinį p-ką Vincą Tamošiūną.

Pone pirmininke, koks tikslas buvo atkurti Šaulių Sąjungą Tremtyje? Kas buvo pirmieji Sąjungos pirmininkai ir steigėjai?

— Mūsų tautą 1940 metais ištikusios tragedijos jau pirmomis dienomis rusų komunistų, lietuvių tautos duobkasių: G. Dekanozovo, N.G. Pozdniakovo ir karinio attache majoro Karotkino pirmoji auka buvo Lietuvos Šaulių Sąjunga. Mjr. Juozas Tomkus, nužudytas Kauno sunkiųjų darbų kalėjime, šaulių vadai bei paskiri šauliai be pertraukos buvo suimtinėjami.

1941 metų baisiojo birželio naktimis buvo suimti tūkstančiai šaulių ir kitų geriausių Lietuvos sūnų ir dukrų. Jų tarpe daugelis senelių, kūdikių, vaikų, ligonių, nėščią moterų. Jausdami šeiminių nelaimę ištikimi šuneliai nebestaugė, bet verkė ir okupantai daugelį pakorė, kad sudrumstė jų ramybę. Tuo metu buvo suimta ir Sibiran išgabenta Sąjungos įkūrėjo Vlodo Pūtvio žmona Emilija, šaulių Močiute vadinama, ir sūnūs Stasys ir Vytautas su šeimomis.

Stalino-Hitlerio karui prasidėjus, komunistai, besitraukdami iš Lietuvos, įvykdė masines žudynes: Pra-

vieniškėse, Telšiuose, Panevėžy, Zarasuose, Cervenėj. Taip pat žudė pavienius kunigus ir namuose užklupę jaunus vyrus. Išsigelbėję šauliai ir kiti jaunuoliai sudarė kovos dalinius prieš krašte likusius komunistų karius ir vietinius komunistus. Pamatę, kad užfrontėj kova nuostolinga ir kad vokiečių armija žygiuoja į Rusijos gilumą, komunistiniai partizanai pasitraukė į Baltavyžio girias. Kada vokiečiai prie Stalingrado palūžo, rusai ėmė į Lietuvą nuleisdinėti desantininkus. Šios grėsmės akivaizdoj vokiečiai leido gen. P. Plechavičiui suorganizuoti Rinktinę, kuri tų pačių vokiečių buvo žiauriai likviduota. Bolševikų laimėjimams prasidėjus, mūsų kovotojai vėl grupuojasi: vieni sprendė trauktis, kiti — likti okupanto užnugary ir pradėti kovą. 1944 m. liepos 29 d. Vieکشniuose buvo nutarta nesitraukti ir stoti į atvirą kovą su komunistine rusų armija. Įsteigta Tėvynės Apsaugos Rinktinė kovai prieš okupantą Lietuvos žemėj. Prie Sedos, Plikšniuose, pradėtas skubus dalinių organizavimo darbas. Kovos su bolševikais įvyko Vieکشniuose, Sedoj, Tryškių ir Bastyčių apylinkėse. Kovose žuvo apie 100 mūsų karių. Buvo jau organizuojamas 3-čias pulkas. Savanoriai ėjo būriais, bet trūko ginklų. Vokiečių armija, matydama ryžtingą lietuvių kovą, nusprendė duoti ginklų, maisto ir aprangos, bet buvo jau per vėlu, vokiečių armijos kariai jau buvo palūžę, tankams ir orlaiviams trūko kuro.

Mums jau esant laisvame krašte Maskvos propagandininkai skelbė, kad Lietuvos banditai fašistai sugniuždinti, kad prasidės normalus gy-

venimas. Savo propagandinėse brošiūrose vis ryškiai pabrėždavo šaulius. Vis šaukė — mes valdysime pasaulį, kova laimėta tik dalinai, nes dar nesutvarkytos buržuazinės valstybės, bet sutvarkysime ir jas.

Lietuvos Šaulių Sąjunga viena iš stipriausių nepriklausomos Lietuvos organizacijų, pirmoji liko okupantų likviduota. Nukankintų sesių ir brolių šaulių kraujas liko gyvybės trąša naujiems kovotojams. Tėvynėj persekiojamas kiekvienas patriotas lietuvis. Jis sodinamas į kalėjimus ir tremiamas į Azijos Sibirą už meilę savam kraštui, už savo tikėjimą. Šių faktų akivaizdoj, laisvame pasaulyje gyvenantieji šauliai ar galėjo likti abejingi ir tik savo asmenine gerove susirūpinę? Ne! Šauliai veteranai: Eugenija Klupšienė, Vlodo Pūtvio vaikaitis prof. Vaidievtis Mantautas ir kiti buvę šauliai 1954 m. liepos 20 d. Toronte įsteigė šaulių dalinį, Vlodo Pūtvio kuopą. V. Mantautas, A. Valatkaičio ir kitų iniciatyva Čikagoj įsteigta "Vytauto Didžiojo" kuopa, pasiekusi virš 600 narių skaičių, pernai persiorganizavo į "Vytauto Didžiojo" Rinktinę. Rinktinė nusipirko nuo gaisro nukentėjusį didžiulį namą, kurį talkos būdu remontuoja. Namo sąmata — 100,000 dol. Sąjungai atsisteigti visą širdį įdėjo Sofija Pūtvytė-Mantautienė, prof. Emilija Pūtvytė ir Aleksandras Mantautas. Sąjungą labai sustiprino, kada į ją įsijungė net 4 buvę Lietuvos ministeriai: gen. Kazys Musteikis, gen. Stasys Dirmantas, gen. Jonas Černius ir dipl. teisininkas Rapolas Skipitis.

Nuo atsikūrimo dienos Sąjungos pirmininkais buvo: Aleksandras Mantautas, Alfonsas Valatkaitis, Jonas Giedrikis, Vladas Išganaitis ir šeštus metus Sąjungos pirmininko pareigas einu aš. Sąjunga šiuo metu turi jau 27 dalinius su arti 3,000 narių.

Kuriuose pasaulio kraštuose yra susiorganizavę Šaulių Sąjungos daliniai?

— Pagrindiniai Šaulių Sąjungos daliniai yra Amerikoje ir Kanadoje. Yra ir Sąjungą įstojusį paskirį plačiame pasaulyje gyvenančių šaulių.

Ar į Sąjungą priimami tik nepriklausomaj Lietuvoj buvę šauliai, ar turite ir naujų narių?

— Iš Lietuvoj buvusių 60,000 šaulių tremtyje atsidūrė labai mažas skaičius. Mūsų nariai daugumoje Lietuvoje nebuvę šauliais. Turime labai daug jaunimo. Jiems šaulišką idėją įkvėpė jų tėveliai. Atsikūrė jūros šauliai. Iš jų gal tik 5% yra buvę jūreiviais šauliais Lietuvoje. Jūrininkų yra 7 daliniai. Detroito "Švyturio" jūrų šaulių kuopa prie Dainavos įsigijo žemės ir įruošė Pilėnų stovyklą. Pastatė du pastatus, įrėngė baseiną, apšodino medeliais. Daugelis organizacijų stovykloj ruošia gegužines.

Iš Jūsų pareiškimo apie šaulių skaičių matyti, kad Sąjunga sparčiai auga. Kas patraukia būti Sąjungos nariais?

— Šaulio, šaulės nesvyruojantis ryžtas dirbti ir kovoti kol Lietuva bus laisva. Nuo pat Sąjungos atsikūrimo, kada tik bolševikinis voras paliečia Lietuvą, išeiname į didmiščių gatves ir aikštes demonstruoti. Sužinoję apie Simo Kudirkos tragediją, Romo Kalantos susideginimą šaukiant Lietuvos laisvės, mes su vėliavomis, plakatais, kryžiais ir žvakutėmis rankose demonstravom ir dalinamais lapeliais informavom kitataučius apie įvykusias tragedijas.

Ruošiamė metines kultūrinės savaites, puoselėjam labai populiarių mūsųose šaudymo sportą. Nuo gilios senovės lietuvis buvo prisirišęs prie žirgo ir ginklo, nes Lietuvos geografinė padėtis, vertė nuolat kovoti už krašto laisvę. Didmiščiųuose nebelakstome ant žirgų, bet ginklo nepadedame. Antras, mažiau stiprus mūsų ginklas — mūsų kultūrinė veikla.

Kokie kultūriniai darbai buvo atlikti, kas dabar projektuojama daryti?

— Čikagoj, Toronte, Montrealy, Klevelande ir Detrote yra susidarę šaulių meniniai vienetai: vaidintojų

grupės, ansambliai, kanklininkų grupės, oktetai, kvartetai ar muzikos ansambliai. Be to, pajėgesnės kuopos kviečiamės mūsų iškiluosius solistus, šokėjų grupes ir ansamblius koncertams.

Išleidome eilę stambių veikalų: "Nepriklausomai Lietuvai" — vyr. redaktorius P. Petrušaitis, redakcinės komisijos nariai: Antanas Gintneris ir Alfonsas Valatkaitis. Šiemet pasirodė stambus veikalas: "Vladas Putvinskis-Pūtvis". Gyvenimas ir parinktieji raštai. Vyr. redaktorius Aleksandras Mantautas. Redakcijos bendradarbės Sofija Pūtvytė-Mantautienė ir prof. Emilija Pūtvytė. Viceredaktorius prof. Vaidievtis Mantautas. Abu leidinius išleido LŠST. "Simo Kudirkos" kp. New Yorke išleido šaulės, pedagogės Elenos Juciūtės veikalą apie sovietų okupacijos meto išgyvenimus ir kančias sovietiniuose kalėjimuose ir kalinių stovyklose — "Pėdos Mirties Zonoje". Pirmai laidai 1,500 egzempliorių išsisėmus, "Simo Kudirkos" kp. išleido dar 1,000 egzempliorių. Už šį veikalą Elenai Juciūtei iš politiko Kipro Bielinio fondo paskirta šių metų 3,000 dol. premija. "Simo Kudirkos" kuopa rūpinasi išleisti šį veikalą anglų kalboj.

Gavę "Lietuvos Archyvą", kuriame aprašyta ir paskelbta dokumentinė medžiaga apie tai, kaip sovietai likvidavo Lietuvos Šaulių Sąjungą, ištraukas paskelbiame žurnalo *Karys* šaulių skyriuje *Tremties Trimitas*. Savo nežmonišką kančias aprašo buvęs Sąjungos p-kas plk. Mykolas Kalmantas. Renkame žinias apie nukankintus ir kovose žuvusius šaulius.

Jau spausdinamas stambus istorinis dr. Kosto Jurgėlos veikalas apie rusų kolonizacinę politiką Lietuvoj ir lietuvių pasipriešinimą prieš rusų vedamą lietuvių tautos genocidą. Veikalą leidžia Lietuvos Šaulių Sąjunga Tremtyje. Kainuos virš 10,000 dol. Šį veikalą peržiūrėjo Jono Švobos vadovaujama komisija Detrote. Tai būtų pirmasis to pobūdžio veikalas.

Šaulės moterys, Sibiro ir Antarktikos taigose ilgus metus žiauriųjų okupantų kalintos: mokytoja, Imbrado šaulių būrio moterų vadė Ste-

fanija Rūkienė, dviejuose tomuose "Vergijos Kryžkeliuose" ir "Grįžimas į laisvę", ir Žagarės būrio šaulė Hilda Tautvaišienė, veikale "Tautų Kapinynas Sibiro Tundroj", vaizdžiai aprašo savo ir kitų beteisių aukų šurpius išgyvenimus, nekaltų kūdikių ir senelių kančias, badą, šaltį, ligas. Gaila, iki šiol nesulaukėm Stefanijos Rūkienės veikalų anglų kalboj. Tur būt, ir čia teks darbo imtis LŠST. Keletas šaulių savo išgyvenimus paskelbė periodinėj spaudoj. Laukiam jų leidinių. Žurnale *Karys* šaulių skyrių *Tremties Trimitas*, treji metai redaguoja Stefanija Kaunelienė.

Kultūriniam arimams plėsti reikia lėšų. Iš kur gaunate finansines paramas?

— Kada tauta svetimo okupanto prislėgta, šauliai nepripažįsta egoistinio materializmo. Pavyzdžiui: Simui Kudirkai iš vergų stovyklos sugrįžus į Griškabūdį, šauliai tuoj sudarė fondą Simui Kudirkai ir jo šeimai paremti. Šaulių daliniai ir jų bičiuliai tuojau sudėjo 4,500 dol. Kudirkoms parama buvo įteikta Čikagoj, New Yorke ir Detrote. Paskiri šauliai parėmė stambesnėmis aukomis asmeniškai. Į Sąjungos išdą dalinių šauliai kasmet įmoka po 1 dol. solidarumo mokesčio. Kada reikia atlikti didesnius darbus, daliniai paremia Sąjungos CV planus.

Ar Sąjungos veiksmai nesikryžiuoja su kitų organizacijų veikla, ar neužgožiat mažesnių organizacijų veiklos?

— Kitoms organizacijoms ne tik nekliudoma, bet savo talka ir ištekliais dažnai padedam kitoms organizacijoms, dirbančioms kultūrinis, patriotinius ar šalpos darbus. Ypatingai vertiname senosios lietuvių kartos įkurtas organizacijas: ALT-ą, Balf-ą, Lietuvos Vyčius. Šių organizacijų nuopelnai kuriant nepriklausomą Lietuvą ir atstatant karo nualintą Lietuvą, istorikų jau įvertinti. Šios organizacijos ištiesė pagalvos ranką mums pasitraukusiems nuo komunistinio teroro, padėjo įsikurti šiame krašte, kėlė ir tebekelia Lietuvos reikalus amerikietiškoj apaudoj, kongrese, pas valstybės departamento pareigūnus ir įtakingus amerikiečius. Rėmė ir teberemia vi-

“Stasio Butkaus” kp. šaulė, mok. Viktorija Norvilaitė, spalio 2 d., Detroito Tarpautiniam Institute, Tautybių mugės metu, Lietuvių Skyriuje prie birutietės Antaninos Jonynienės šiaudinukais papuoštos eglutės. Nuotrauka foto korespondento Kazimiero Sragausko

same pasaulyje išblaškytus lietuvius.

Kaip šauliai vertina spaudą?

— Kiekviena šaulė, šaulys skaito bent kelis laikraščius. Prenumeruoja knygas. Keli daliniai jau turi bibliotekas. Renkamos senos knygos, albumai. Bolševikai okupuotoje Lietuvoje sunaikino visas nepriklausomo gyvenimo metu išleistas knygas. Išaušus tėvynėj laisvės rytui, visas šaulių bibliotekas perkelsim į nepriklausomą Lietuvą.

Kada Lietuvoj tebevyksta teismai ir persekiojimas nekaltų lietuvių už tikėjimą, už meilę savo tautai ir tėvynei, kada skaitome apie teisiamųjų drąsią laikyseną teisme, kada jau na Nijolė Sadūnaitė prašė ne pasigailėjimo, bet bausmę padidinti, nes šešeri metai dėl tikėjimo išpažinimo esą per maži. Kada tėvynė kolonizuojama rusais, kai pavergtieji skęsta ašarose ir nevilty, o mūsų jaunimėlis nebesapitenkina ateitinių ir skautų stovyklomis, bet vyksta pasitobulinti ir studijuoti suklautos istorijos. Kai mūsų tėvynės sportininkui, pirmūnui Česlovui Jerserskui, ant krūtinės prisiūta SSSR, nėra Lietuvos Respublikos, kad ir komunistinės, vardo, Šaulių Sąjunga liks kovinga ir tvirta ir kels okupanto daromas lietuviams skriaudas ir vykdomą tautos genocidą.

A. M.

ŠAULIŠKOJ PASTOGĖJ

Istoriko dr. Kosto Jurgėlos knygai anglų kalba “Lithuania — The Outpost of Freedom” išleisti prisidėjo šie mecenatai, garbės prenumeratoriai ir prenumeratoriai:

Lietuvių Šaulių Sąjunga Tremtyje — 100 dol., Mačiulaitis Juozas, Detroitas — 100 dol., Tamošiūnas Vincas, Detroitas — 100 dol., Jonas Butkus, St. Petersburg, Fla. — 50 dol., St. ir Ign. Kauneliai, Detroitas — 25 dol., Kazys

Sragauskas, Detroitas — 25 dol., Jonas Yla, Čikaga — 15 dol.

Mielos Sesės ir Broliai, kviečiame skubiai šios knygos išleidimą garbės rėmėjų, rėmėjų, garbės prenumeratorių ar prenumeratorių įnašais paremti!

LŠST CV savo posėdyje lapkričio 8 d. Detroito šv. Antano parapijos kavinėj apsvartė ir paskyrė: Jaunimo Kongresui — 100 dol., “Kario” žurnalui — 200 dol.

Dalinių pirmininkai, kurie dar neatšilygino už Vlodo Pūtvio knygas ir neįnešė solidarumo mokesčio, prašomi skubiai atsilyginti.

Jau užmegstas kontaktas su Australijos lietuviams, šauliškoj dalinių steigimo reikalu.

Šaulys, norįs persikelti į kitą dalinį, paduoda pareiškimą savo dalinio vadovui, nurododamas, kodėl nori persikelti. Nesant rimtų priežasčių, gali būti neišleidžiamas. Savvaliai pasitraukęs, į kitą

dalinį gali įstoti tik po pusės metų.

“Vytauto Didžiojo” Rinktinės finansinė padėtis, nusipirkus savus namus, pasunkėjo, todėl CV nutarė atleisti rinktinę nuo solidarumo mokesčio už 1975 metus. 1974 m. jie įnešė 500 dol. solidarumo mokesčio.

Vytautiečiai savo namų visus remonto darbus atlieka savomis jėgomis, be jokio užmokesnio, nes turi visų darbų specialistus. Sesės šaulės savo lėšomis nupera kodus, lempas, užuolaidas ir papuošimus. Darbai sparčiai vyksta ir rinktinės vadovybė tikisi, kad 1976 metus sutiks jau savo namuose. Salės bus nuomojamos ir kitoms organizacijoms.

St. Petersburgo jūrų šaulių kp. “Palanga” vicepirmininkas siūlo Sąjungai pastatyti kryžių Dainavos Jaunimo stovyklos Kryžių kalne, kaip Sąjungos paminklą visiems už Lietuvos laisvę žuvusiems šauliams, Sibiro kankiniams ir kalėjimuose nukankintiems. Šį projektą

jis žadėjo paremti stambia auka. Dainavos stovykloj kryžiai jau pradėti statyti.

Sąjungos garbės šaulė Sofija Pūtvytė-Mantautienė ligoninėj savo artimųjų ir šaulių būrely atšventė savo 75-tąjį gimtadienį. Jos dabartinis adresas yra:

Sofija ir Aleksandras Mantautai
Belmont Towers 5021
40 Belmont Str.
Worcester, Mass. 01605

LŠST 1975 m. liepos 3-6 dienomis, New Wasaga, Ont., Tėvų Pranciškonų vasarvietėje, surengė puikiai pavykusį kultūrinį savaitgalį.

“Martyno Jankaus” šaulių kp., 1975 m. liepos 12 d., Brocktone, pašventino kp. vėliavą. “Geležinio Vilko” jaunimo kp. šauliai pranedė laužą.

Kanados šaulių rinktinės sesės 1975 m. rugpiūčio 17 d. surengė kultūrinę gegužinę St. Catharines, Ont.

“Gen. Daukanto” jūrų šaulių kp., Union Pier, Mich., 1975 m. rugpiūčio 23-24 dienomis, surengė Jūros Dieną su kultūrine programa ir banketu.

Naujosios Anglijos šaulių rinktinė, 1975 m. rugpiūčio 30-31 dienomis, Worcesteryje, surengė kultūrinę šventę.

Šaulių Sąjungos šaudybos sporto rungtynės įvyko 1975 m. rugsėjo 6 d., prie Manchester, Mich.

1975 m. spalio 15 d., šaulių Mingėlių pastogėje, šeimos ir artimų bičiulių būry, LŠST spaudos ir informacijos vadovas Vladas Mingėla atšventė savo 70-tąjį gimtadienį.

1975 m. lapkričio 8 d., Sąjungos CV posėdyje, Sąjungos vicepirmininkas Jonas Švoba pasiūlė įsteigti knygoms leisti fondą. CV šiam sumanymui vienbalsiai pritarė. To fondo atskaitomybę ves CV išdininkas.

1975 m. lapkričio 22 d. Amerikos Lietuvių Tarybos suvažiavime pagerbt mūsų draugai, nuolatos Lietuvos išlaisvinimo klausimą keliantieji — žurnalistas Bill Anderson ir kongresmanas Edward Derwinski. Jiems prisegti Šaulių Žvaigždės ordinarai ir įteikti šaulio meninko Kazio Bertašiaus puošnūs adresai.

“Kar. A. Juozapavičiaus” šaulių kuopa, Klevelande atšventė kuopos gyvavimo penkmečio šventę.

CV nario ir “Vlado Pūtvio” kp. p-ko Stasio Jokubaičio, J. Staškaus, J. Labuckienės, J. Kručio ir kitų pastangomis, 1975 m. rugsėjo 6 d., Sudbury, Kanadoje, įsteigtas naujas šaulių dalinys.

“DLK Kęstučio” kuopa, Racine, Wis., atšventė savo veiklos dvidešimtmečio sukaktį.

Paskiri daliniai 1975 m. vasarą ruošė šaudybos sporto rungtynes, gegužines ir kitokio pobūdžio pramogas.

“Vytauto Didžiojo” Rinktinės Čikagoj garbės šaulė, Rinktinės Moterų vadovė Stasė Cecevičienė. Nuotrauka C. Genučio

1976 m. balandžio 24-25 dienomis Toronte, įvyks Sąjungos atstovų suvažiavimas ir bus išrinkta nauja Centro Valdya. Bus pokylis su menine programa. Suvažiavimo reikalų vadovas Stasys Jokubaitis, 23 Alhambra Ave., Toronto, Ont., M6R 2S4 Canada.

Naujosios Anglijos šaulių rinktinės Kultūrinė Savaitė įvyks 1976 m. liepos mėn. pirmoj pusėj, Tėvų Pranciškonų vasarvietėj, Kennebunkport, Maine. Šaulių daliniai prašomi tuo metu atskirų parengimų nedaryti, bet gausiai dalyvauti Naujosios Anglijos rinktinės kultūrinėj savaitėj.

Knygos “Pėdos Mirties Zonoje” autorė, šaulė Elena Juciūtė prisiuntė Sąjungos pirmininkui sekantį padėkos laišką:

Mielas Broli,

Nuoširdžiai dėkoju Jums ir visai S-gai už sveikinimą ir linkėjimus premijos laimėjimo proga. Dėkoju šauliams ir už tai, kad mano “Pėdos Mirties Zonoje” išvedė į dienos šviesą. Tokiu būdu, LŠST yra ir mano knygos laimėjimų dalininkė. Garbė ir padėka tebūnie New Yorko “Simo Kudirkos” kuopai, išleidusiai šią knygą, taip pat ir visiems šauliams iki šiol ją platinusiems.

Linkiu, kad šios knygos laimėjimai padėtų LŠST augti ir stiprėti. Sėkmės! Su seseriška pagarba,

Elena Juciūtė
Knygos “Pėdos Mirties Zonoje” autorė
“T.T.” sveikina sesę Lidiją ir Spaudos-Informacijos vadovą brolių Vladą Mingėlus, sulaukusius naujo vaikaičio Pauliuko. Linkim Pauliukui ir tėveliams Reginai ir Šarūnui Mingėlams, bei seneliams, sveikatos ir dar ilgus metus džiaugtis vaikaičiu.

Be Namų Negerai...

Spaudoje jau daug kartų rašyta, kad “DLK Vytauto” šaulių rinktinė Čikagoj įsigijo savo namus. Namai jaukūs, gražūs ir, svarbiausia, pirmieji laisvajame pasaulyje, o tikriau sakant — visame pasaulyje.

Rinktinei augant ir stiprėjant, be savų namų pasidarė labai sunku. Šaulių poreikiams tokių didelių salių Čikagoj veik nėra. Nutarta ieškot, gal kaip nors bus įmanoma nusipirkti savus. Pinigų kasoj maža, gal desėtkas tūkstantėlių, o su tokia suma vargu ką šiais laikais nupirksi. Iki šiol šauliai pinigų netaupė, kasmet tūkstančiais išdalindavo labdarai bei ir kultūriniais reikalams.

Pagaliau, lietuviškoj Brighton Parko apylinkėj, savininkas savo apdegusį pastatą "Hollywood Inn" išstatė pardavimui. Rinkta komisija apžiūrėjusi pastatą, visapusiškai reikalą apsvarsčiusi, davinius pateikė visuotiniam susirinkimui. Gautas beveik 100% pritarimas. Pasipylė šimtinių ir tūkstantinių lietus. Iki šiol suaukoto ir be procentų paskolinta daugiau kaip 70,000 dolerių.

Rašant apie šį svarbų reikalą, savus namus, būtina iškelti sesių indėlį į rinktinės aruodus, o ypač jų vadovės, sesės Stasės Cecevičienės. Neseniai, ši darbščioji, visą širdį Sąjungai atidavusi sesė, buvo apdovanota ažuolo lapais, kitaip sakant, pakelta į rinktinės garbės nares. Ji su savo šauniomis pagalbinėmis tiek daug gero yra padariusi rinktinei, kad visko išvardinti neįmanoma.

Sesė Stasė dar jauna ir tvirta, dar labai toli nuo pensininkės amžiaus. Reikia manyti, kad ji savo sumanumu, energija ir taktu sugebės dar stipriau sucementuoti, ir šiaip jau stiprias, sesių eiles. Kažkas išsireiškė, kad jei rinktinė neturėtų sesių, nebūtų iškilmių, nei puikių balių, ir pagaliau — pelno.

Taigi, Stasė Cecevičienė "DLK Vytauto" šaulių rinktinės istorijoje patapo antroji garbės šaulė. Pirmoji buvo prieš dvejus metus mirusi Olga Vyšniauskienė.

Sesė Cecevičienė šiuo metu rūpinasi "DLK Vytauto Didžiojo" šaulių rinktinės Čikagoj Namų įruošimu ir puošimu. Jau nupirko puikias lempas, rūpinasi kilimais, indais, ir ieško būdų sukelti sesių jėgomis lėšų reikalingiausiems virtuvės reikmenims įsigyti. Pilna optimizmo, ji tiki, kad sesės užsibrėžtus uždavinius lengvai išspręs ir šaulių namai bus jaukūs, gražūs ir salės niekad nebus tuščios.

J. Yla

Cicero Jūrų Šauliai

Š.m. spalio 11 d. įvyko Cicero jūrų šaulių kuopos "Klaipėda" tradicinis Švyturio balius. Pirmiau būdavo garsinama spaudoj, per radiją, bet vis dar būdavo laisvų vietų, o šiemet be jokių garsinimų buvo parduoti 208 bilietai, taigi B. Pakšto salė buvo pilnai pripildyta. Tai rodo, kad Cicero šauliai visuomenės yra respektuojami ir gerbiami.

Uniformuoti kuopos šauliai-ės, išsiriakavę prieš muzikantų estradą, grojant "Jūreivių maršą", pasveikino ir pagerbė mieļus svečius. Toliau, kp. p-kas K. Milkovaitis trumpu žodžiu pasveikino susirinkusius ir paprašė išklausti trumpą meninę programą, kurią šiais metais atliko kuopos nariai savo jėgomis, būtent: I. Petrauskienė, akomponuojant muzikui

1975 m. liepos 3-6 dienomis, New Wasaga, Kanadoje, įvykusios LŠST Kultūrinės stovyklos darbo personalas ir vadovybė. Nuotr. S. Dabkaus

N. Kuliui, padainavo keleta dainelių. A. Markausko sudarytas vyrų kvartetas, iš — paties vadovo, S. Bernatavičiaus, J. Bliujaus ir A. Valeikos, padainavo kupletus apie šių dienų aktualijas iš kuopų gyvenimo. Publika meninės dalies atlikėjams atsidėkojo gausiais plojimais. Toliau sekė linksmoji dalis. Cicero biznierių ir patys šauliai suaukėjo laimės šuliniui labai daug vertingų dovanų. Dovanų paskirstymą pravedė kp.

p-kas K. Milkovaitis, padedamas R. LAtožienės ir J. Bliujaus. J. Petrašiūnieneš tortas-napoleonas buvo išleistas iš varžytinių, kurias labai sumaniai pravedė A. Markauskas. Tortą, po karštų varžytinių su J. Puntuliu, laimėjo kp. šaulys V. Brazas.

Mieli sveteliai patenkinti linksmai leido laiką, o A. Markauskas su savo akordeonu subūrė visus dainavimui.

Bet, atėjo laikas ir dalyviai, nors ir

Toronto "Vlado Pūtvio" kp. šauliai ir šaulės lanko ir puošia savo mirusiųjų kuopos narių kapus. Nuotr. S. Dabkaus

“Vytauto Didžiojo” Šaulių Rinktinės valdybos narės iš k. į d.: Ant. Gustafienė, M. Dapkienė, St. Cecevičienė, J. Sasnauskienė ir V. Petronienė. Nuotr. C. Genučio

labai nenorom, skirstėsi namo.

Didžiausią baltiaus rengimo našta nešė pirm. K. Milkovaitis. Prie maisto daug dirbo R. Latožienė, P. Dvilaitienė, J. Skama, O. Tiknevičienė, S. Žibutienė, A. Krikščiukienė ir kitos. Trokštančius maloniai aptarnavo V. Tiknevičius ir K. Lazinka. Daug darbo, bilietus platindamas ir atskaitomybę vesdamas, turėjo kasininkas J. Dekeris. Be to kiekvienas kp. šaulys-ė, paprašytas noriai padėjo.

Alf. Gailius

A.A. ŠAULYS JUOZAS VAIŠNYS

Iš okupuotos Lietuvos gauta žinia, kad š.m. rugpiučio 16 d., Veitų kaime, netoli Skuodo, mirė Juozas Vaišnys, vienas ryškiųjų nepriklausomos Lietuvos administratorių.

Velionis buvo gimęs 1892 m. kovo 9 d. Plioplių k., Antanavos vls., Marijampolės aps. Vidurinį mokslą išėjo privačiai. Į lietuvišką veiklą įsijungė jaunystėje: rašė į spaudą ir ją platino, organizavo savo apylinkėse vaidinimus. 1908 m. jo pastangomis tėviškėje buvo įsteigtas

pradžios mokykla. Buvo pasirinkęs mokytojo profesiją, bet Rusijos caro valdžia, pastebėjusi jo lietuvišką veiklą, sukludė jam stoti į mokytojų seminariją.

I Pasaulinio karo metu Vaišnys dirbo Lietuvių d-jos nuo karo nukentėjusiems šelpti centro komitete, Vilniuje. 1918 m. rudenį grįžęs tėviškėn, organizavo vietos valsčiaus savivaldybę ir joje dirbo. 1919 m. buvo paskirtas Utenos aps. viršininku. 1920 m. atgavus Vilniaus kraštą, jis buvo perkeltas laikinai eiti Švenčionių aps. viršininko pareigas. Imant naujokus į Lietuvos kariuomenę buvo lenkų apnuodytas. Pasveikus, paskirtas Tauragės aps. viršininku. Čia jis 1922-23 m. slapta ruošė paramą Klaipėdos krašto išvadavimui. Vėliau Vaišniui teko būti Trakų, Tauragės (antrą kartą), Kėdainių ir Kretingos aps. viršininku.

Jis ypatingą dėmesį kreipė į mokyklų statybą ir jų aprūpinimą. Pavyzdžiui, Tauragės apskrityje, Pašaltuonio pradžios mokyklai buvo paskirta 3 hektarai žemės, bet nebuvo pastato. Mokyklos sta-

tybai Eržvilko valsčiaus viršaitis buvo priešingas. Mokyklos vedėja savo iniciatyva kreipėsi į apskrities viršinininką, prašydama skirti lėšų iš apskrities savivaldybės. Vaišnys pritarė šiam sumanymui ir paskyrė pašalpą statybinei medžiagai pirkti, o mokinių tėvai ūkio būdu įvykdė statybą. Bendromis jėgomis 1934-35 m. buvo pastatyta dviejų komplektų Pašaltuonio pradžios mokykla. Mokyklos patalpomis naudojosi ir vietos šaulių būrys. Pagyvėjo jų kultūrinė veikla: ruošdavo vaidinimus, minėjimus, vykdavo susirinkimai, vaidintojų ir dūdų orkestro repeticijos.

Vaišniui administruojant Kretingos apskritį buvo pastatytos pradžios mokyklos: Palangoj, Skuode, Andriėjave, Kuliuose, Šateikiuose ir Kretingoj. Pažymėtina Kretingos 8 komplektų, mūrinė, dviejų aukštų mokykla ir erdvi salė su scena.

Vaišnys priklausė Šaulių Sąjungai. Iki 1940 m. bolševikų okupacijos buvo XV Kretingos Šaulių Rinktinės tarybos vicepirmininku. Kas metai, iš apskrities savivaldybės, jis skirdavo rinktinei po 500 litų auką. Už nuopelnus Šaulių Sąjungai buvo apdovanotas Šaulių Žvaigždė, medaliu ir Latvijos Aizsargų kryžiumi.

1940-41 m. bolševikų okupacijos metu slapstėsi ir išvengė suėmimo, nors enkavedistų buvo ieškomas. Vokiečių okupacijos metu gyveno savo viloj Palangoj. Į administracinį darbą negrįžo. 1944 m. bolševikams okupavus Lietuvą, liko Žemaitijoje. Gyveno Veitų kaime, dabar sovietų įkurtame kolchoze — vergaūky, ten jis ir mirė.

O. Žadvydas

LIETUVIŲ ŠAULIŲ SAJUNGOS VEIKLA 1940 M. PRADŽIOJE IR LIKVIDAVIMAS

(pradžia sausio Karyje)

Kadangi Šaulių Sąjunga buvo krašto apsaugos ministerijos valdžioje, todėl vyriausias K. A. M. likvidacinės komisijos įsakymai ir nurodymai buvo privalomi ir Šaulių Sąjungos likvidacinei komisijai. Keliuose K.A.M. likvidacinės komisijos pirmininko įsakymuose buvo paliesti ir Šaulių Sąjungos likvidacijos reikalai. Rugsėjo 14 d. buvo išleistas toks liečiąs ir Šaulių Sąjungą įsakymas:

K.A.M. Vyr. Likvidacinės Komisijos Pirmininko ĮSAKYMAS

Nr. 10

Kaunas, 1940 m. rugsėjo mėn. 14 d.

Tiekimas.

Bendrieji nurodymai.

§ 3

Skelbiu vadovautis mano patvirtintą Šaulių Sąjungos Likvidacinės komisijos nutarimą Nr. 13:

“Šaulių Sąjungos likvidacinė komisija — pirmininkas int. plk. lt. Milaševičius, nariai: gen. št. mjr. Impulevičius, Valstybės Kontrolės atstovas rev. pad. Šapnagis, Karo Butų Valdybos atstovas Gibavičius, dalyvaujant K.A.M. Politinių vadovų organizacinio skyriaus atstovui politvadovui Žekoniui, susirinkusi š.m. rugpiučio mėn. 22 d. posėdžio svarstė Šaulių Sąjun-

gos skolų ir nuostolių ieškojimo — likvidavimo klausimą ir nutarė:

1. Šaulių Sąjungos dalinių ir Šaulių rinktinių skolas ir nuostolius išieško ir nuostolius likviduoja apskričių kariniai viršininkai, kariuomenės ūkio nuostatais (Ū-1 ir Ū-2) ir įsakymais nustatyta tvarka.

2. Šaulių Sąjungos štabo ir Geležinkelių rinktinės štabo skolas ir nuostolius išieško ir nuostolius likviduoja Kauno apskrities karinis viršininkas.

3. Geležinkelių šaulių rinktinės dalinių skolas ir nuostolius išieško ir nuostolius likviduoja apskričių kariniai viršininkai, kurių ribose buvo geležinkelių rinktinės daliniai.

4. Geležinkelių rinktinės vadas rinktinės štabo ir dalinių skolų ir nuostolių bylas ir sąrašus su paaiškinimais perduoda atitinkamiems apskr. kar. viršininkams ne vėliau š.m. rugsėjo 20 d.

5. Šaulių Sąjungos štabo skolų ir nuostolių bylas su paaiškinimais Sąjungos štabas perduoda Kauno apskrities kariniam viršininkui ne vėliau š.m. spalio 1 d.

6. Prašyti Krašto Apsaugos Ministrą nutarimą tvirtinti ir paskelbti įsakyme liaudies kariuomenei".

§ 4

Kar. dalyse (įstaigose) esamus kryžius ir religinius paveikslus perduoti artimiausioms bažnyčioms be atlyginimo.

Pastaba: Valst. Kontrolės Liaud. Kom. 1940.VIII. 30 d. raštas Nr. 4005-g.

Div. gen. *Vitkauskas*
K.A.M. Vyr. Likvidacinės
Komisijos Pirmininkas

Div. gen. *Gerulaitis*

Kar. Tiekimo Viršininkas

Valius

Politinis Vadovas

Spalių 10 d., t.y. Šaulių Sąjungos likvidacinei komisijai savo darbą formaliai jau baigus, K.A.M. vyriausios likvidacinės komisijos pirmininkas dar paskelbė nurodymus apie likviduotų įstaigų nuostolių ir pretenzijų, bylų ir knygų perdavimą LTSR Liaudies Finansų Komisarui (K.A.M. vyr. likvid. komisijos pirmininko įsakymas Nr. 21 § 2):

"Vykdymui LTSR Liaudies Komisarų Tarybos 1940.IX.24 d. nutarimo Nr. 145, susitaręs su LTSR Finansų Liaudies Komisarui, nurodau:

Kariuomenės dalys (įstaigos), užbaigusios visus likvidavimo darbus, nuostolių ir pretenzijų bylas ir nuostolių knygas perduoda LTSR Liaudies Finansų Komisarui žemiau nurodyta tvarka:

1) visos nuostolių knygos, tiek įsiteisėjusios, tiek naujai sudaromos, turi būti sutvarkytos pagal Ū-2 str. 741 nuostatas: be to, byloje turi būti nurodytas atsakovo tikslus adresas, jei galima, tai ir šaltinis, į kurį gali būti kreipiamas ieškojimas,

2) nuostolių knygose asmeninės atsakovų sąskaitos turi būti subalansuotos,

3) iki kar. dalių (įstaigų) likvidavimosi užbaigimo dienos nenustatytoms ir neatlygintoms pretenzi-

joms sudaromos atskiros (asmeninės) bylos, kuriose turi būti sudedami visi pretenzijų liečiantieji dokumentai ir paaiškinimai.

Pastaba: Finansų Liaudies Komisarato 1940.X.8 d. raštas Nr. 1885".

K.A.M. vyr. likvidacinės komisijos pirmininko įsakyme Nr. 25 § 2 spalio 22 dieną dar buvo paskelbta, kad:

"Likviduotų buv. Šaulių Sąjungos skolos valstybės ir savivaldybės įstaigoms, nacionalizuotoms įstaigoms bei įmonėms ir darbininkams bei valstiečiams apmokamos iš Krašto Apsaugos Ministerijos depozituose laikomų buv. Šaulių Sąjungos visuomeninių lėšų.

Skoloms apmokėti pinigų reikalauti Ū-4 str. 428 nustatyta tvarka.

Pastaba: Valst. Kontrolės Liaudies Komisarui š.m. spalio 12 d. raštas Nr. 2747".

Pagaliau atėjo rugsėjo 15 d. Tai buvo Šaulių Sąjungos oficialios likvidacijos paskutinioji data. Tą dieną Šaulių Sąjungos likvidacijos viršininkas išleido paskutinį savo įsakymą.

ĮSAKYMAS

Šaulių Sąjungos Likvidacijai

Nr. 3

Kaunas, 1940 m. rugsėjo 15 d.

Rikiuotės sritis

§ 1

Šaulių Sąjungos štabe likvidacija pradėta š.m. rugpjūčio mėn. 1 d. ir baigta š.m. rugsėjo mėn. 15 d.

§ 2

Visos Šaulių Sąjungos bylos perduotos Kariuomenės Archyvui.

§ 3

Sąjungos visuomeninės sumos pervestos Lietuvos Banke į Kr. Apsaugos Ministerijos depozitą.

§ 4

Sąjungos valstybinis turtas perduotas Krašto Apsaugos Ministerijos žybyboms, o visuomeninis pavestas organizacijoms pagal Krašto Apsaugos Ministro patvirtintą š.m. VIII.9 d. Šaulių Sąjungos likvidacinės komisijos nutarimą Nr. 8.

§ 5

Šaulių Sąjungos štabo mokymo skyriaus viršininkas ir Šaulių Sąjungos likvidacinės komisijos narys gen. štabo majoras Antanas Impulevičius š.m. rugsėjo mėn. 10 d. šias pareigas nustojo eiti ir perkeltas į 259 šaulių pulką Vilniuje. (Iš tikrųjų, jis buvo suimtas ir pasodintas į kalėjimą. St. R.)

Įsakymą pasirašė: Int. plk. ltn. *Milaševičius*, Š. S-gos likvidacijos viršininkas ir B. *Žekonis*, politvadovas.

Čia tenka pažymėti, kad buvęs Šaulių Sąjungos likvidacinės komisijos antrasis pirmininkas ir Šaulių Sąjungos likvidacijos viršininkas int. plk. ltn. Otto Milaševičius vėliau tarnavo 29-tojo šaulių korpo štabe ir šio karo pradžioje, 1941 m. birželio 24 d. žuvo Adučiškio m.

(Bus daugiau)

LIETUVIAI KARIAI laisvajame pasaulyje

Lietuvos Vyčiai praeitų metų Vasario 16 D. minėjime, pagerbė labai žinomą Amerikos karius dr. Jurgį A. Wiltrakį. Jis tada džiaugėsi, kad kur tik būdamas, vis prisimena Lietuvą ir nesigėdi ištarti viešai, jog jis pats yra lietuvių kilmės. Netikėta mirtis spalio 1 d., Elgine, išplėšė jį iš gyvųjų tarpo. Jis yra buvęs Kauno apskr. gydytojų draugijos pirmininku, JAV chirurgų draugijos pirm., JAV užsienių karo veteranų vyriausiasis chirurgas. Prieš mirtį jis profesoriavo Loyolos un-te, Lietuvių gydytojų sąjunga jį buvo išrinkusi pasižymėjusiu gydytoju.

Kpt. Ignas Lukošius užėmė Roxbury policijos viršininko pareigas. Tai pirmas lietuvis, pasiekęs tokį laipsnį Bostono policijoje.

Mjr. K. Oksas yra išrinktas III. republikonų lygos pirmininku ir yra giliai įsijungęs į šios partijos veikimą.

Walteris Masonis, gyv. Kingstone, Pa., mirė geg. 18 d. veteranų ligoninėje. Gimęs Luzernėje, buvo II Pas. Karo veteranas, palaidotas Pringle kapinėse.

Jonas Grišius, gyv. Plymouth, Pa., mirė rug. 8 d. Buvo I Pas. karo veteranas.

Kęstutis Butkus, spalio 2 d. mirė Čikagoje, tesulaukęs vos 48 m. amžiaus. Jis tarnavo JAV kariuomenėje, buvo Okinavoje, Japonijoje. Buvo gimęs Kaune, kur jo tėvas buvo kar. plk. lt. Jeronimas Butkus.

Karys Arvidas Jarašius dabar tarnauja P. Korėjoje. Jis labai pasiilgęs lietuvių, nors ir gauna spaudos, tačiau nori žinoti, ar yra daugiau Korėjoje lietuvių. Jo adresą galima sužinoti "Draugo" redakcijoje.

"Ramovės" Čikagos skyrius, gausiai dalyvavęs Mirusiųjų Dienos paminėjime ir "Kario" žurnalo paramos popietėje, remia ir kitas organizacijas. Valdyba savo nutarimu iš kasos paskyrė 25 dol. Jaunimo Kongresui ir muz. Jurgučiui 10 dol. Dėl išlaidų padengimo atskviečiant iš Lietuvos šeimą.

Kpt. Vincas Abromaitis, Jr., rugpjūčio 18 d., tarnaudamas USN Karachi

mieste, Pakistame, mirė 7 Dienų Adventistų ligoninėje. Jis buvo kilęs iš Pamaqua, Pa., kur jo tėvas buvo LRK-S-mo sekretorius.

Kazys Česlovas Prenskus, kilęs iš Brighton Parko, Čikagoj, mirė rugsėjo 6 d. Buvo Lietuvos karys ir tarnavo geležinkelio stoties viršininku.

Sav.-kūr. Jonas Juodgalvis, gyv. Londone, Ont., Kanadoje, mirė rugpjūčio 14 d., sulaukęs 76 metų amžiaus. Kilęs iš Ignalinos. Iš Lenkijos kariuomenės pabėgęs, tapo kovotoju už Lietuvos Nepriklausomybę nuo 1918 iki 1922 m. Vėliau tapo dragūniečiu, karo gaisrininku.

Lietuvos laisvės kovų savanoriai, kariai, šauliai, partizanai, kaip matome, iškeliauja į amžinastį taip greitai. Su jais

dingsta brangūs išgyvenimai, kurie reikalingi mūsų istorijai. Todėl yra pribrėdęs labai svarbus darbas — surašyti, ar skatinti konkurso būdu gyvuosius, tuos atsiminimus rašyti. Tai būtų lyg testamentas ateinančioms kartoms, kad Lietuva buvo laisva 22 metus, ir tegu okupantas nebando ją ištrinti iš laisvojo pasaulio. Kodėl nepaskelbti kokio mūsų žymaus kario metus, kaip dabar plačiai minime Čiurlionį ir vysk. M. Valančių. O juk kovingų simbolių turime.

Čikagos lietuvių postai — "Don Varno" ir "Dariaus ir Girėno", dalyvavo JAV Karių Pagerbimo dienoje, lapkričio 11 d. Don Varno postas buvo atvykęs į Šv. Vardo Draugijos, Marquette Parke, mirusiųjų pagerbinį, kurių tarpe buvo ir veteranų, mirusių šiais metais.

Du ginklo draugai, kūrėjai-savanoriai: A. Klimaitis (deš.) prisimena Povilą Lukšį, žuvusį dėl Lietuvos laisvės Taučitūnų km. laukuose ir Antaną Seireiką, pirmą Laisvės kovų invalidą, sunkiai sužeistą prie Šėtos. Ten, kovos gretose, buvo ir A. Klimaitis, kuriam šiemet sukako 72 m. amžiaus. V. Valaitis (kair.) ėjo sargybą prie J.A.V. Misijos, Kaune, Metropolio viešb., kai žuvo sargybinis Pranas Eimutis. Sav. V. Valaitis šiais metais paminėjo savo 75 m. amžiaus sukaktį. (Nuoširdžiai sveikindamas abu garbingus sukaktuvinius, gyvenančius Australijoje, KARYS laukia jų atsiminimų).

— 1974 m. rugsėjo 1 dieną, amerikiečių karo aviacijos tolimos žvalgybos lėktuvas SR-71 perskridamas iš New Yorko į Londoną, apie 3,490 mylių (5,584 km) per 1 val. ir 56 minutes, pasiekė naują lėktuvo skridimo greičio rekordą (apie 2.5 karto greičiau už garšą). Lėktuvas skrido 80,000 pėdų (apie 24 km) aukštyje. Didžiausią greitį perskridimo metu buvo pasiekęs apie 2,000 mylių (3,200 km) per valandą. Skridimo greitį turėjo sumažinti vidurkelyje, kuro papildymo metu, virš Atlanto.

Anglų-prancūzų kombinacijos lėktuvas Concorde, iš Paryžiaus į Bostoną, 3,437 mylias (5,500 km) yra nuskrūdes per 3 val. ir 9 minutes, vidurkis apie 1,091 mylia per valandą; SR-71 vidurkis 1,805 mylios per valandą.

Tolimos žvalgybos lėktuvas SR-71 vienu skridimu, be kuro papildymo, gali išžvalgyti apie 100,000 kvadratinių mylių plotą vienos valandos bėgyje, skridamas 80,000 pėdų aukštyje. Lėktuvą suprojektavo ir pastatė Lockheed bendrovė.

Rugsėjo 14 d., juodai nudažytas SR-71, iš Londono į Los Angeles 5,645 mylias (9,032 km) sukorė per 3 valandas 48 minutes ir 39 sekundes, pralenkdamas žemės sukimosi greitį. Londoną paliko 13:11, Los Angeles pasiekė 08:59. Šios skridimo vidutinis greitis buvo 1,480 mylių per valandą, nes reikėjo tris kartus papildyti kurą.

— Šiais metais amerikiečiai išbandė pėstininkų prieštankinę raketą M-47 Dragon ir įvedė pėstininkų ginklavimą; taip pat priešlėktuvinę — Brazo, kuri bus laidoma nuo motorizuotų platformų ir naikintojų F4D Phantom.

— Kaip jau anksčiau buvo rašyta, NATO ginkluotos jėgos turi amerikiečių gamybos taktines, branduolinės energijos užtaisų raketas Sergeant ir Honest John (anglai, prancūzai, belgai, italai, olandai, graikai ir turkai). Pastaruoju metu, amerikiečių daliniai Europoje, iki 1974 metų pabaigos, bus apginkluoti Lance branduolinės energijos užtaisų, taktinėmis raketomis (šeši batalionai). Lance tolianaša apie 75 mylios (120 km); 20 pėdų (6 m) ilgio, vežiojama ant pėstininkų šarvuotio M 115, tarnyba — šeši. Lance gali nešti iki devynių atskirų užtaisų, panašiai, kaip daugiagalvės strateginės raketos. Ši raketa turi išskirtiną vairavimo įrengimą, kuris skridimo metu daro meteorologines pataisas, turi ir žiroskopinius įrengimus krypties palaikymui. Raketos vairavimo įrengimų negali sukliudyti jokios iki šiol naudojamos trukdymo priemonės (radaro bangos, infra-raudoni spinduliai ir kt.). Raketos buvo išbandytos Vakarų Vokietijoje, be bran-

duolinės energijos užtaisų, geromis pasėkmėmis.

— 1974 metų pabaigoje, amerikiečiai apleidžia žemės satelitų sekimo stotį Carnavon, vakarinėje Australijoje. Rusai veda derybas su australais steigti ten savo žemės satelitų sekimo stotis.

— Pirmas branduolinės energijos užtaisų bombas bandė: amerikiečiai 1945 metų liepos 16 d., Almagordo, N. Mex.; rusai 1949 metais rugpjūčio mėn.; anglai 1952 metais spalio 3 d., Monte Pello saloje, į šiaurės vakarus nuo Australijos; prancūzai 1960 metais vasario 13 d., Regan, Sacharoje; kiniečiai 1964 metais spalio 16 d., Taklamakan dykumoje, Sankiangje; indai 1974 metais gegužės 18 d., Rajastan dykumoje, Vakarų Indijoj. Kuri bus sekanti valstybė?

— 1980 metais amerikiečių kariniai vežimai numatoma varyti ne benzinu, bet athanolu, kuris yra celiuliozės produktas. Tuo metu benzino galionas kainuos vieną dolerį, o ethanolis tik 35 centus (ethanol — ethyl alcoholis). Ethanolį sumaišius su 30% benzino, bus galima naudoti šiandieninės konstrukcijos karburatoriuose.

— Rusų AK-47 automatinis šautuvas, sukonstruotas 1957 m. ir įvestas į ginklavimą 1960 m., šiuo metu paplitęs visose rusų sąjunginių valstybių kariuomenėse. (AK-47 prilygsta amerikiečių M-16). AK-47 šaudo automatiniai ir pavieniai, greitošauda iki 600 šūvių per minutę; 7.92 mm kalibro kulka 26 mm ilgio sveria 7.9 gramo, pradžios greitis 717 m/sek., tikroji ugnis iki 300 metrų; veikimo principas panašus į mums

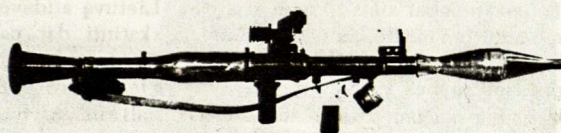
pažįstamo rankinio kulkosvaidžio "Brno". Dujų paskolos cilindras, vamzdžio viršuje; šovinių apkaba įstatoma iš apačios. Be rusų, AK-47 gaminasi dar ir kiniečiai, vengrai, korėjiečiai (šiaurės), lenkai, rumunai, bulgarai, jugoslaviai, suomia (turėtus M-60 ir M-62 pakeitė į AK-47), su skirtingais išoriniais pakeitimais. Pav. rusai ir kiniečiai prie AK-47 vamzdžio laibgalio pritaisė laikiklius durtuvams ir taikiklius 400 ir 800 metrų atstumams ir kt.

— Rytinės Vokietijos kariuomenės ginklavimą įvesta šautuvams dūminės kulkos (padidintos), kurių pagalba nustatoma vėjo kryptis iki 250 metrų aukščio. Dūminė kulka iššaunama tiesiai aukšty, pagalba gulsčiuo, kuris pritaikomas prie šautuvo. Aukštesnių sluogznių vėjo kryptis svarbu laidant nuo žemės pėstininkų priešlėktuvines raketas.

— Švedai stato tris A-14 tipo povandeninius laivus, kuriuos numato nuleisti į vandenį 1978 m. Tai 1,100 tonų, varomi 2,100 HP (a.j.) diesel-elektriniai varikliais, 20 mazgų greičiu. Laivų ilgis iki 50 metrų, 6 metrų pločio. Ginklavimas — 8 torpedų laidymo vamzdžių priekyje.

— Išdavoje sėkmingo rusų gamybos priešlėktuvinių raketų panaudojimo 1973 m. žydų-arabų karo metu, amerikiečiai paspartino priešraketinės gynybos įrengimų (AN-ALE39) gamybą, praktiškai pritaikymui. Viena iš tokių priemonių yra metalo dulkių debesys, kurie kliudo radaro bangų sklaidimą (šiomis bangomis valdomos priešlėktuvinės raketos).

Rusų prieštankinė raketa RPG-7V.

DAR APIE KARIUOMENĖS ŠVENTĘ

Laikraštis "Darbininkas", tikriau pasakius "Darbininko" bendradarbis, vienoje lapkričio laidoje pasiskelbė straipsnį apie Lietuvos Kariuomenės Šventės minėjimą ir tuo reikalu pasisakė dėl kai kurių minėjimo programos pakeitimų. Straipsnio autorius savo rašinį pradeda nuo 1918 m. lapkričio 23 d., kai buvo išleistas pirmas kariuomenei įsakymas, kai buvo atkurta nepriklausomos Lietuvos valstybės kariuomenė. Kariuomenei priskiriamas nuopelnas, kad patekė į kariuomenę jaunuoliai buvo auklėjami patriotinėje dvasioje ir, bendrai, įgydavo praktiškam gyvenimui didesnę patyrimą ir čia sakoma, kad kariuomenė kaip tokia, tikrai verta prisiminti. O toliau, kai kariuomenė buvo panaikinta (nepasakoma, kaip ir kas kariuomenę panaikino) tai buvę karininkai ir kareiviai dar kartą išėjo partizanais, kariauti dėl savo tautos laisvės.

Tai buvo ilgas ir sunkus partizaninis karas, pareikalavęs labai daug aukų, o ir dabar, kaip sakoma, yra visur lietuvių kovotojų, kurie stengiasi priartinti Lietuvai laisvės dienas. Dėl to siūloma vietoje, kaip iki šiol buvo, Lietuvos kariuomenės atkūrimo minėjimą pakeisti kitu, būtent: "Lietuvos kovotojo dėl laisvės diena" ir ta proga suminėti įvairius laikotarpius: kaip lietuviai narsiai dėl savo laisvės kovojo, kokius žygius atliko ir pan. Kaip patrauklų pavyzdį, dėl kurio jaunimas jaudinasi, paminėti, kad ir Pilėnus (tik vargu šiandieną ar kas galėtų pasakyti, kur tikrumoje Pilėnai buvo).

Pirmiausia, tektų pasakyti, kad toks siūlymas nebeminėti kariuomenės vardo gali būti palankiai sutiktas tik Lietuvos priešų, su kuriais lietuviška kariuomenė kovojo. Atseit, kam bereikalinga kariuomenė, kai nebėra pačios valstybės. Na, o Lietuvos partizanai, okupanto akyse, tik nusikaltėliai ir pan. Toliau, nebėra aišku, kodėl straipsnio autorius nesiteikia paminėti apie kariuomenės kovas dėl Lietuvos nepriklausomybės 1918-20 m., o bando klausimą plačiau paliesti daugiau iš

II Pas. karo laikotarpio. Tikrumoje visokie paradai, kariuomenės su visuomene susiartinimai, kad ir jaunuomenės auklėjimas, jau vyko senokai Nepriklausomybės Kovoms pasiūgus ir valstybei įėjus į normalų gyvenimą. Apie kovas dėl Lietuvos nepriklausomybės čia nebėra reikalo plačiau minėti, nes jau yra daug istorinių faktų surinkta, tik tiek galima pasakyti, kad anuo sunkioju Lietuvai metu, kai susidarydavo beviltiška padėtis karą laimėti, tai ne tik kariuomenė, ar partizanai įsijungdavo į karo veiksmus, bet ir šiaip visuomenė, kiek galėdama, talkininkavo kariaujantiems daliniams. Kai šiandieną atsiranda vienkokių ar kitokių nuomonių dėl Lietuvos kariuomenės, tai be jokių aiškinimų galima pasakyti, kad buvo atkovota Lietuvai nepriklausomybė tik dėka mūsų narsios kariuomenės ryžto. Iš kur dabar atsiranda sumanymai "reformuoti" Kariuomenės Šventės minėjimą? Galima tik prileisti, kad sunkioju Lietuvai metu, kai vyko žūtbūtinės kovos dėl Lietuvos nepriklausomybės, straipsnio autorius trumpais marškinėliais galėjo sėdėti ant mamos kelių ir nepajęgti kiek plačiau pažvelgti kas aplinkumoje darėsi.

Toliau, kiek tai yra liečiamas partizaninis veikimas dėl Lietuvos laisvės jau karui pasibaigus, tai čia taip pat atsiranda įvairių nuomonių. Pirmiausia, partizaninis veikimas tai yra pagalba veikiančiai kariuomenei karo metu. Kitose apytovose partizaninis veikimas-karas gali būti iš anksto pasmerktas susinaikinimui. Lietuvos partizanų veikla vargu ar bus istorikų teigiamai įvertinta, nors labai daug gyvybių buvo paaukota. Tuo metu, kai dviejų išsigimėlių — Stalino ir Hitlerio, buvo sukeltas pasaulinis karas ir su palaima Vakarų demokratinių valstybių buvo užbaigtas, o Jaltoje susirinkę trys didieji fiziniai ir dvasiniai ligonai ėmė pasaulio reikalus tvarkyti ir lengva širdimi tarp kitų valstybių ir Lietuvą atidavė Stalino malonei, tai skatinti dar partizaninį karą vargu ar buvo gerai apgalvotas žygis. Dėl tokios "strategijos" skaitytojas gali susidaryti savą nuomonę.

Na, ir baigiant, dar norėčiau mīlam straipsnio autoriui ir iš savo pusės, nors nedrąsiai, pasiūlyti, būtent: Kariuomenės Šventės minėjimą palikti taip, kaip buvo iki šiol, t.y., be jokių "reformų", o iškilmių rengėjams patalkininkauti paskaitomis, atsiminimais, straipsniais, paliečiant būdingesnius istorinius laikotarpius, kaip sakoma, praplėsti daugiau pačias minėjimo iškilmes. Turint galvoje, kad buvusių karių ir sveikata silpnėja ir gretos retėja, tai pašaliečių talkininkavimo, ar tai organizacijų, ar tai pavienių asmenų, reikia manyti, Ramovėnai niekuomet neatsisakys.

Saliėtis

Tradicinis "Kario" paramos renginys Čikagoje

Šiais metais tradicinė Kario paramos kavutė, rengta Čikagos ramovėnų su poniiū birutininkiiū talka, įvyko spalio 19 d., sekmadienį, 4 val. po pietų, Jaunimo Centro kavinėje. Dar gerokai prieš nustatytą laiką į kavinę ėmė rinktis svečiai ir kavutei prasidedant, gan erdvios Jaunimo Centro kavinės patalpos jau buvo užpildytos duosniūjų Kario bičiuliū.

Kavutę atidarė Čikagos ramovėnų pirmininkas plk. ltn. Ant Tveras, trumpu žodžiu apibūdinęs žurnalo reikšmę ir jo žygiū kelią. Kario atstovas Čikagoje J. Stankūnas priminė žurnalo dabartinę sunkiā finansinę būklę ir paragino susirinkusius nepagalėlti savo aukos tolimesnei jo egzistencijai. Mjr. J. Vilutis perskaitė Premijū Komisijos aktā. Pasirodo, kad dvi premijos už tilpusius Karyje straipsnius atiteko ir Čikagoje ar jos apylinkėse esantiems Kario bendradarbiams — Danutei Bruškytei ir jau mirusiam Lietuvos aviacijos kpt. Stasiui Baipšui. L.K.V. S-gos "Ramovė" Centro v-bos pirmininkas gen. št. plk. ltn. K. Dabulevičius, kpt. St. Baipšui skirtā premijā, įteikė pobūvyje dalyvavusiai našlaitei Laimutei Baipšytei.

Toliau, sesiū skaučiū sekstetas "Ziežirbos", padainavo kelias dainėles. Savo jaunatve, gera nuotaika ir linksma šypsena, dainininkės ne tik pralinksmino, bet ir gerai nuteikė visus pobūvio dalyvius. Programā sumanai ir įdomiai pravedė ramovėnas J. Gradinskas.

Pasibaigus meninei programai, svečiai vaišinosi kavute, pyragaičiais bei sumuštiniais, o rengėjai tuo laiku burtų keliū paskirstė smulkiuosius laimikius: vaza teko p. Dainauskienei, tortas —

Kavutės rengėjai. Iš kairės sėdi: J. Stankūnas, V. Kulikauskienė, Ant. Tveras, M. Babickienė. Stovi: K. Leknickas, Stasiūnienė, Genienė, Ališauskienė ir V. Diminskis. Trūksta J. Vilučio. Nuotr. J. Stankūno

Gaivos tarnyba. Iš kairės: p. Gustaitienė, J. Puškevičius ir V. Diminskis. Nuotr. C. Genučio

p. Paškevičienei ir gėrimas — p. Adomaičiui. Paveikslų loteriją pravedė J. Stankūnas: dail. V. Švabo paveikslą laimėjo J. Valaitis, dail. J. Tričio — V. Lesniauskas ir dail. Br. Grikenio — P. Dambrauskas.

Pabaigoje J. Stankūnas parodė filmus: „Simas Kudirka pirmą kartą Čikagoje“ ir „1974 metų Kario kavutė“. Žiūrovai buvo labai patenkinti, matydami patys save ekrane, o pražygiuojančius šaulius

ČIKAGOS RAMOVĖNAI REMIA KARĮ

ir pasirodžiusias dainininkes sesės šaulės palydėjo džiaugsmo šūkais ir pljimais.

Kavutė baigta. Atsilankiusieji geroje nuotaikoje skirstėsi į namus, dėkodami rengėjams už progą praleisti pora valandų nuotaikingoje aplinkoje, pažadėdami atsilankyti į panašų renginį ir kitais metais. Rengėjai buvo patenkinti popietės pasisekimu.

jonas kunigėlis

KARIO atstovas Čikagoje J. Stankūnas kalba į svečius. Greta J. Gradinskas, pravedęs kavutės programą.

Gen. št. plk. ltn. K. Dabulevičius įteikia Laimutei Baipšytei, jos mirusiam tėveliui, kpt. St. Baipšiui, skirtą premiją. Nuotr. C. Genučio

KARIO ATSTOVO KALBA PASAKYTA KAVUTĖS METU

Mieli svečiai,

Susirinkome į skelbtą tradicinę *Kario* paramos kavutę. Ją mums surengė Čikagos ramovėnai ir ponios birutininkės. Jaunimo Centro vadovybė užleido tokias gražias ir jaukias patalpas. Gerbiamieji mūsų dailininkai paaukojo savo kūrinus. Sesių skaučių seksteto "Žiezirbos" gerasis darbelis — palinksminti mus savo dainomis. O ką gi mes čia taip gausiai susirinkę turime padaryti? Kokios gi mūsų pareigos?

Ar tektų aiškinti apie visos mūsų spaudos, kartu, žinoma, ir *Kario* dabartinę finansinę būklę? Šiandieną mūsų spaudą labiausiai ir slegia ekonominiai sunkumai: iškilusios popierio, dažų, darbo jėgos kainos ir neišpasakytos pašto išlai-

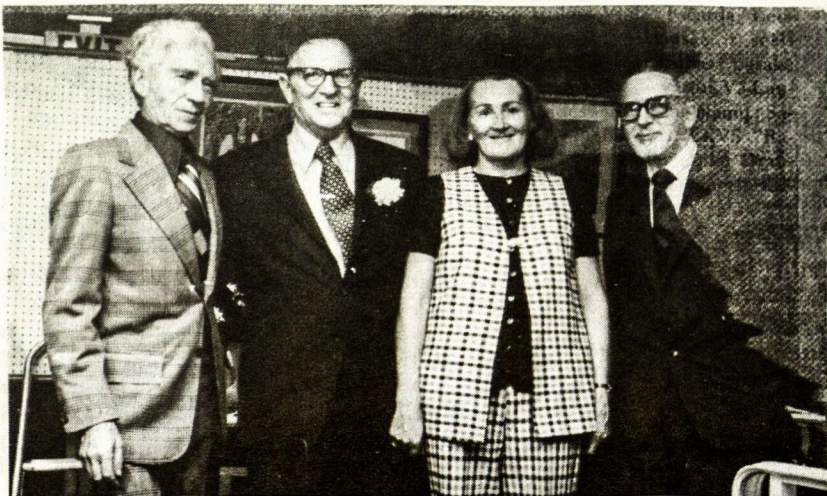
dos. Doleris susitraukė — o išlaidos išbrinko. Tik sutikime, kad visi šie atsiradę sunkumai negali užgulti vien tik žurnalo darbuotojus ir leidėjus. Jais turi dalytis ir *Kario* skaitytojai, ar tai būtų kariai, šauliai, ar kiti spaudos puoselėtojai. Nors faktinai, tik šių dėka ir šiandieninis *Karys* teišsilaiko. Bet jei mes norime, kad *Karys* kuo ilgiau mus lankytų — remkime jį dar daugiau, remkime jį dabar. *Karys* yra labai reikalingas mūsų paramos. Įsidėmėkime, kad jei *Karys* sustos — vargu ar kas jį beatgaivins, kaip jis buvo atgaivintas prieš 25 metus.

Taigi, visiems mums čia susirinkusiems ir būtų vienintelė pareiga: nuoširdžiai ir duosniai paremti visus šios kavutės paramos telkinius. Paremkime *Karij!* Duokime *Kariui* ir dar pridėkime!

A Č I Ū!

Skaučių sekstetas "Žiezirbos" — N. Sparkytė, S. Mikutaitytė, J. Fabijonaitė, V. Šerelytė, V. Vakarytė ir R. Zubrickaitė. Nuotr. C. Genučio

Kario atstovas su dailininkais, paaukojusiais savo paveikslus KARIO paramai. Iš kairės: dail. Br. Grieknis, J. Stankūnas, dail. Vėra Švabas ir dail. J. Tričys. Nuotr. C. Genučio

Svečių stalas. Iš kairės: gen. M. Reklaitis, p. Stasiūnienė, gen. št. plk. Ant. Reklaitis, p. Andriušaitienė, p. Bulikienė, kpt. J. Bulika ir ltn. Vl. Garbenis. Nuotr. C. Genučio

Svečių stalas. Nuotr. C. Genučio

PADĖKA

Š.m. spalio 19 d. (sekmadienį), L.V.S-gos "Ramovė" ir Lietuvos Didž. Kun. Birutės D-jos skyriai, Čikagoje, Jaunimo Centro kavinėje surengė tradicinę, žurnalui KARYS paremti, kavutę-popietę. KARIO skaitytojų ir rėmėjų, o taip pat ir daugelio triūso, darbo bei duosnumo dėka, šis renginys buvo sėkmingas ir tik todėl žurnalui KARYS buvo pasiūsta net 986.08 dol. paramos.

Šios kavutės-popietės rengėjų pavestas, nuoširdžiai dėkoju Jaunimo Centro direktoriui kun. A. Keziui už pastogės suteikimą, rūpestį ir globą popietę rengiant. Dėkoju dail. V. Švabui, dail. Br. Grikeniui ir dail. J. Tričiui už loterijai paaukottus paveikslus. Dėkoju sesių skaučių sekstetui "Žiežižbos" už nuotaikingai padainuotąs daineles ir tuo palinksmusias mūsų svečius. Dėkoju visiems KARIO skaitytojams atsiliginusiems už jiems pasiūstus loterijos bilietukus ir daugeliui pridėjusiems savo auką; — visiems duosniems aukotojams prie įėjimo, gausiai

atsilankiusiems svečiams ir parėmusiems kitus KARIO paramos telkinius. Dėkoju Marquette Delitatessen, Inc., ponams Žviniams už paaukottą didelį ir gražų tortą. Nuoširdžiai dėkoju J. Nārukynui už seksteto "Žiežižbos" užangažavimą ir parūpinimą gėlių. Dėkoju p. J. Puškevičiui už talką prie gėrimų stalo. Dėkoju Jaunimo Centro direktoriaus pavaduotojui ir reikalų vedėjui p. Ant. Vaičiūčiui už pagalbą ir parodytą rūpestį. Galiausiai dėkoju visiems, visiems, kurių pastanga ir triūsu ši popietė buvo taip sėkminga.

Šia pačia proga visų Čikagos ir jos apylinkių KARIO prenumeratorių, skaitytojų ir rėmėjų vardu, tariau didelį AČIŪ žurnalo redaktoriui Zigmui Raulinaičiui ir administratoriui Leonui Bileriui, o ir visam KARIO štabui, už žurnalo redagavimą ir administravimą. Mes remiame Jūsų KARIO leidimo pastangas ir linkime jums nemažesnio ryžto ir ištvėrmės tolimesniame šiame darbe.

G.J. STANKŪNAS
KARIO atstovas Čikagoje

KARIUOMENĖS ATKŪRIMO MINĖJIMAS BROOKLYNE

Lapkr. 23 d., sekmadienį, 11 val., Apreiškimo parap. bažnyčioje buvo atlaikytos mišios už žuvusius dėl Lietuvos karius, šaulius ir partizanus, tuos vyrus, kurie ginklu kovojo ir priešinosi Lietuvos pavergimui.

Mišias laikė klebonas kun. P. Raugas, asistuojamas dviejų parapijos kunigų. Pamokslą, kuriame iškėlė karių auką Tėvynės laisvei, pasakė kun. L. Budreckas, brukliniečiams žinomas savo iškalingumu. Altorius buvo apsuptas organizacijų spalvingų vėliavų: Ramovės sk., šaulių, skautų ir ateitininkų.

Minėjimas vyko tuoj po pamaldų parap. salėje, deja, neapšildytoje. Dalyvių buvo daugiau kaip 100. Kukliai dekoruotoje scenoje J. Rūtenis, sk. pirm., pravedęs minėjimo eigą, tarė įžanginį žodį, perdavė sveikinimus, pristatė kūrėjus-savanorius ir pakvietė gen. kons. A. Simutį, po jo L.B. apyg. pirm. ir VLIK-o vicepirm. A. Vakselį trumpam žodžiui. Pagrindinis kalbėtojas, Bronius Bie-

liukas, trumpoje ir vaizdingoje paskaitoje palietė kariuomenės ir visuomenės santykius. (Jo kalba telpa šiame KARIO Nr. ištisa. Red.) Šią temą jis vystė žiūrėdamas iš ano meto valdžios opozicijos šalininko taško.

Meninėje dalyje buvo perduotas dailusis lietuviškas žodis. B. Balčiūnas skaitė Zabielos vaizdelį "Palikimas" (žiūr. lapkričio KARIJ). Sudėtingą ir pilną veiksmo vaizdą skaitytojas perdavė meistriskai, laisvai ir įtikinančiai.

I. Veblaitienė labai gyvai ir šiltai perskaitė Maironio "Jau Slavai Sukilo". Užbaigai, savo "Viziją", viltį skatinančią, skaitė J. Rūtenis, tuo užbaigdamas minėjimo programą.

Po Tautos himno, dalyviai buvo pakviesti žemutinėn salėn vaišių. Ten karšta kava, pyragaičiai, o pageidaujantiems ir stipresni gėrimai sulaukė dalyvių dar porai valandų šiltam pabendravimui.

Dalyvis

— ooo —

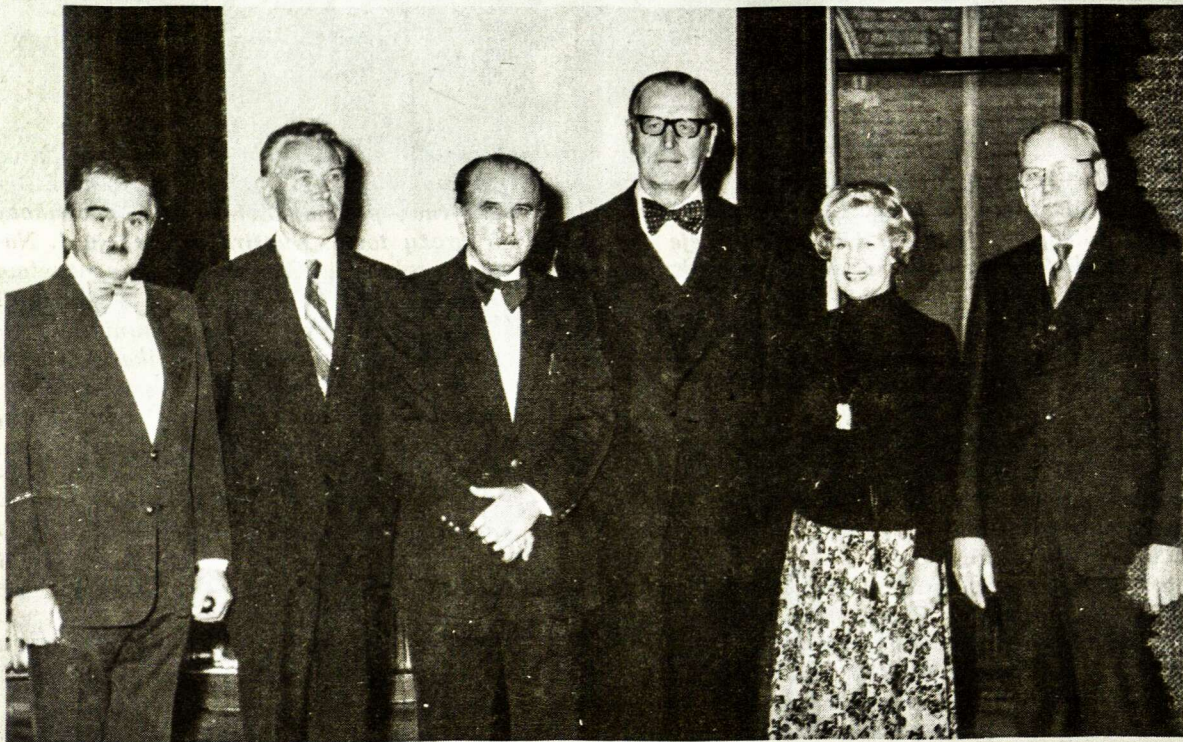
Skyriaus valdyba nuoširdžiai dėkoja visiems prisidėjusiems minėjimą ruo-

šiant ir dalyvaujant: Šaulių, Skautų ir Ateities vėliavnešiams, sveikintojams ir kalbėtojams, gen. konsului A. Simučiu, A. Vakseliui, o ypač B. Bieliukui; meninės dalies vykdytojams I. Veblaitienei ir B. Balčiūnui; prisidėjusiems vaišes ruošiant — p.p. Liaukams, Bileriams, Raulinaičiams ir J. Zabelskiui.

Taip pat nuoširdi padėka priklauso parap. klebonui kun. P. Raugalui už leidimą pasinaudoti parap. salemis.

LAIKAS UŽSISAKYTI K A R I J 1976 METAMS

Garbės svečiai ir programos dalyviai Kariuomenės atk. minėjime Brooklyne. Iš k.: A. Vakselis, B. Balčiūnas, J. Rūtenis, gen. kons. A. Simutis, I. Veblaitienė ir B. Bieliukas. Nuotr. L. Tamošaičio

Dail. Aleksandros Vitkauskaitės-Merker kūrinų parodoje, kurią globojo D.L.K. Birutės Dr. New Yorko sk. Iš k.: J. Liaukuvienė, dail. A. Merker, M. Klivečkienė — pirm., V. Rūtenienė ir E. Noakienė. L. Tamočaičio nuotr.

A.A. SAVANORIS-KŪRĖJAS

ATS. KPT. EDVARDAS MIGEVIČIUS

Š.m. rugsėjo 21 d., Sydnėjaus mieste mirė kpt. Edvardas Migevičius. Velionis gimė 1896.X.10, Dokių k., Vilkijos vlsč., Kauno apskr., ūkininko šeimoje. 1914 m. baigė Kauno Komerčinę mokyklą. I Pas. karo metais, vasarą padėjo tėvui ūkininkauti, o žiemą mokė vietos jaunimą.

Labai anksti, 1919 m. sausio mėn., stojo savanoriu į Lietuvos kariuomenę, į Kauno komendantūros kuopą. Neilgai patarnavęs kareiviui, stojo į Karo Mokyklą ir liepos pradžioje baigė I jos laidą. Vėl neilgai patarnavo Kauno Komendantūros batalione ir jau 1919 m. rugsėjo mėn. šio bataliono, pavadinto Kauno batalionu (vėliau performuotu į 7 p. pulką), sudėtyje atsidūrė fronte prieš bermontininkus. Po kovų su bermontininkais, 7 p. pulko sudėtyje, jam teko dalyvauti kovose su lenkais. Kovose prie Širvintų velionis buvo sužeistas. Kovoms pasibaigus, jis tarnavo 7 p. pulke. 1923 m. jam teko dalyvauti Klaipėdos atvadavime. Taigi, velionis buvo aktyvus kovų dėl nepriklausomybės dalyvis.

1924.I.15 E. Migevičius išėjo į atsargą vyr. leitenanto laipsnyje. Pradžioje tarnavo pasienio batalione, o vėliau perėjo į pasienio policiją. Čia, Rajono viršininko pareigose, ilgiausiai tarnavo. Seinų apskr. 1931 m., atlikęs kariuome-

nėje pakartojimo stažą, buvo pakeltas į ats. kapitono laipsnį. Tarnaudamas pasienio policijoj dirbo Šaulių Sąjungoj, kuopos vado ir kitose pareigose, iki rusų okupacijos. Okupacijos pradžioje buvo areštuotas ir beveik metus iškerčio Marijampolės kalėjime. Vokiečių okupacijos metu dirbo butų biure.

1944 m. su šeima pasitraukęs į Vokietiją, gyveno ilgiausiai Stade-Seedorf'o stovyklose. 1948 m. lapkričio mėn. su šeima atvyko į Australiją. Įsikūrė Sydnėjaus priemiestyje Cabramatt'oje. Dirbo vietos Water Board'e, ilgiausiai sandėlininku, iki išėjimo į pensiją. 1967 m. Gyvendamas Cabramatt'oj plačiai reikėsi Sydnėjaus visuomeninėj veikloj. Vienas iš steigėjų L. Kar. Savanorių-Kūrėjų Sydney skyriaus, nuolatinis valdybos narys ir paskutinius 3 metus vald. pirmininkas. Sydney "Ramonėnų" sk. narys, A.L. B-nės Cabramattos apyl. steigėjas, ilgametis v-bos pirm. ar narys.

Suorganizavo Cabramattos liet. mokyklą ir kurį laiką joje mokytojavo. Sydnėjaus Liet. Klubo narys. Kartu su žmona Magdalena ir suaugusiais vaikais — dukromis Laima ir Irena, žentais ir sū-

num inž. matin. Aloizu su žmona, dalyvavo beveik visuose liet. visuomenės parengimuose, rėmė lietuvišką spaudą. Jo namai buvo vaišingi ir atviri daugybei draugų bei pažįstamų. Visus vaikus išmokslino ir išaugino lietuviškoj dvasioj. Visi vaikai sukūrė lietuviškas patriotų šeimas. Velionis buvo malonaus, švelnaus ir išbalansuoto būdo. Vienu žodžiu, velionis buvo pavyzdingas patriotas lietuvis.

Kpt. E. Migevičius buvo apdovanotas Gedimino ordinu, Sav.-Kūrėjų ir 10 metų Nepriklausomybės medaliais ir Šaulių Sąjungos žymeniu.

Palaidotas lapkr. 26 d. Sydnėjaus Rookwood kapinėse. Laidotuvių apeigas atliko kun. P. Butkus, pasakydamas jautrų žodį, ir kun. P. Martuzas. Atsisveikinimo žodžius pasakė L.K. Savanorių-Kūrėjų, Apylinkės v-bos, Ramovėnų ir Sydnėjaus Liet. Klubo atstovai.

V. Š.

A.A. ATSARGOS MAJORAS LEONARDAS GARBALIAUSKAS

Kai kalbame apie mirusius, ne tiek kreipiame dėmesį, kokį amžių jis išgyveno, bet kokį gyvenimą jis gyveno, kokius savo gyvenimo pėdsakus paliko, ne tik savo asmenišką, bet ir visuomenišką aplinkoj.

Velionis Leonardas Garbaliuskas kaip tik ir buvo vienas iš tokių asmenybių, kurį Dievas ir gamta apdovanojo ne tik ilgu amžiumi, bet ir turiningu gyvenimu, tiek savo gyvenimo būdu, tiek santykiuose su žmonėmis.

A.a. velionis gimė 1895 m. kovo 27 d. Žemaitijoje, Iniškių km., Papilės valsč. Mokėsi Šiauliuose, gimnaziją baigė Vitebske. Studijavo teisę Petrapilyje. Pradėjus I Pasauliniam karui, buvo mobilizuotas rusų kariuomenėn. 1917 m. Petrapilyje baigė Karo mokyklą ir buvo išsiųstas į Sibirą. 1919 m. grįžo į Lietuvą ir kovo 18 d. įstojo į Lietuvos kariuomenę. Dalyvavo kautynėse prieš bolševikus Žaslių rajone, prieš bermon-tininkus — Baisogalos, Kretingos srityje, prieš lenkus — Seinų srityje. Kariuomenės vadovybės buvo aukštai vertinamas. Tarnybos lape randame dažnai einantį pulko vado pareigas, o 1923 m. laikinai ėjo II diviziono vado pareigas. Nuolatinis pulko karo teismo pirmininkas. Šalia savo tiesioginių pareigų pulke, studijavo teisę Lietuvos universitete, lankė Aukštuosius Karininkų kursus Kaune. 1927 m. perkeltas į II karo apygardos štabą. Tais pačiais metais, jam pačiam prašant paleidžiamas į atsargą. Apdovanotas Nepriklausomybės medaliu, D.L.K. Gedimino ordinu IV-ju ir III-ju laipsniais.

Mjr. L. Garbaliuskas

Būdamas atsargoje dirbo Teisingumo ministerijoje, kalėjimų inspektorium. Tarnybos reikalais komandiruotas lankėsi Vokietijoje, Čekoslovakijoje, Austrijoje. Kalėjimų inspektorium išbuvo iki rusų okupacijos. Rusams okupuojant Lietuvą abiem atvejais, su šeima spėjo pasitraukti Vokietijon. 1949 m. emigravo Australijon. Apsigyvenęs Adelaidėje tuoj įsijungė į lietuvišką veiklą. Nuo pat pirmos LKVS "Ramovė" įsisteigimo dienos, aktyvus jos narys. Mūsų lietuviškoj bendruomenėj patarėjas, arbitras mūsų kasdieniniuose nuomonių susikryžiuimuose ir didesniuose ar mažesniuose visuomeniškuose nesusipratimuose. Dėl savo gerų būdo ypatybių nuolat buvo renkamas į apylinkės ir Australijos krašto garbės teismus.

Šv. Mišias už velionį aukėjo ramovėnas kun. P. Dauknyš Šv. Kazimiero šventovėje. Palaidotas rugpiučio 28 d. Centenial kapinėse. Paliko liūdesy žmoną Kotryną, vaikus Violą, Ričardą, Leonardą, žentą Romaną Arlauską ir šešis anūkus. Atsisveikinimo kalbas pasakė ALB Adelaidės apylinkės vardu V. Laurinaitis, Adelaidės Lietuvių Namų Sąjungos vardu — P. Bielskis, LKVS "Ramovė" — K. Taparas, Teisininkų Draugijos — M. Rudzenskas, Savanorių-Kūrėjų — S. Česna.

K. Taparas

A.A. J. PSK. SIMAS ČESEKAS

Netikėtai mirtis nutraukė gyvybę viešam iš Geelongo apylinkės narių, buvusiam kariui Simui Českei. Simas Česekas kilęs iš Kauno apskr., Pakruonio valsč., Panoterių kaimo. 1931 m. baigė Atskiros Artillerijos grupės Mokamąją komandą ir buvo pakeltas į jaun. puskarininkio laipsnį.

Emigravęs į Australiją ir atlikęs dviejų metų darbo sutartį, pastoviai apsigyveno Geelonge. Nors Geelongo lietuvių bendruomenė nėra gausi, bet pati pirmoji pasistatė nuosavus namus Australijoje. Simą Česeką buvo galima visur sutikti, tiek bendruomenės valdyboj, tiek bendruomenės statybos komitete. Salė buvo statoma talkos būdu ir čia Simas išdirbo — talkininkavo arti pusantro tūkstančio valandų, ir dar pinigais aukėjo.

Dar nesulaukęs pensijos amžiaus, pajuto širdies negalavimus ir išėjo į pensiją invalidu. Tačiau, nors būdamas ir nestiprios sveikatos, vis dar prisidėjo prie salės platinimo bei tobulinimo darbų. Tomis savo pastangomis, statant bei didinant salę, Simas įamžino savo vardą Geelongo lietuvių bendruomenėj.

Simas Česekas mirė nuo širdies priepuolio 1975 m. rugsėjo 28 d., sulaukęs 66 metų. Paliko liūdinčią dukterį Birutę Šutieneį su trimis anūkais ir žentą Eimą.

Geelongiškis

A.A. KAPITONAS ARTURAS DREJERIS

Kpt. Arturas Drejeris, buvęs Nepriklausomaj Lietuvoj prezidento Antano Smetonos adjutantas, mirė sulaukęs 74 m. amžiaus, po ilgos ir sunkios ligos, Čikagoje, š.m. rugsėjo 9 d. ir iškilmingai palaidotas rugsėjo 13 d. Justice Bethania kapinėse, Čikagoje.

Velionis buvo Lietuvos Karo Mokyklos VI laidos absolventas 1924 m. Ilgesnį laikotarpį tarnavo Ukmergėje I pėstininkų pulke, vėliau Kaune, Aviacionoj. Basibraunant okupantams užimti Lietuvą — kpt. Drejeriui pavyko pasprukti kartu su šeima — žmona Herta ir dukra Astrida į Vokietiją, kur išgyvenę 8 metus, emigravo į Ameriką ir pastoviai apsigyveno Čikagoje. Deja, karo nelaimių palaužtam kariui Arturui sušlubavo sveikata nuo pirmųjų įsikūrimo Amerikoje dienų, kuri jį kamavo su mažomis prošvaistėmis 24 išgyventus metus Amerikoje. Tačiau, nors ir nepajėgdamas dalyvauti visuomeninėj veikloj, visa širdimi padėjo namuose šeimai ir lengvino sunkiai dirbančios žmonos dalią.

To pasiaukojimo dėka — jų dukte Astrida baigė aukštuosius mokslus ir ištekėjusi už inž. Martyno Paupero, gražiai įsikūrė, — tuo palengvindama tėvui atsikirti su šiuo pasauliu. Tuo labiau, kad velioniui jo sunkėjanti liga buvo atėmusi kalbą net penkis priešmirtinius metus. Gi savo tokių sunkų likimą Arturas pakėlė, nebūdamas tikras karys. Tebūnie jam lengva sveičioji žemele.

EICHMANAS — iš 379 psl.

rikos link, bet netrukus jis pakeitė ir nuskrido tiesiai į Izraelį. "Ligonis" visą laiką miegojo, sanitarai žiūrėjo, kad jis "nekenėtų", ir tik jam pradėjus judėti, duodavo raminantį švirkštą. Atvykus į Izraelį jis buvo patalpintas jau į tikrą kalėjimą.

Izraelio ministeris pirmininkas Ben Gurionas sušaukė parlamento-kneseto specialų posėdį, kuriame padarė pranešimą apie Eichmano suėmimą ir jo at-

gabėnimą į Izraelį. Visas parlamentas atsistojo ir sukėlė Ben Gurionui ovacijas.

Eichmano likimas yra žinomas: teismas nuteisė jį mirti ir sprendimas buvo įvykdytas.

Po Eichmano pagrobimo ODESSA vėl pademonstravo savo galybę: Eichmano šeima — žmona ir keturi vaikai — kitą dieną po Eichmano pagrobimo dingo ir, atrodo, kad iki šios dienos niekas, išskyrus tuos, kurie turi žinoti, nežino kur ir kokia pavarde prisidengę jie gyvena.

PARĖMĖ KARIJ

Čikagoje ir jos apylinkėse esą KARIO skaitytojai ruoštos dailininkų paveikslų loterijos bilietukus įsigijo ir savo auka žurnalą parėmė:

Po 13 dol.: Mélienė M., Plenys K., Švedas J.; po 12 dol.: Tveras Ant.; po 10 dol.: Brinas A., Diminskis V., Donis V., Genčius J., Grickett Vyt., Gužaitis J., Kaslas St., Malinauskas A., Mažeika J., Sakalauskiene Vikt., Virpša St.; po 9 dol.: dr. Tallat-Kelpša, F.; po 8 dol.: M-nė B.; po 6 dol.: Garbenis Vl., Olšauskienė E., Pumputis K., Titenis Ant.; po 5 dol.: Abraitis J., Aižinas K., Balzaras L., Budėjus S., Čerkauskas P., Dambrauskas P. (AR), Daugelis Br., Dudėnas K., Gureivis J., Jakštas K., Janušas Br., Jasiūnas Edm., Juknelis K., Kaciliauskas J., Kanišauskas J., Kielius K., Martinkus St., Milkovaitis K., Navickas V., Nemanius Al., Numgaudas V., Pabrėža L., Pimpė Alf., Pocius Aug., Puskunigis Kęst.,

Trečiasis Pasaulis iš 379 psl.

Baigiant, reikia pabrėžti, kad mėginimas suversti kaltę už Trečiojo pasaulio žemą ekonominį lygį Vakarų pasauliui yra veltui. Šelpiti tuos kraštus nelaimės atveju, taip, yra gražu, bet išleisti nors centą jiems reikalaujant ar grasinant, jokiū būdu. Yra tokia afrikiečių patarlė: vaikas nepakenčia to, kuris jam reikalaujant viską duoda.

N. R.

Pušneraitis Ema, Ramanauskas Vyt., Repšys Alb., Senda V., Songinas G., Šiugždinis J., Šležys J., Tamosiūnas Alb., Tiknevičius V., Tiškevičius St., Truškūnas J., Truškūnas Kęst., Vaičaitis K., Valaitis J., Vygantas K., Žitkus Pr.; po 4 dol.: Gasperas J., Baltūnas P.; po 3 dol.: Adamkavičius I., Adomaitis Br., Aglinskas Pr., Ambraziejus Br., Ališauskas K., Babickas M., Balčytis Ant., Balčiūnas K., Baniulis St., Bartušius K., Beniulis Alb., Brazdžionis B., Būdas St., Bulika J., Burneikis Pov., Būtėnas J., Cecevičienė St., Čepulis Kl. (MI), Čėsna J., Dabulevičius K., Dapkienė M., Dekeris J., Drejeris Art., Eigėlis Pr., Gailius Alf., Gaižutis J., Galeckas M., Genutis C., Gervė St., Gradinskas J., Grebliauskas Br., Grigavičius St., Gritėnas J., Gustaf Ant., Išganaitis Vl., Jasiulevičius K., Jelionis Ad., Juras St., Jurjonas St., Juškaitis K., Juškaitis J., Klimavičius Br., Končius J., Krūvelis St., Latonienė Ad., Lekas J., Leknickas K., Lesčys J., Lesniauskas V., Liauba W., Liorentas J. (FL), Litvinas J., Lungys Ben., Lukaševičius St., Mačėnas J., Markauskienė Ver., Markevičius V., Mašiotas J., Matukas Ant., Mikolajūnas K., Milušauskas M., Mociskis J., Mockaitis P., Motuzas Ant., Musteikis K., Nakutis Ed., Namikas J., Oksas C.G., Padvek Ant., Papartis T., Patlaba St., Peseckas L., Petrauskas Eug., Petrauskas J., Petrauskas K., Petronis B., Pocius J., Račiūnas Pr., Radzvičkas Ser., Reklaitis Ant., Reklaitis M., Reklaitis Vyč., Rumša Pr., Saladžius J., Samuolis Z., dr. Sidrys R., Stakėnas Alb., Straukas Iz., Sutkus J., Švažas Adf., Tapulionis J., Trinkas St., Tumas J., Urbonas Alf., Vinciūnas J., dr. Zibas L., Žemaitis J.; po 1 dol.: Baltušis L.

Visiems nuoširdžiausiai dėkoju!

J. Stankūnas
KARIO atstovas Čikagoje

1976 metais rugsėjo mėn. sukanka 50 metų nuo Liet. Karo Mok. VIII laidos išleidimo. Numatyta tą įvykį šiuo ar kitu būdu paminėti. Todėl prašoma atsiliepti visus tuos, kurie galėtų apie save suteikti žinių, šiuo adresu:

1. Br. Užemis, 206 Northgate Str., Hot Springs Nat. Pk., Ark., USA, 71901

2. Lagenpusch, 7312 Kirhhheim-Teck, Turmbergstr. 9, Bundes Republik Deutschland

A. Merker — Lietuviški kryžiai. L. Tamošaičio nuotr.

Įvairių autorių straipsniai skelbiami KARYJE nevisada reiškia redakcijos ar leidėjų nuomonę • KARYS išleidžiamas kiekvieno mėnesio pradžioje. Jam skiriami straipsniai turi pasiekti redakciją nemažiau dvi savaites prieš išleidimą. Rankraščiai redakcijoje nesaugomi • Keisdami adresą nedelsdami praneškite KARIUI, pažymėdami naująjį ir senąjį adresą • Čekius, arba "Money Order" adresuoti tik "KARYS" vardu, — ne "Warrior" ar kt.

91.361.113